

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 7/2'2018

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 № 353/10 (фахове видання з обліку та аудиту).

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Таврійським національним університетом ім. В.І. Вернадського та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 18 від 10 липня

2018 року) та Вченою Радою Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського (Протокол № 24 від 12 липня 2018 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 20.07.2018

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2018
© "Економіка. Фінанси. Право",
2018

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, головний науковий співробітник Наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ м. Київ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Бондар Валерій Петрович, професор кафедри аудиту КНЕУ, директор аудиторської фірми "HLB UKRAINE", член Аудиторської палати України

Величко Олена Георгіївна, Радник Першого віце-прем'єра міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України, член Аудиторської палати України

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Дацій Олександр Іванович, д.е.н., професор, Заслужений працівник освіти України

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор.

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., професор

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Редько Олександр Юрійович, д.е.н., перший проректор з науково-педагогічної роботи, професор, академік НАСОО, член Аудиторської палати України

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., доцент, виконуючий обов'язки ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Царенко Оксана Вячеславівна, д.е.н., доцент

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент

Кононенко Леонід Минович, к.ю.н., професор

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Технічний редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Випусковий редактор:

Туманян Анна Оганесівна

ЗМІСТ

І.Ю. ШЕВЧЕНКО. Міжнародний імідж закладів вищої освіти як передумова їх конкурентоспроможності в реаліях VUCA-світу	4
С.О. КОВАЛЕНКО, Е.О. НОЖЕНКО. Міжбюджетні трансферти в Україні та їх правове регулювання ...	13
О.Є. ДАХНОВА, В.В. КОЦЕГУБОВА. Аналіз стану бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я України	17
М.Г. СЕРБОВ. Стратегія розробки оптимальної стоимостної оцінки затрат пресноводних ресурсів об'єктами природопользования	21
Ю.М. МЕЛЬНИК. Взаємодія державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного регулювання економічного розвитку країни	28
В.О. КОРНІВСЬКА, Р.Д. ЧЕРНУХА. Деякі аспекти удосконалення фінансового стану підприємства	34
Н.О. ПАЧЕВА. Місце довіри в ефективному менеджменті	37
О.М. КРАВЧЕНКО, А.І. БОГДАН. Алгоритм розробки та реалізації стратегії виходу підприємства інформаційно-телекомунікаційних послуг на зовнішні ринки	40
Н.Ю. МИРОЩЕНКО. Аналізування факторів впливу на комерціалізацію високотехнологічної продукції промислових підприємств	45
В.В. ОВЧАРУК. Системи адміністрування в управлінні підприємствами	51

ШЕВЧЕНКО

УДК 378

Інна Юрїївна

shevchenko.khnadu@gmail.com

к.е.н., доцент, Харківський
національний автомобільно-
дорожній університет

МІЖНАРОДНИЙ ІМІДЖ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В РЕАЛІЯХ VUCA-СВІТУ

INTERNATIONAL IMAGE OF THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AS THE PREREQUISITE OF THEIR COMPETITIVENESS IN THE VUCA-WORLD REALITIES

Метою статті є дослідження міжнародного іміджу закладів вищої освіти в Україні як передумови їх конкурентоспроможності в реаліях VUCA-світу. У статті здійснено ретроспективний аналіз міжнародного іміджу закладів вищої освіти в Україні в період 2015-2018 рр. Автором виділено 5 кластерів закладів вищої освіти в Україні за критерієм «міжнародне визнання»: «заклади вищої освіти з дуже високим міжнародним іміджем», «заклади вищої освіти з високим міжнародним іміджем», «заклади вищої освіти з середнім міжнародним іміджем», «заклади вищої освіти з низьким міжнародним іміджем», «заклади вищої освіти з дуже низьким міжнародним іміджем».

* * *

Целью статьи является исследование международного имиджа учреждений высшего образования в Украине как предпосылки их конкурентоспособности в реалиях VUCA-мира. В статье осуществлен ретроспективный анализ международного имиджа учреждений высшего образования в Украине в период 2015-2018 гг. Автором выделено 5 кластеров учреждений высшего образования в Украине по критерию «международное признание»: «учреждения высшего образования с очень высоким международным имиджем», «учреждения высшего образования с высоким международным имиджем», «учреждения высшего образования со средним международным имиджем», «учреждения высшего образования с низким международным имиджем», «учреждения высшего образования с очень низким международным имиджем».

* * *

Introduction. In recent years the considerable obstacle to the development of the higher education institutions in Ukraine is the increased migration of the students to the countries of European Union and North America. The main reason for this is that the higher education institutions in these regions traditionally have too much better international image than the higher education institutions in Ukraine.

Purpose is research of the international image of the higher education institutions in Ukraine as the prerequisite of their competitiveness in the VUCA-world realities. The achievement of the purpose involves conducting the retrospective analysis of the international image of the higher education institutions in Ukraine in 2015-2018, their distribution according to the criterion of «international recognition» for such clusters as: «higher education institutions with very high international image», «higher education institutions with high international image», «higher education institutions with average international image», «higher education institutions with low international image», «higher education institutions with very low international image».

Results. In 2015/2016 academic year very high international image was characteristic of 2% of the higher education institutions in Ukraine, high – of 6%, average – of 15,5%, low – of 49%, very low – of 27,5%. In 2016/2017 academic year very high international image was characteristic of 1% of the higher education institutions in Ukraine, high – of 3,5%, average – of 8,5%, low – of 43%, very low – of 44%. In 2017/2018 academic year very high international image was characteristic of 1% of the higher education institutions in Ukraine, high – of 1,5%, average – of 10,5%, low – of 36%, very low – of 51%.

Conclusion. Higher education institutions in Ukraine are generally characterized by low and very low international image, which requires the development of the comprehensive measures to enhance the international image of Ukrainian higher education institutions as the prerequisite of their competitiveness in the VUCA-world realities.

Ключові слова: заклад вищої освіти, міжнародний імідж, міжнародне визнання, конкурентоспроможність, VUCA-світ

Ключевые слова: учреждение высшего образования, международный имидж, международное признание, конкурентоспособность, VUCA-мир

Keywords: higher education institution, international image, international recognition, competitiveness, VUCA-world

ВСТУП

Здобуття вищої освіти є завершальним етапом освітньої підготовки будь-якої особи, адже саме в процесі навчання в закладах вищої освіти людина отримує найважливіші теоретичні знання та практичні навички за фахом, які визначають її конкурентоспроможність на ринку праці.

Україна відноситься до країн із потужним інтелектуальним і науковим потенціалом, що сприяло фор-

муванню розгалуженої мережі закладів вищої освіти на території держави.

Як свідчать актуальні дані Державної служби статистики України [1], нині в Україні функціонують 372 заклади вищої освіти I-II рівнів акредитації та 289 закладів вищої освіти III-IV рівнів акредитації. Разом з тим, заклади вищої освіти в Україні вже тривалий час потерпають від складних, систематичних і комплексних проблем, у результаті чого намітилися стійкі

негативні тенденції зменшення їх кількості та, як наслідок, рівня охоплення населення вищою освітою.

Причинами зазначеного значною мірою виступають: низькі обсяги державного фінансування закладів вищої освіти (у результаті чого мають місце застарівання матеріально-технічної бази вишів і неадекватність рівня оплати праці науково-педагогічних працівників) [2]; нестабільність та недосконалість нормативно-правової бази у сфері надання освітніх послуг і неефективність численних освітніх реформ [3]; значні регіональні відмінності у потребах суб'єктів господарювання в кадрах певних професій, спеціальностей і кваліфікації, що, як правило, не враховуються при формуванні державного замовлення на підготовку фахівців [4] тощо. Такі умови функціонування вітчизняних закладів вищої освіти повною мірою відповідають особливостям VUCA-світу – нестабільності, невизначеності, складності та неоднозначності [5].

Нерозуміння вишами особливостей новітніх умов функціонування та невміння ефективно адаптуватися у VUCA-світі призвели до появи нової загрози розвитку вітчизняних закладів вищої освіти: в останні роки все більше абітурієнтів віддають перевагу здобуттю вищої освіти за кордоном. Як свідчать дані доповідної записки Колегії Міністерства освіти і науки України «Про міграцію українських студентів на навчання до закордонних університетів» [6], нині за кордоном з метою здобуття вищої освіти перебувають 66,67 тис. українців, з них: у Польщі – 30,04 тис. осіб, у Німеччині – 9,09 тис. осіб, у Росії – 6,94 тис. осіб, у Канаді – 2,79 тис. осіб, у Чехії – 2,40 тис. осіб, в Італії – 2,35 тис. осіб, у США – 1,68 тис. осіб, в Іспанії та Австрії – по 1,61 тис. осіб, у Франції – 1,35 тис. осіб, в Угорщині – 1,03 тис. осіб, в інших країнах – 5,78 тис. осіб. Навчання у вишах зазначених держав видається українським абітурієнтам більш престижним, адже вже традиційно вищі навчальні заклади країн Європейського Союзу та Північної Америки характеризуються значно вищим міжнародним іміджем, а ніж вітчизняні заклади вищої освіти.

У таких умовах актуалізується необхідність дослідження міжнародного іміджу закладів вищої освіти в Україні як передумови їх конкурентоспроможності в

реаліях VUCA-світу.

МЕТА РОБОТИ полягає в дослідженні міжнародного іміджу закладів вищої освіти в Україні як передумови їх конкурентоспроможності у реаліях VUCA-світу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема, метод аналізу та синтезу, метод індукції та дедукції, системний підхід, порівняльний аналіз, кластерний аналіз.

Інформаційну базу дослідження склали дані рейтингів вищих навчальних закладів «Топ-200 Україна» за 2015/2016 навчальний рік, 2016/2017 навчальний рік, 2017/2018 навчальний рік.

РЕЗУЛЬТАТИ

Міжнародний імідж вітчизняних закладів вищої освіти є складовою щорічного рейтингу вищих навчальних закладів «Топ-200 Україна», отримуючи інтегральне відображення у комплексному показнику «міжнародне визнання».

Здійснено ретроспективний аналіз зміни міжнародного іміджу вітчизняних вишів. На підставі отриманих даних проведемо кластеризацію закладів вищої освіти в Україні за рівнем міжнародного визнання.

З цієї метою пропонуємо виділяти наступні кластери: кластер № 1 – заклади вищої освіти з дуже високим міжнародним іміджем (значення коефіцієнту міжнародного визнання є більшим за 20), кластер № 2 – заклади вищої освіти з високим міжнародним іміджем (значення коефіцієнту міжнародного визнання знаходиться у межах 15-20), кластер № 3 – заклади вищої освіти з середнім міжнародним іміджем (значення коефіцієнту міжнародного визнання знаходиться у межах 10-15), кластер № 4 – заклади вищої освіти з низьким міжнародним іміджем (значення коефіцієнту міжнародного визнання знаходиться у межах 5-10), кластер № 5 – заклади вищої освіти з дуже низьким міжнародним іміджем (значення коефіцієнту міжнародного визнання знаходиться у межах 0-5).

Результати дослідження наглядно представимо у табл. 1.

Таблиця 1

Міжнародне визнання провідних закладів вищої освіти України в період 2015-2018 рр.

Заклади вищої освіти	Значення комплексного показнику «міжнародне визнання»							
	2015-2016 [7]	Кластер №	2016-2017 [8]	Кластер №	Δ, %	2017-2018 [9]	Кластер №	Δ, %
<i>l</i>	2	3	4	5	6	7	8	9
Національний технічний університет України «КПІ»	24,39	1	24,48	1	0,37	23,06	1	-5,80
Київський національний університет імені Тараса Шевченка	23,19	1	23,28	1	0,39	22,01	1	-5,46
Сумський державний університет	22,07	1	18,28	2	-17,17	16,03	2	-12,31
Національний університет «Львівська політехніка»	20,00	1	17,04	2	-14,80	14,51	3	-14,85
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова	19,12	2	16,33	2	-14,59	15,26	2	-6,55
Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського «ХАІ»	18,38	2	16,81	2	-8,54	15,06	2	-10,41
Одеський національний політехнічний університет	18,30	2	14,06	3	-23,17	13,01	3	-7,47

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Львівський національний університет імені Івана Франка	18,26	2	16,08	2	-11,94	14,06	3	-12,56
Національний технічний університет «ХПІ»	18,12	2	16,38	2	-9,60	14,36	3	-12,33
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	17,18	2	13,87	3	-19,27	12,57	3	-9,37
Національна металургійна академія України	16,64	2	13,67	3	-17,85	12,95	3	-5,27
Хмельницький національний університет	16,51	2	12,40	3	-24,89	11,90	3	-4,03
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	16,02	2	12,80	3	-20,10	11,23	3	-12,27
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля	15,91	2	12,06	3	-24,20	10,68	3	-11,44
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	15,06	2	15,06	2	0,00	14,08	3	-6,51
Харківський національний університет радіоелектроніки	15,06	2	12,43	3	-17,46	11,40	3	-8,29
Національний гірничий університет	14,88	3	12,75	3	-14,31	11,36	3	-10,90
Донецький національний технічний університет	14,67	3	12,15	3	-17,18	10,53	3	-13,33
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	14,67	3	11,86	3	-19,15	10,59	3	-10,71
Донецький національний університет	14,66	3	12,14	3	-17,19	11,71	3	-3,54
Дніпропетровський національний університет	14,47	3	12,18	3	-15,83	11,65	3	-4,35
Національний університет «Києво-Могилянська академія»	14,16	3	11,35	3	-19,84	11,21	3	-1,23
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	12,83	3	10,76	3	-16,13	10,44	3	-2,97
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	12,55	3	11,73	3	-6,53	10,25	3	-12,62
Чорноморський державний університет імені Петра Могили	12,41	3	8,83	4	-28,85	8,46	4	-4,19
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського	12,18	3	10,71	3	-12,07	10,57	3	-1,31
Луцький національний технічний університет	12,06	3	9,52	4	-21,06	7,97	4	-16,28
Запорізький національний технічний університет	12,01	3	9,74	4	-18,90	8,57	4	-12,01
Національний транспортний університет	11,54	3	9,43	4	-18,28	7,73	4	-18,03
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя	11,53	3	9,33	4	-19,08	8,41	4	-9,86
Національний авіаційний університет	11,38	3	9,88	4	-13,18	9,00	4	-8,91
Ужгородський національний університет	11,33	3	9,38	4	-17,21	9,01	4	-3,94
Національний університет «Одеська юридична академія»	11,28	3	8,67	4	-23,14	6,04	4	-30,33
Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна	11,26	3	9,02	4	-19,89	7,63	4	-15,41
Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського	11,21	3	8,01	4	-28,55	7,16	4	-10,61
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	11,09	3	8,08	4	-27,14	7,49	4	-7,30
Українська медична стоматологічна академія	11,08	3	8,02	4	-27,62	7,08	4	-11,72
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого	11,05	3	9,97	4	-9,77	8,99	4	-9,83
Національний університет біоресурсів і природокористування України	11,00	3	10,36	3	-5,82	10,15	3	-2,03

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Національний університет «Одеська морська академія»	10,61	3	7,80	4	-26,48	6,74	4	-13,59
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського	10,42	3	8,36	4	-19,77	7,23	4	-13,52
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова	10,38	3	8,10	4	-21,97	7,61	4	-6,05
Буковинський державний медичний університет	10,35	3	8,04	4	-22,32	7,04	4	-12,44
Київський національний університет технологій та дизайну	10,34	3	8,34	4	-19,34	7,05	4	-15,47
Національний університет харчових технологій	10,16	3	8,61	4	-15,26	7,96	4	-7,55
Київський університет імені Бориса Грінченка	10,15	3	8,94	4	-11,92	7,83	4	-12,42
Вінницький національний технічний університет	10,02	3	8,16	4	-18,56	7,17	4	-12,13
Одеський національний морський університет	9,65	4	7,72	4	-20,00	6,11	4	-20,85
Одеська національна академія харчових технологій	9,62	4	8,37	4	-12,99	7,59	4	-9,32
Одеський національний економічний університет	9,41	4	7,08	4	-24,76	6,73	4	-4,94
Донецький державний університет управління	9,34	4	6,53	4	-30,09	6,36	4	-2,60
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	9,25	4	8,04	4	-13,08	7,71	4	-4,10
Тернопільський національний економічний університет	9,22	4	7,06	4	-23,43	6,08	4	-13,88
Одеський державний екологічний університет	9,12	4	8,51	4	-6,69	7,31	4	-14,10
Харківський національний медичний університет	9,08	4	8,19	4	-9,80	8,08	4	-1,34
Приазовський державний технічний університет	9,04	4	7,99	4	-11,62	6,93	4	-13,27
Запорізький державний медичний університет	9,02	4	8,04	4	-10,86	6,37	4	-20,77
Кам'янець-Подільський національний університет	8,91	4	7,65	4	-14,14	7,01	4	-8,37
Харківський національний автомобільно-дорожній університет	8,89	4	7,08	4	-20,36	6,25	4	-11,72
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова	8,89	4	7,69	4	-13,50	6,69	4	-13,00
Національний фармацевтичний університет	8,88	4	8,08	4	-9,01	7,62	4	-5,69
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля	8,84	4	7,91	4	-10,52	6,70	4	-15,30
Донбаська державна машинобудівна академія	8,71	4	7,55	4	-13,32	6,68	4	-11,52
Київський національний торговельно-економічний університет	8,50	4	6,63	4	-22,00	6,22	4	-6,18
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	8,49	4	7,82	4	-7,89	7,01	4	-10,36
Одеська державна академія будівництва та архітектури	8,49	4	7,86	4	-7,42	6,81	4	-13,36
Львівський торговельно-економічний університет	8,33	4	5,57	4	-33,13	5,54	4	-0,54
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки	8,31	4	6,60	4	-20,58	6,36	4	-3,64
Київський міжнародний університет	8,31	4	4,86	5	-41,52	3,87	5	-20,37
Київський національний університет будівництва і архітектури	8,30	4	7,02	4	-15,42	6,05	4	-13,82
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка	8,21	4	5,87	4	-28,50	5,04	4	-14,14

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Харківський національний університет будівництва та архітектури	8,12	4	6,65	4	-18,10	5,48	4	-17,59
Одеський національний медичний університет	8,10	4	7,48	4	-7,65	7,04	4	-5,88
Маріупольський державний університет	8,00	4	6,42	4	-19,75	5,58	4	-13,08
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського	8,00	4	5,99	4	-25,13	5,75	4	-4,01
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури	7,99	4	6,75	4	-15,52	5,94	4	-12,00
Запорізький національний університет	7,86	4	6,69	4	-14,89	6,63	4	-0,90
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	7,65	4	6,67	4	-12,81	5,86	4	-12,14
Житомирський державний технологічний університет	7,52	4	6,67	4	-11,30	5,46	4	-18,14
Полтавський університет економіки і торгівлі	7,50	4	5,98	4	-20,27	5,52	4	-7,69
Київський національний лінгвістичний університет	7,39	4	6,11	4	-17,32	5,14	4	-15,88
Чернігівський національний технологічний університет	7,37	4	6,59	4	-10,58	5,15	4	-21,85
Таврійський державний агротехнологічний університет	7,37	4	5,75	4	-21,98	5,60	4	-2,61
Криворізький національний університет	7,35	4	5,24	4	-28,71	5,02	4	-4,20
Черкаський державний технологічний університет	7,34	4	5,65	4	-23,02	4,75	5	-15,93
Херсонський державний університет	7,34	4	5,55	4	-24,39	4,74	5	-14,59
Українська інженерно-педагогічна академія	7,33	4	6,08	4	-17,05	4,90	5	-19,41
Львівський національний аграрний університет	7,31	4	5,35	4	-26,81	5,02	4	-6,17
Університет банківської справи НБУ	7,16	4	6,80	4	-5,03	6,65	4	-2,21
Кіровоградський державний педагогічний університет імені В. Винниченка	7,16	4	6,56	4	-8,38	5,07	4	-22,71
Уманський національний університет садівництва	7,13	4	5,96	4	-16,41	5,66	4	-5,03
Національний університет «Острозька академія»	7,11	4	5,85	4	-17,72	5,11	4	-12,65
Білоцерківський національний аграрний університет	7,09	4	5,16	4	-27,22	5,13	4	-0,58
Дніпропетровська медична академія	7,06	4	6,14	4	-13,03	5,82	4	-5,21
Донецький національний медичний університет	7,06	4	4,90	5	-30,59	4,31	5	-12,04
Донбаський державний технічний університет	7,03	4	5,74	4	-18,35	4,35	5	-24,22
Національний університет водного господарства та природокористування	7,00	4	6,18	4	-11,71	5,37	4	-13,11
Український державний університет залізничного транспорту	6,77	4	5,51	4	-18,61	4,14	5	-24,86
Університет економіки та права «КРОК»	6,73	4	5,83	4	-13,37	5,78	4	-0,86
Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова	6,61	4	5,83	4	-11,80	4,88	5	-16,30
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва	6,60	4	4,77	5	-27,73	4,62	5	-3,14
Донбаська національна академія будівництва і архітектури	6,52	4	4,89	5	-25,00	3,87	5	-20,86
Харківська державна зооветеринарна академія	6,37	4	5,13	4	-19,47	4,75	5	-7,41
Івано-Франківський національний медичний університет	6,35	4	5,51	4	-13,23	5,00	4	-9,26
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	6,29	4	4,87	5	-22,58	3,93	5	-19,30
Харківський національний університет мистецтв ім. І.П. Когляревського	6,27	4	5,37	4	-14,35	3,33	5	-37,99
Національний лісотехнічний університет України	6,19	4	6,03	4	-2,58	5,30	4	-12,11

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Вінницький національний аграрний університет	6,18	4	5,01	4	-18,93	5,02	4	0,20
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди	6,14	4	4,87	5	-20,68	4,82	5	-1,03
Національна музична академія України імені П.І. Чайковського	6,11	4	5,08	4	-16,86	3,69	5	-27,36
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка	6,11	4	4,83	5	-20,95	4,45	5	-7,87
Луганський державний медичний університет	6,11	4	4,68	5	-23,40	4,26	5	-8,97
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка	6,10	4	5,69	4	-6,72	4,78	5	-15,99
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв	6,08	4	5,47	4	-10,03	4,14	5	-24,31
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет	6,05	4	5,73	4	-5,29	5,39	4	-5,93
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	6,04	4	5,01	4	-17,05	4,10	5	-18,16
Бердянський державний педагогічний університет	6,02	4	5,41	4	-10,13	4,15	5	-23,29
Херсонський державний аграрний університет	6,00	4	4,82	5	-19,67	4,38	5	-9,13
Київський університет права Національної академії наук України	5,95	4	4,76	5	-20,00	3,90	5	-18,07
Одеська національна музична академія ім. А.В. Нежданової	5,91	4	5,37	4	-9,14	3,66	5	-31,84
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	5,85	4	5,68	4	-2,91	5,44	4	-4,23
Полтавська державна аграрна академія	5,83	4	4,98	5	-14,58	4,78	5	-4,02
Харківський державний університет харчування та торгівлі	5,73	4	4,74	5	-17,28	4,52	5	-4,64
Університет митної справи та фінансів	5,71	4	4,89	5	-14,36	4,35	5	-11,04
Подільський державний аграрно-технічний університет	5,67	4	4,92	5	-13,23	4,74	5	-3,66
Хмельницький університет управління та права	5,63	4	4,93	5	-12,43	4,85	5	-1,62
Херсонський національний технічний університет	5,61	4	4,78	5	-14,80	3,95	5	-17,36
Дніпродзержинський державний технічний університет	5,53	4	4,64	5	-16,09	3,76	5	-18,97
Державний університет телекомунікацій	5,43	4	4,75	5	-12,52	3,73	5	-21,47
Запорізька державна інженерна академія	5,38	4	4,75	5	-11,71	4,12	5	-13,26
Університет державної фіскальної служби України	5,37	4	4,82	5	-10,24	3,95	5	-18,05
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	5,29	4	4,40	5	-16,82	4,07	5	-7,50
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури	5,25	4	4,54	5	-13,52	3,66	5	-19,38
Класичний приватний університет	5,20	4	4,50	5	-13,46	4,31	5	-4,22
Харківська державна академія культури	5,20	4	4,56	5	-12,31	3,47	5	-23,90
Українська академія банківської справи НБУ	5,19	4	4,79	5	-7,71	4,65	5	-2,92
Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського	5,16	4	5,05	4	-2,13	5,03	4	-0,40
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності	5,16	4	4,55	5	-11,82	3,76	5	-17,36
Київський університет туризму, економіки і права	5,15	4	4,84	5	-6,02	2,58	5	-46,69
Академія адвокатури України	5,13	4	4,04	5	-21,25	3,02	5	-25,25
Національний університет цивільного захисту України	5,11	4	4,59	5	-10,18	3,82	5	-16,78

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Харківська державна академія дизайну і мистецтв	5,09	4	4,08	5	-19,84	2,98	5	-26,96
Кіровоградський національний технічний університет	5,08	4	4,20	5	-17,32	3,98	5	-5,24
Житомирський державний університет імені Івана Франка	5,04	4	4,61	5	-8,53	4,14	5	-10,20
Харківська державна академія фізичної культури	5,01	4	4,39	5	-12,38	3,07	5	-30,07
Український державний хіміко-технологічний університет	4,98	5	4,23	5	-15,06	3,47	5	-17,97
Донбаський державний педагогічний університет	4,95	5	3,95	5	-20,20	3,03	5	-23,29
Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого	4,91	5	4,02	5	-18,13	3,38	5	-15,92
Національна академія управління	4,90	5	3,89	5	-20,61	3,26	5	-16,20
Луганський національний аграрний університет	4,90	5	3,73	5	-23,88	3,37	5	-9,65
Київський медичний університет УАНМ	4,88	5	3,91	5	-19,88	3,51	5	-10,23
Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»	4,83	5	3,93	5	-18,63	3,04	5	-22,65
Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка	4,76	5	4,06	5	-14,71	3,66	5	-9,85
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	4,64	5	4,11	5	-11,42	3,59	5	-12,65
Міжнародний економіко-гуманітарний університет	4,61	5	4,00	5	-13,23	3,82	5	-4,50
Львівський державний університет фізичної культури	4,56	5	3,90	5	-14,47	2,94	5	-24,62
Академія муніципального управління	4,54	5	3,89	5	-14,32	3,26	5	-16,20
Національна академія статистики, обліку та аудиту	4,50	5	3,83	5	-14,89	3,70	5	-3,39
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	4,49	5	3,79	5	-15,59	2,82	5	-25,59
Херсонська державна морська академія	4,49	5	3,76	5	-16,26	3,12	5	-17,02
Міжнародний науково-технічний університет	4,47	5	3,85	5	-13,87	3,00	5	-22,08
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка	4,45	5	3,89	5	-12,58	2,92	5	-24,94
Мукачівський державний університет	4,43	5	3,80	5	-14,22	3,36	5	-11,58
Рівненський державний гуманітарний університет	4,39	5	3,92	5	-10,71	2,91	5	-25,77
Академія праці, соціальних відносин і туризму	4,38	5	3,91	5	-10,73	2,94	5	-24,81
Київська державна академія водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного	4,36	5	3,83	5	-12,16	3,54	5	-7,57
Миколаївський національний аграрний університет	4,32	5	3,91	5	-9,49	3,90	5	-0,26
Міжнародний університет фінансів	4,29	5	4,00	5	-6,76	3,22	5	-19,50
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького	4,29	5	3,72	5	-13,29	3,50	5	-5,91
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова	4,27	5	4,01	5	-6,09	3,59	5	-10,47
Державний економіко-технологічний університет транспорту	4,25	5	3,96	5	-6,82	3,34	5	-15,66
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»	4,24	5	3,53	5	-16,75	3,38	5	-4,25
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка	4,24	5	3,80	5	-10,38	2,79	5	-26,58
Українська академія друкарства	4,21	5	4,09	5	-2,85	3,41	5	-16,63
Національний університет фізичного виховання і спорту	4,12	5	3,99	5	-3,16	2,99	5	-25,06

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Буковинський державний фінансово-економічний університет	4,08	5	3,77	5	-7,60	3,41	5	-9,55
Київський національний університет культури і мистецтв	4,03	5	3,76	5	-6,70	3,16	5	-15,96
Університет сучасних знань	4,03	5	3,69	5	-8,44	3,22	5	-12,74
Сумський національний аграрний університет	4,02	5	4,00	5	-0,50	4,05	5	1,25
Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка	4,01	5	3,88	5	-3,24	3,74	5	-3,61
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського	4,01	5	3,84	5	-4,24	2,97	5	-22,66
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка	3,98	5	2,94	5	-26,13	2,13	5	-27,55
Одеський державний аграрний університет	3,94	5	2,91	5	-26,14	2,14	5	-26,46
Львівський інститут економіки і туризму	3,88	5	2,84	5	-26,80	2,50	5	-11,97
Харківська гуманітарно-педагогічна академія	3,87	5	2,85	5	-26,36	2,09	5	-26,67
Європейський університет	3,86	5	2,81	5	-27,20	2,37	5	-15,66
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II	3,85	5	2,89	5	-24,94	2,15	5	-25,61
Бердянський університет менеджменту і бізнесу	3,85	5	2,70	5	-29,87	2,47	5	-8,52
Інститут підприємництва «Стратегія»	3,84	5	2,72	5	-29,17	2,38	5	-12,50
Житомирський національний агроекологічний університет	3,83	5	3,73	5	-2,61	3,66	5	-1,88
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка	3,81	5	2,88	5	-24,41	2,32	5	-19,44
Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту	3,81	5	3,29	5	-13,65	2,58	5	-21,58
Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького	3,76	5	2,91	5	-22,61	2,18	5	-25,09
Ізмаїльський державний гуманітарний університет	3,65	5	2,63	5	-27,95	1,87	5	-28,90
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ	3,58	5	3,03	5	-15,36	2,95	5	-2,64
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	3,50	5	2,93	5	-16,29	2,17	5	-25,94
Дніпропетровський гуманітарний університет	3,22	5	2,60	5	-19,25	1,78	5	-31,54
Львівська національна академія мистецтв	3,15	5	3,30	5	4,76	2,88	5	-12,73
Одеська державна академія технічного регулювання та якості	3,00	5	2,95	5	-1,67	2,64	5	-10,51
Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій	2,08	5	2,84	5	36,54	2,67	5	-5,99

ВИСНОВКИ

Результати розрахунків вказали на наявність стійкої тенденції до погіршення міжнародного іміджу вітчизняних закладів вищої освіти в обраний період. Так, якщо у 2015/2016 навчальному році дуже високий міжнародний імідж був характерний для 2 % вітчизняних закладів вищої освіти, високий – для 6 %, середній – для 15,5 %, низький – для 49 %, дуже низький – для 27,5%, то вже у наступному навчальному році дуже високим міжнародним іміджем характеризувався 1 % досліджуваних вишів, високим – 3,5 %, середнім – 8,5 %, низьким – 43 %, дуже низьким – 44 %. У 2017/2018 навчальному році тенденція погіршення міжнародного іміджу закладів вищої освіти України мала продовження: дуже високий міжнародний імідж був характерним для 1 % вищих навчальних закладів, високий – для 1,5%, середній – для 10,5 %, низький – для 36 %, дуже низький – для 51 %.

Тим самим, перспективи подальших досліджень складає розроблення комплексних заходів з підвищення міжнародного іміджу вітчизняних закладів вищої освіти як передумови їх конкурентоспроможності в реаліях VUCA-світу.

Список використаних джерел

1. Вищі навчальні заклади / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.zip (дата звернення: 01.07.2018).
2. Денисенко М.П., Бреус С.В. Вища освіта в Україні: проблеми та перспективи. Вчені записки Університету «КРОК». 2013. Вип. 33. С. 17-24.
3. Сисоєва С. Освітні реформи: освітологічний контекст. Теорія і практика управління соціальними системами. 2013. № 3. С. 44-55.
4. Шеєченко І.Ю. Теоретична модель підготовки практико-орієнтованих фахівців в умовах регіоналізації. Економічний простір. 2016. № 110. С. 82-94.

5. Бэкмология: мир VUCA. URL: <http://becmology.blogspot.com/2016/03/vuca.html> (дата звернення: 01.07.2018).

6. Про міграцію українських студентів на навчання до закордонних університетів: доповідна записка / Колегія Міністерства освіти і науки України. Київ, 2018. URL: <http://www.ifvs.npu.edu.ua/images/Pro%20migraciyu.pdf> (дата звернення: 01.07.2018).

7. Рейтинг вищих навчальних закладів «Топ-200 Україна» – 2015/2016. URL: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=4757> (дата звернення: 01.07.2018).

8. Рейтинг вищих навчальних закладів «Топ-200 Україна» – 2016/2017. URL: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=5209> (дата звернення: 01.07.2018).

9. Рейтинг вищих навчальних закладів «Топ-200 Україна» – 2017/2018. URL: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=5647> (дата звернення: 01.07.2018).

References

1. Higher education institutions / State statistics service of Ukraine. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.zip (date of treatment: 01.07.2018) (in Ukrainian)

2. Denysenko M.P., Breus S.V. Higher education in Ukraine: problems and prospects. Scientific notes of University «KROK». 2013. Issue 33. pp. 17-24 (in Ukrainian)

3. Sysoieva S. Educational reforms: educational-logical

context. Theory and practice of management of the social systems. 2013. № 3. pp. 44-55 (in Ukrainian)

4. Shevchenko I.Y. Theoretical model of training of the practical-oriented specialists in the conditions of regionalization. Economic space. 2016. № 110. pp. 82-94 (in Ukrainian)

5. Beckmology: world of VUCA. URL: <http://becmology.blogspot.com/2016/03/vuca.html> (date of treatment: 01.07.2018) (in Russian)

6. About the migration of Ukrainian students to study in the foreign universities: memorandum / The College of the Ministry of education and science of Ukraine. Kyiv, 2018. URL: <http://www.ifvs.npu.edu.ua/images/Pro%20migraciyu.pdf> (date of treatment: 01.07.2018) (in Ukrainian)

7. Rating of the higher education institutions «Top 200 Ukraine» – 2015/2016. URL: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=4757> (date of treatment: 01.07.2018) (in Ukrainian)

8. Rating of the higher education institutions «Top 200 Ukraine» – 2016/2017. URL: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=5209> (date of treatment: 01.07.2018) (in Ukrainian)

9. Rating of the higher education institutions «Top 200 Ukraine» – 2017/2018. URL: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=5647> (date of treatment: 01.07.2018) (in Ukrainian)

КОВАЛЕНКО

Світлана Олександрівна
svetalexkov@gmail.com

УДК 336.1

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ В
УКРАЇНІ ТА ЇХ ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ

НОЖЕНКО

Едуард Олександрович

INTERBUDGETARY TRANSFERS IN
UKRAINE AND THEIR LEGAL
REGULATIONк.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університетустудент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

У статті розглянуто основні етапи становлення та розвитку системи міжбюджетних трансфертів в Україні, проаналізовані позитивні та негативні моменти в процесі реформування. Проведено аналіз динаміки і структури міжбюджетних трансфертів в Україні за останні роки, а також визначені моменти, які сприятимуть підвищенню фінансової спроможності місцевих бюджетів та підтримці регіонального розвитку у 2018 р.. Запропоновано впровадити систему оцінки ефективності міжбюджетних трансфертів та закріпити її на законодавчому рівні.

* * *

В статье рассмотрены основные этапы становления и развития системы межбюджетных трансфертов в Украине, проанализированы положительные и отрицательные стороны в процессе реформирования. Проведен анализ динамики и структуры межбюджетных трансфертов в Украине за последние годы, а также определены моменты, которые будут способствовать повышению финансовой самостоятельности местных бюджетов и поддержке регионального развития в 2018 г.. Предложено внедрить систему оценки эффективности межбюджетных трансфертов и закрепить ее на законодательном уровне.

* * *

Introduction. One of the most serious problems of the present day is the problem of efficient management of funds at the local level. Particular attention is paid to the problem of providing intergovernmental transfers in the current conditions of limited financial resources and the reform of decentralization of power in order to increase the level of socio-economic development of regions.

Purpose. The purpose of the work is a retrospective analysis of the system of establishing interbudgetary transfers and identifying areas for improving its functioning.

Results. The existing system of inter-budgetary transfers in Ukraine has undergone a significant way of formation and development. Each step of reforms demonstrated positive moments and specific shortcomings that needed to improve. Authors consider steps of the system of inter-budgetary transfers formation since Ukraine was the part of USSR until the present. Authors focus on the legislative changes that took place in those days and compare them with the requirements of the current Budget code of Ukraine. The paper also provides recent statistics of dynamics and structure of inter-budgetary transfers and certain points that will contribute to increasing the financial capacity of local budgets and support for regional development in 2018.

Conclusion. As a result of the research has been proposed to implement a system for evaluating the effectiveness of inter-budgetary transfers and consolidate it at the legislative level.

Ключові слова: місцеві бюджети, міжбюджетні відносини, міжбюджетні трансферти, органи місцевого самоврядування

Ключевые слова: местные бюджеты, межбюджетные отношения, межбюджетные трансферты, органы местного самоуправления

Keywords: local budgets, inter-budgetary relations, inter-budgetary transfers, local government bodies

ВСТУП

Однією з найбільш серйозних проблем сьогодення є проблема ефективного управління коштами на місцевому рівні, оскільки нерівномірність розвитку адміністративно-територіальних одиниць потребує значних зусиль з боку державних органів та органів місцевого самоврядування щодо перерозподілу фінансових ресурсів у вигляді податків та міжбюджетних трансфертів.

Особливої уваги проблеми надання міжбюджетних трансфертів набувають у сучасних умовах обмеженості фінансових ресурсів та проведення реформи децентралізації влади з метою підвищення рівня соціально-економічного розвитку регіонів.

Сьогодні, аналізуючи наявні статистичні дані,

можна впевнено констатувати, що власні доходи місцевих бюджетів збільшилися, однак далеко не всі регіони можуть вижити без підтримки з державного бюджету у вигляді міжбюджетних трансфертів.

Актуальність вивчення системи становлення міжбюджетних трансфертів в Україні та їх регулювання обумовлена потребою пошуку нових шляхів розвитку системи трансфертування з урахуванням досвіду, який вже має наша країна.

МЕТОЮ РОБОТИ є ретроспективний аналіз системи становлення міжбюджетних трансфертів та визначення напрямів підвищення ефективності її функціонування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою ро-

боти є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти з питань бюджету та офіційні статистичні дані.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Існуюча в Україні система міжбюджетних трансфертів пройшла значний шлях становлення, та розвитку. Кожний крок реформування демонстрував позитивні моменти та конкретні недоліки, які потребували подальшого удосконалення. Мова йде про налагодження прозорої та справедливої системи розподілу міжбюджетних трансфертів, що й на сьогодні в умовах бюджетної децентралізації є досить актуальним.

Бюджетна система України побудована на основі бюджетної системи колишнього СРСР, коли значна частина бюджетних ресурсів концентрувалась у союзному бюджеті з подальшим перерозподілом на користь місцевих бюджетів. Подібне фінансове вирівнювання не стимулювало республіканські та місцеві органи влади до нарощування дохідної бази бюджету через несправедливий розподіл коштів, які одночасно були позбавлені можливості здійснювати самостійне прогнозування соціально-економічного розвитку на перспективу [5, с. 78].

В Україні правове регулювання процесу відновлення фінансів місцевого самоврядування було пов'язане із прийняттям Закону Української РСР від 5 грудня 1990 р. №512-ХІІ «Про бюджетну систему Української РСР». Згідно з вимогами п. 3 ст. 1 цього Закону, бюджетну систему Української РСР склали республіканський бюджет та місцеві бюджети, до яких належали обласні, районні, міські, селищні й сільські бюджети. При цьому було відзначено, що кожна обласна, міська, районна, селищна та сільська Рада народних депутатів має самостійний бюджет і що основу самостійності бюджетів складають власні та закріплені законом доходи по всіх ланках бюджетної системи. Проте, значну частину доходів місцевих бюджетів склали відрахування від податків, зборів і платежів в розмірах, які затверджувалися Верховною Радою Української РСР, виходячи з відповідних соціально-економічних нормативів бюджетної забезпеченості населення території й стану місцевих джерел доходів. Таким чином, нова бюджетна система 1990 р. хоча й проголосила самостійність місцевих Рад народних депутатів щодо розроблення, затвердження та виконання своїх бюджетів, однак залишила в собі багато недоліків адміністративно-командної системи [5, с. 79].

З років набуття Україною незалежності та прийняття Закону України «Про бюджетну систему України», який надалі був замінений прийнятим Бюджетним кодексом України, сутність міжбюджетних трансфертів та їх види зазнали деяких змін. Так, якщо в Законі України «Про бюджетну систему України» не було чіткого визначення міжбюджетних трансфертів, то у оновленому Бюджетному кодексі України таке визначення надається. Так, ст. 2 Бюджетного кодексу визначає міжбюджетні трансферти як кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бю-

джету до іншого. Крім того, в Законі передбачалися дотації вирівнювання, які після прийняття у 2001 р. Бюджетного кодексу обчислювалися за визначеною у ньому методикою.

Отже прийняття у 2001 р. Бюджетного кодексу України можна вважати першим етапом на шляху реформування міжбюджетних відносин та спроби створення прозорого механізму розподілу коштів між бюджетами.

Однак встановити достатньо ефективну систему міжбюджетних відносин на той час не вдалося. Стан державних фінансів погіршувався, а сукупний дефіцит, який включав реальний дефіцит державного бюджету, дефіцит державних цільових фондів та НАК «Нафтогаз України» сягнув 12 % ВВП. Це супроводжувалося зниженням інвестиційної активності через заморожування державних інвестицій, зростанням боргового навантаження на бюджет, недофінансуванням видатків соціального спрямування, посиленням фіскального тиску на економіку, вимиванням ліквідності з внутрішніх ринків та погіршенням кредитних рейтингів [7].

Тож міжбюджетні відносини потребували подальшого реформування та удосконалення, тому постала потреба переглянути механізм надання міжбюджетних трансфертів та зробити його більш справедливим та прозорим.

Так, прийняття оновленого Бюджетного кодексу у 2010 р. дозволило вирішити низку проблем організації міжбюджетних відносин, в тому числі: узагальнити та систематизувати принципові положення системи міжбюджетного регулювання, чітко викласти порядок та спосіб організації міжбюджетних відносин, законодавчо визначити види міжбюджетних трансфертів, дати їхні визначення та ідентифікаційні ознаки, визначити порядок розподілу доходів та видатків між бюджетами на основі ідеології чинного бюджетного механізму, встановити правові засади визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, встановити принципи визначення коштів доходів, а також розділ бюджетів на загальний та спеціальний фонди [3, с. 104].

Сьогодні у чинному Бюджетному кодексі передбачається реверсна та базова дотації, які за методикою їх визначення суттєво відрізняються від існуючої раніше дотації вирівнювання. Діюча редакція Бюджетного кодексу України передбачає горизонтальне вирівнювання територій із застосуванням індексу відносної податкоспроможності [1, 2].

Однак, якщо звернутися до зарубіжного досвіду організації системи міжбюджетних трансфертів, то варто зазначити, що в США з бюджету вищого рівня не обов'язково здійснювати фінансову допомогу місцевим органам влади у випадках фінансових труднощів за виключенням фондів надзвичайної допомоги, кошти яких можуть бути спрямовані на боротьбу з природними та економічними катастрофами. Причиною відсутності фінансової підтримки при цьому є наявність ризиків фінансової стабільності регіонів-донорів та регіонів-отримувачів фінансової допомоги, а також моральний ризик та пом'якшення бюджетних обмежень [9].

Отже, на відміну від США Україна більш націлена

на підтримання недостатньо розвинутих регіонів та згладжування диспропорцій соціально-економічного розвитку останніх, не доводячи при цьому ситуацію до економічної катастрофи.

Так, станом на 01.01.2018 р. взаємовідносини з державним бюджетом мають 1288 місцевих бюджетів, в тому числі 24 обласні бюджети, 148 бюджетів міст обласного значення та бюджет м. Києва, 450 районних бюджетів та 665 бюджетів об'єднаних територіальних громад. Базову дотацію отримуватимуть 930

місцевих бюджетів, реверсну дотацію – 223 [6].

За результатами горизонтального вирівнювання у 2018 р. базову дотацію визначено в розмірі 8,2 млрд. грн., реверсну дотацію – на рівні 5,4 млрд. грн.. По 134 бюджетах (проти 103 у 2017 р.) вирівнювання не здійснювалося, оскільки індекс податкоспроможності знаходиться в межах від 0,9 до 1,1 показника середнього по Україні. Структура та динаміка міжбюджетних трансфертів наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка міжбюджетних трансфертів за 2015-17 рр. [складено автором за [8]]

Вид	2015		2016		2017	
	млн. грн.	питома вага, %	млн. грн.	питома вага, %	млн. грн.	питома вага, %
Реверсна дотація	3644	3,7	3115	3,2	3922	2,9
Базова дотація	5358	5,4	4840	5,0	5911	4,4
Освітня субвенція	43443	44,1	44845	46,1	52593	39,4
Медична субвенція	46177	46,8	44434	45,7	56220	42,1
Додаткова дотація	-	0	-	0	14900	11,2
Всього трансфертів	98622	100	97234	100	133546	100

Варто також зазначити, що у 2018 р. на державну підтримку регіонального розвитку передбачено спрямувати 12,9 млрд. грн., у тому числі:

1) державний фонд регіонального розвитку – 6,0 млрд. грн. (4,0 млрд. грн. - загальний фонд, 2,0 млрд. грн. – спеціальний фонд (за рахунок надходжень конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення);

2) субвенція на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 1,9 млрд. грн.;

3) субвенція здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій – 5,0 млрд. грн..

А також підвищенню рівня фінансової забезпеченості місцевих бюджетів сприятиме:

1) зарахування з 1 січня 2018 р. до місцевих бюджетів 5 % рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату (в т.ч. 3 % до бюджетів об'єднаних територіальних громад);

2) збереження норми щодо зарахування 13,44 % акцизного податку з державного до місцевих бюджетів;

3) передача на фінансування з державного бюджету ветеринарних лабораторій та ветеринарних лікарень.

На нашу думку, сьогодні досить важливо впровадити систему оцінки ефективності міжбюджетних трансфертів та закріпити її на законодавчому рівні. Адже на сьогодні кошти субвенцій та дотацій можуть використовуватися неефективно та необґрунтовано. Крім того, потребує унормування механізм розподілу додаткової дотації, що передбачена на регіон, під час формування обласного бюджету на плановий період.

Так, ефективність системи міжбюджетних трансфертів можна оцінити шляхом оцінки досягнення цільових показників використання трансфертів, економії бюджетних коштів, обґрунтованості планування

обсягів міжбюджетних трансфертів у відповідності з очікуваними результатами, своєчасність розподілу та надання передбачених розрахунками фінансових ресурсів, касове виконання бюджету за видатками в частині трансфертів, наявність та якість внутрішнього контролю за використанням міжбюджетних трансфертів, а також забезпечення відкритості та доступності інформації про розподіл, надання та використання фінансових ресурсів бюджетів [4].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що система міжбюджетних трансфертів в Україні пройшла значний шлях становлення та розвитку з метою досягнення рівномірності розвитку регіонів і повністю довела свою необхідність. Однак з метою надання можливості органам місцевого самоврядування прогнозувати соціально-економічний розвиток відповідної території та свою потребу у фінансових ресурсах важливо звертати увагу на ефективність видатків місцевих бюджетів, наявність неосвоєних залишків міжбюджетних трансфертів та причини таких залишків на рахунках місцевих бюджетів, а також оцінити ступінь досягнення запланованих цілей розвитку відповідно до регіональних планів та програм розвитку територій. А також продовжувати дослідження з метою підвищення ефективності державних видатків, удосконалення методики розподілу та порядку надання міжбюджетних трансфертів з урахуванням соціально-економічної та політичної ситуації в країні, а також напрямів бюджетної політики.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: офіц. видання: текст прийнятий ВР України № 2456-VI 8 липня 2010 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/2456-17> (дата звернення 06.07. 2018)

2. Про бюджетну систему України: офіц. видання: текст прийнятий ВР України: 5 грудня 1990 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/512-12> (дата звернення 06.07.2018)

3. Алексеев І.В., Лопушняк Г.С., Ливдар М.В. Бюджет-

ний механізм і соціально-економічний розвиток регіонів: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2014. 248 с.

4. Васюнина М.Л. Оценка эффективности межбюджетных трансфертов субъектам Российской Федерации. Экономика. Налоги. Право. 2017. № 2. С. 38-43. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-effektivnosti-mezhbyudzhethnyh-transfertov-subektam-rossiyskoy-federatsii> (дата звернення 06.07.2018)

5. Волохова І.С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Одеса, 2010. 233 с.

6. Державний бюджет 2018 року та децентралізація. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2376420-derzavnij-budzet-2018-roku-ta-decentralizacia-ekspertnij-analiz.html> (дата звернення 06.07.2018)

7. Молдован О.О., Жаліло Я.А., Шевченко О.В. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання (аналітична доповідь). Київ, 2010. 35 с. URL: http://old.niss.gov.ua/Table/28102010/1028_dop.pdf (дата звернення 06.07.2018)

8. Звітність про виконання бюджетів. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477> (дата звернення 06.07.2018)

9. Wildasin D. Intergovernmental transfers to local governments. Conference papers. URL: <https://www.lincolnst.edu/publications/conference-papers/intergovernmental-transfers-local-governments> (дата звернення 06.07.2018)

References

1. The Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine № 2456-VI dated 08.07.2010. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=index> (in Ukrainian)

2. About the Budget System of Ukraine: Law of Ukraine № 512 XII dated December 5 1995. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/512-12> (in Ukrainian)

3. Aleksyeyev I.V., Lopushniak H.S., Livdar M.V. Budget mechanism and socio-economic development of regions: monograph. Lviv: Liga-Press, 2014. 248 p. (in Ukrainian)

4. Vasyunina M.L. Estimation of efficiency of inter-budget transfers to the subjects of the Russian Federation. Ekonomika. Nalohi. Pravo. 2017. № 2. С. 38-43. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-effektivnosti-mezhbyudzhethnyh-transfertov-subektam-rossiyskoy-federatsii> (in Russian)

5. Volokhov I.S. Inter-budgetary relations in Ukraine: current state and prospects of development. Odessa, 2010. 233 p. (in Ukrainian)

6. State budget of 2018 and decentralization. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2376420-derzavnij-budzet-2018-roku-ta-decentralizacia-ekspertnij-analiz.html> (in Ukrainian)

7. Moldovan O.O., Zhalilo Y.A., Shevchenko O.V. New architecture of the budgetary system of Ukraine: risks and opportunities for economic growth (analytical report). Kyiv. 2010. 35 p. URL: http://old.niss.gov.ua/Table/28102010/1028_dop.pdf (in Ukrainian)

8. Reporting on budget execution. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?CurrDir=146477> (in Ukrainian)

9. Wildasin D. Intergovernmental transfers to local governments. Conference papers. URL: <https://www.lincolnst.edu/publications/conference-papers/intergovernmental-transfers-local-governments>

ДАХНОВА

Олена Євгенівна
elenadakhnova@gmail.com

УДК 336.5:614.2

КОЦЕГУБОВА

Валерія Валеріївна

АНАЛІЗ СТАНУ БЮДЖЕТНОГО
ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИTHE ANALYSIS OF BUDGET FINANCING
OF PUBLIC HEALTH SERVICE IN
UKRAINEк.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університетустудент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

У статті проаналізовано стан бюджетного фінансування системи охорони здоров'я за період 2015-17 рр. Зокрема, розраховані показники, що відображають динаміку і структуру витрат зведеного бюджету України на охорону здоров'я населення. Результати дослідження свідчать про недостатнє та нераціональне фінансування системи охорони здоров'я населення в сучасних економічних умовах. З метою покращення стану фінансування сфери охорони здоров'я необхідно розвивати можливості використання різних джерел фінансування, а саме: кошти лікарняних кас; кошти фондів добровільного медичного страхування; кошти населення.

* * *

В статье проанализировано состояние бюджетного финансирования системы охраны здоровья за период 2015-17 гг. В частности, рассчитаны показатели, отражающие динамику и структуру расходов сводного бюджета Украины на охрану здоровья населения. Результаты исследования свидетельствуют о недостаточном и нерациональном финансировании системы охраны здоровья населения в современных экономических условиях. С целью улучшения состояния финансирования сферы здравоохранения необходимо развивать возможности использования различных источников финансирования, а именно: средства больничных касс; средства фондов добровольного медицинского страхования; средства населения.

* * *

Introduction. In Ukraine the present financing system of public health service has amount problems, that are chronic character. Regular monitoring of problems of public health service in Ukraine is supposed. Propositions to improve the mechanism of budget financing of public health service should be formed.

The **purpose** of the article is to study the state of the budget financing of public health service in Ukraine on the modern economic conditions.

Results. The expenditures of the consolidated budget of Ukraine for public health service in period 2015-17 are analyzed. The indicators of dynamics and structure of the expenditures of the consolidated budget of Ukraine for public health service are calculated. The study of the composition and structure of the consolidated budget expenditures on public health service showed that expenditures on hospitals and sanatorium establishments has the largest share. The expenditures on clinics and ambulatory clinics, ambulance and emergency care are ranked second in the structure of the consolidated budget of Ukraine for public health service. The smallest share of consolidated budget expenditures is spent on financing fundamental and applied research and development in the field of health protection. The total share of the expenditures on hospitals and sanatorium establishments was 61,08 pct. by the end of 2017; respectively for all other expenditures on health care accounted for 38,92 pct. There are deficit of financing for health systems, inefficient use of funds, disproportion in the assignment of finance between primary and specialized medical care etc.

Conclusion. The results of calculations showed insufficient and ineffective financing of the system of public health service in Ukraine in the modern economic conditions. To improve the state of health financing, it is necessary to develop the possibilities of using different sources of financing: funds of hospital cash, voluntary medical insurance funds, financial resources of households.

Ключові слова: охорона здоров'я, бюджетне фінансування, видатки зведеного бюджету, структура видатків, динаміка видатків

Ключевые слова: охрана здоровья, бюджетное финансирование, расходы сводного бюджета, структура расходов, динамика расходов

Keywords: public health service, budget financing, expenditures of the consolidated budget, expenditures structure, expenditures dynamics

ВСТУП

Стан здоров'я населення країни залежить від рівня забезпечення медичних закладів матеріально-технічними, трудовими та фінансовими ресурсами. В Україні наявна система фінансування охорони здоров'я має низку проблем, які носять хронічний характер: «залишковий» принцип фінансування галузі, нераціональність у використанні коштів, недосконала мережа медичних закладів. Дослідженню проблем бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я присвячено

чимало праць вітчизняних вчених. Серед останніх публікацій варто виділити дослідження В.І. Глухової, М.О. Булах [2], І.В. Гнидюк [3], І.С. Музики [4] та інших. В той же час проблеми фінансування сфери охорони здоров'я в Україні потребують постійного моніторингу та визначення заходів, спрямованих на удосконалення механізму бюджетного фінансування цієї сфери.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні стану бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я Ук-

раїни у сучасних економічних умовах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою дослідження виступають наукові праці вітчизняних фахівців у бюджетній галузі, а також звітність Державної казначейської служби України. При проведенні дослідження використані методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Система охорони здоров'я – сукупність організацій, інститутів і ресурсів, призначених для надання будь-якого виду медичних послуг на індивідуальному чи колективному рівні, головна мета яких полягає у зміцненні, відновленні та підтриманні здоров'я. Основним джерелом фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я як і системи в цілому є бюджетне фінансування [2, с. 762].

Для аналізу стану бюджетного фінансування системи охорони здоров'я скористаємося статистичними даними Державної казначейської служби України щодо виконання зведеного бюджету. Перш за все проаналізуємо, яку частку у зведеному бюджеті займають видатки на охорону здоров'я (табл. 1).

Наведені у табл. 1 дані свідчать про те, що видатки на охорону здоров'я протягом досліджуваного періоду займають лише десяту частину у зведеному бюджеті України. При чому їх величина коливається від 10,44 % у 2015 р. до 9,03 % у 2016 р. та 9,69 % у 2017 р.. Така хвилеподібна динаміка негативно позначається на обсягах фінансування системи охорони здоров'я населення.

Про стабільне недовиконання плану фінансування видатків на охорону здоров'я свідчать дані табл. 2.

Таблиця 1

Питома вага видатків на охорону здоров'я у зведеному бюджеті України за 2015-17 рр.

[розраховано за даними [1]]

Показник	2015	2016	2017
Видатки Зведеного бюджету, млн. грн.	679871,4	835832,1	1056973,1
Видатки на охорону здоров'я (із зведеного бюджету, млн. грн.)	71001,1	75503,4	102392,4
Питома вага видатків на охорону здоров'я у зведеному бюджеті, %	10,44	9,03	9,69

Таблиця 2

Динаміка виконання плану видатків зведеного бюджету України на охорону здоров'я у 2015-2017 рр., %.

[розраховано за даними [1]]

Група видатків	2015	2016	2017
Поліклініки і амбулаторії, швидка та невідкладна допомога:	96,81	96,04	97,60
– Поліклініки загального профілю та амбулаторії	98,48	97,78	98,50
– Спеціалізовані та стоматологічні поліклініки	98,09	97,38	98,01
– Станції швидкої та невідкладної допомоги	95,75	95,55	98,59
– Фельдшерсько-акушерські пункти	97,44	95,98	95,36
– Центри первинної медичної (медико-санітарної) допомоги	96,32	95,13	96,78
Лікарні та санаторно-курортні заклади	96,32	96,59	96,48
– Лікарні загального профілю	97,10	96,59	96,68
– Спеціалізовані лікарні та інші спеціалізовані заклади	93,87	96,23	95,56
– Пологові будинки	98,61	98,08	97,92
– Санаторно-курортні заклади	96,98	98,36	98,93
Санітарно-профілактичні та протиепідемічні заходи і заклади	94,60	97,35	97,95
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони здоров'я	89,97	87,56	79,15
Інша діяльність у сфері охорони здоров'я	81,42	91,77	84,43
– Будинки дитини	96,64	98,08	98,71
– Станції переливання крові	98,11	97,81	96,68
– Інші заклади та заходи у сфері охорони здоров'я	80,08	91,27	83,48
Разом	94,11	95,70	94,66

Отже, розрахунки, що представлені у табл. 2 свідчать про неповноцінне державне фінансове забезпечення системи охорони здоров'я. Особливо це стосується рівня фінансування фундаментальних та прикладних досліджень у сфері охорони здоров'я – протягом досліджуваного періоду спостерігається найнижчий відсоток виконання плану, крім того він має спадну динаміку.

Аналіз складу і структури видатків на охорону здоров'я із зведеного бюджету України у 2015-17 рр. (табл. 3) показав що, серед зазначеної групи видатків

переважають видатки на лікарні та санаторно-курортні заклади – їх частка становить більше половини всіх видатків цієї групи (понад 60 %). В той же час протягом досліджуваного періоду відбувалося поступове скорочення частки цих більш, ніж на 3 %.

Другим за значенням показником у структурі видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я є видатки на поліклініки і амбулаторії, швидку та невідкладну допомогу. При чому протягом досліджуваного періоду відбувалося поступове зростання питомої ваги цих видатків з 20,03 % до 22,25 %.

Видатки на іншу діяльність у сфері охорони здоров'я склали від 12,98 % у 2015 р. до 14,86 % у 2017 р.. У дану статтю видатків входить фінансування будинків дитини, станцій переливання крові та інші заклади та заходи у сфері охорони здоров'я.

Найменша частка видатків зведеного бюджету припадає на фінансування фундаментальних та прикладних досліджень і розробок у сфері охорони здоров'я. Протягом досліджуваного періоду питома вага цієї групи видатків коливалася від 0,58 % у 2015 р. до 0,38 % у 2017 р..

Отже, дослідження складу і структури видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я дає підстави стверджувати, що на кінець 2017 р. найбільшими за

питомою вагою статтями видатків на охорону здоров'я виступають видатки на лікарні та санаторно-курортні заклади – їх сумарна частка складає 61,08 %; відповідно на всі інші видатки припадає 38,92 %.

Як зазначає І.С. Музика, негативний вплив дефіциту фінансування системи охорони здоров'я на стан справ значно посилюється вкрай неефективним використанням наявних у галузі коштів, значною диспропорцією у розподілі фінансів між первинною та спеціалізованою медичною допомогою, застарілою мережею закладів охорони здоров'я тощо [4, с. 112].

Далі проведемо аналіз динаміки видатків зведеного бюджету України на охорону здоров'я за 2015-2017 рр. (табл. 4).

Таблиця 3

Структура видатків на охорону здоров'я із зведеного бюджету України у 2015-2017 рр., %

[розраховано за даними [1]]

Група видатків	2015	2016	2017
Поліклініки і амбулаторії, швидка та невідкладна допомога:	20,03	21,73	22,25
– Поліклініки загального профілю та амбулаторії	3,28	3,86	3,62
– Спеціалізовані та стоматологічні поліклініки	3,03	3,48	3,35
– Станції швидкої та невідкладної допомоги	4,70	4,58	4,65
– Фельдшерсько-акушерські пункти	0,27	0,25	0,24
– Центри первинної медичної (медико-санітарної) допомоги	8,74	9,56	10,39
Лікарні та санаторно-курортні заклади	64,81	61,47	61,08
– Лікарні загального профілю	44,55	40,16	40,45
– Спеціалізовані лікарні та інші спеціалізовані заклади	16,33	17,20	16,56
– Пологові будинки	2,19	2,39	2,33
– Санаторно-курортні заклади	1,74	1,72	1,74
Санітарно-профілактичні та протиепідемічні заходи і заклади	1,61	1,59	1,44
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони здоров'я	0,58	0,47	0,38
Інша діяльність у сфері охорони здоров'я	12,98	14,75	14,86
– Будинки дитини	0,69	0,70	0,67
– Станції переливання крові	0,52	0,49	0,47
– Інші заклади та заходи у сфері охорони здоров'я	11,77	13,56	13,71

Таблиця 4

Динаміка видатків на охорону здоров'я із зведеного бюджету України у 2015-2017 рр., %.

[розраховано за даними [1]]

Група видатків	Відхилення, млн. грн.		Темпи зростання, %	
	2016/2015	2017/2016	2016/2015	2017/2016
1	2	3	4	5
Поліклініки і амбулаторії, швидка та невідкладна допомога:	+2190,39	+6373,92	115,40	138,84
– Поліклініки загального профілю та амбулаторії	+583,86	+788,60	125,03	127,04
– Спеціалізовані та стоматологічні поліклініки	+479,40	+802,40	122,29	130,51
– Станції швидкої та невідкладної допомоги	+118,55	+1302,10	103,55	137,67
– Фельдшерсько-акушерські пункти	+71,68	+56,51	100,04	129,70
– Центри первинної медичної (медико-санітарної) допомоги	+1008,51	+3424,31	116,25	147,45
Лікарні та санаторно-курортні заклади	+395,51	+16128,91	100,86	134,75
– Лікарні загального профілю	-1312,09	+11100,47	95,85	136,61
– Спеціалізовані лікарні та інші спеціалізовані заклади	+1393,53	+965,67	112,02	130,53
– Пологові будинки	+249,51	+580,21	116,06	132,19
– Санаторно-курортні заклади	+64,55	+482,57	105,23	137,15
Санітарно-профілактичні та протиепідемічні заходи і заклади	+54,19	+272,00	104,74	122,71

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5
Фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері охорони здоров'я	-57,68	+35,59	86,00	110,05
Інша діяльність у сфері охорони здоров'я	+1919,91	+4078,56	120,84	136,63
– Будинки дитини	+36,13	+163,56	107,38	131,12
– Станції переливання крові	+2,74	+112,95	100,75	130,49
– Інші заклади та заходи у сфері охорони здоров'я	+1881,04	+3802,05	122,51	137,14
Разом	+4502,31	+26888,99	106,34	135,61

Аналізуючи бюджетне фінансування сфери охорони здоров'я у 2015-17 рр., спостерігаємо зростання його обсягу на 4502,31 млн. грн. у 2016 р. порівняно з 2015 р. та на 26888,99 млн. грн. у 2017 р. порівняно з 2016 р.. Тобто темпи зростання видатків на охорону здоров'я суттєво збільшилися, а саме на 29,27 %. Водночас І.В. Гнидюк зауважує, що зростання видатків на охорону здоров'я, в основному пояснюється обов'язковими підвищеннями заробітної плати працівникам галузі охорони здоров'я. У той же час об'єктивного покращення фінансування галузі не спостерігається. Більша частина бюджетного фінансового забезпечення витрачається на оплату праці персоналу закладів охорони здоров'я та оплату комунальних послуг. Такий стан справ ще раз підтверджує необхідність пошуку нових джерел фінансування охорони здоров'я та раціоналізації дійсних видатків [3, с. 74].

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження стану бюджетного фінансування системи охорони здоров'я в Україні в сучасних економічних умовах можна зробити висновки про недостатнє та нераціональне фінансування цієї галузі. З метою покращення стану фінансування сфери охорони здоров'я необхідно розвивати можливості використання різних джерел фінансування, а саме: кошти лікарняних кас; кошти фондів добровільного медичного страхування; кошти населення.

Список використаних джерел

1. Звітність про виконання бюджетів. Державна казначейська служба України. URL: <http://www.treasury.gov.ua> (дата звернення 15.07.2018).
2. Глухова В.І., Булах М.О. Джерела фінансового забезпечення системи охорони здоров'я в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 10. С. 760-764.
3. Гнидюк І.В. Сучасний стан фінансового забезпечення галузі охорони здоров'я. Економічний часопис-XXI. 2015. №155 (11-12). С. 73-77.
4. Муzyка І.С. Бюджетне забезпечення галузі охорони здоров'я: стан та проблеми (на прикладі Львівської області). Регіональна економіка. 2014. № 1. С. 111-120.

References

1. Report on budget execution. State Treasury of Ukraine. URL: <http://www.treasury.gov.ua> (date of reference 15.07.2018) (in Ukrainian)
2. Hlukhova V.I., Bulakh M.O. Resources of financial support of health care system in Ukraine. Global and national problems of the economy. 2016. Iss. 10. pp. 760-764 (in Ukrainian)
3. Hnydiuk I.V. The present state of financial support for the public health service. Economic Annals-XXI. 2015. № 155 (11-12). pp. 73-77 (in Ukrainian).
4. Muzyka I.S. Budget support of health care: state and problems (on the example of Lviv region). Regional economy. 2014. № 1. pp. 111-120 (in Ukrainian).

СЕРБОВ

УДК 504.4.062.2

Микола Георгійович
 serbov@odeku.edu.ua

СТРАТЕГИЯ РАЗРАБОТКИ ОПТИМАЛЬНОЙ СТОИМОСТНОЙ ОЦЕНКИ
 ЗАТРАТ ПРЭСНОВОДНЫХ РЕСУРСОВ ОБЪЕКТАМИ
 ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

STRATEGY OF THE OPTIMAL VALUATION DEVELOPMENT OF
 FRESHWATER RESOURCE COSTS BY NATURE USE OBJECTS

к.г.н., доцент,
 проректор, Одеський
 державний екологічний
 університет

Рассмотрены методологические подходы по разработке оптимальной стратегии оценки затрат на подготовку и использование пресноводных ресурсов водного бассейна при различных видах хозяйственно-производственной деятельности. Рассмотрена оптимальная стратегия безопасного и сбалансированного развития экономико-экологической системы водного бассейна. Предложена схема оценки затрат на непроизводственное расходование пресноводного ресурса при его первичной и специальной подготовке. Проведенные исследования обеспечивают более объективную и сбалансированную оценку стоимостных затрат при различных видах хозяйственного использования водных ресурсов. Представленный в работе методологический подход является достаточно гибким инструментом со свободным выбором элементов анализа в зависимости от поставленных целей и объектов хозяйствования.

* * *

У даній роботі об'єктом дослідження є вартісна оцінка витрат прісноводних ресурсів при здійсненні різних видів господарської діяльності. Використання прісноводного ресурсу пропонується розглядати в межах водних басейнів України – територіальної соціально-економічної системи, утворених водними об'єктами різноманітної фізико-географічної основи, яка представляє собою системне утворення в контексті національної економіки України.

В ході дослідження встановлено, що найбільш проблемними питаннями є відсутність чітких критеріїв і методичних механізмів в оцінці витрат природного ресурсу на різних етапах його підготовки і використання. Запропоновані в роботі методологічні підходи повинні лягти в основу розробки оптимальної стратегії безпечного та збалансованого розвитку економіко-екологічної системи водного басейну.

При вирішенні поставлених у роботі задач на основі застосування методів аналізу та синтезу, порівняльного зіставлення і логічного узагальнення проведено аналіз витрат на підготовку і використання прісноводного ресурсу.

Для досягнення поставленої в дослідженні мети були послідовно вирішені такі завдання:

- проведено аналіз витрат на підготовку і використання прісноводних ресурсів при різних видах господарської діяльності;

- проведено аналіз витрат на невиробничі втрати природного ресурсу при його первинній та спеціальній підготовці;

- розроблена схема вартісної оцінки витрат прісноводного ресурсу при його підготовці та використанні об'єктами природокористування.

Виконано оцінку витрат на невиробничі втрати природного ресурсу при первинній та спеціальній підготовці. Розроблено схему вартісної оцінки витрат при використанні водних ресурсів об'єктами природокористування. Завдяки результатам проведених досліджень забезпечується можливість більш об'єктивної і збалансованої оцінки вартісних витрат при різних видах господарського використання водних ресурсів. Представлений в роботі методологічний підхід є достатньо гнучким інструментом з вільним вибором елементів аналізу в залежності від поставлених цілей і об'єктів господарювання.

* * *

In the present work, the object of the study is the cost evaluation of freshwater resource costs in the implementation of various economic activities within the boundaries of Ukraine's water basins. The use of a freshwater resource is proposed to be considered within the boundaries of Ukraine's water basins - the territorial socio-economic system formed by water objects of a diverse physical and geographical basis, which is a systemic education in the context of the national economy of Ukraine.

The study found that the most problematic issues are the lack of clear criteria and methodological mechanisms in estimating the costs of a natural resource at various stages of its preparation and use. The methodological approaches proposed in the work should form the basis for the development of an optimal strategy for the safe and balanced development of the economic and ecological system of the water basin.

When solving the problems posed in the work on the basis of the application of analysis and synthesis methods, comparative comparison and logical generalization, an analysis of the costs of the preparation and use of the freshwater resource was carried out.

To achieve the goal set in the study, the following tasks were consistently solved:

- an analysis of the costs of the preparation and use of freshwater resources for various types of economic activities;

- the analysis of expenses for non-productive losses of a natural resource is carried out at its primary and special preparation;

- the scheme of cost estimation of costs of a freshwater resource is developed at its preparation and use by objects of wildlife management.

The estimation of expenses for non-productive losses of a natural resource at primary and special preparation is executed. The scheme of cost estimation of expenses at use of water resources by objects of wildlife management is developed. Thanks to the results of the conducted studies, it is possible to more objective and balanced assessment of cost costs for various types of economic use of water resources. The methodological approach presented in the work is a fairly flexible tool with a free choice of elements of analysis depending on the goals and objects of management.

Ключевые слова: пресноводные ресурсы, оценка затрат, затраты на подготовку природного ресурса

Ключові слова: прісноводні ресурси, оцінка витрат, витрати на підготовку природного ресурсу

Keywords: freshwater resources, loss estimation, costs for preparing a natural resource

ВВЕДЕНИЕ

Происходящие на протяжении последних десятилетий системные и крайне негативные антропогенные процессы, а также ошибочные представления человечества о неисчерпаемости и беспредельных возможностях самоочищения природных сфер, привели в итоге к значительным нарушениям в развитии экономико-экологических систем. Мировым сообществом однозначно признана необходимость обеспечения жизнедеятельности населения планеты лишь при условии учета последствий хозяйственной деятельности, в перспективе оценки возможностей будущих поколений в удовлетворении своих потребностей [1].

Учитывая особое значение пресноводных ресурсов в социально-экономическом развитии государства, также тот факт, что составляющей экологического кризиса в Украине, в первую очередь, является кризис водохозяйственно-экологический [2, 3], актуальным является исследование стоимостной оценки затрат пресноводных ресурсов объектами природопользования.

ОБЪЕКТ ИССЛЕДОВАНИЯ

Объектом исследования является стоимостная оценка затрат пресноводных ресурсов объектами природопользования при осуществлении различных видов производственно-хозяйственной деятельности. Использование пресноводного ресурса предлагается рассматривать в границах водных бассейнов Украины – территориальной социально-экономической системы, образованных водными объектами разнообразной физико-географической основы, которая представляет собой системное образование в контексте национальной экономики Украины [4-6]. Необходимо отметить, что степень административно-территориального единства водного бассейна, а также уровень развития производственных сил и производственных отношений на его территории, разрешает осуществлять целостное развитие экономической системы региона и страны. Данный подход также является фактором стабильного, постоянного и динамического роста на основе принципа взаимодействия и автономности элементов многофакторной системы. Важным аспектом стабильного функционирования данной социально-экономической системы есть существование на территории водного бассейна экономических комплексов, а также отдельных видов экономической деятельности, динамика, развития которых не должна поднимать положение постоянства для целостности экономической системы страны.

Происшедшие за последние десятилетия глубокие изменения в размерах и характере промышленного производства оказались не подкреплёнными необходимыми усовершенствованиями и изменениями в технологическом обеспечении современного производства, от которого непосредственно зависит состояние пресноводной системы. При этом

необходимо подчеркнуть, что объёмы пресного водопотребления в Украине за последние 20 лет возросли приблизительно в два раза.

На сегодня пресноводные ресурсы Украины составляют едва половину от оптимальных потребностей страны. В средний по водности год общие запасы пресной воды в Украине составляют близко 94 км³, из которых доступные для использования не больше 56–57 км³. В маловодные года дефицит пресной воды в стране составляет порядка 4 млрд. м³. Он ощущается в бассейнах всех крупных рек Украины, в особенности в юго-восточной и южной ее частях [6].

По данным Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ) по запасам питьевой воды Украины занимает последнее место в Европе. Данный показатель, рассчитанный в м³/год на 1 человека, в Украине составляет порядка 1700 м³, в то время как в европейских странах он варьирует от 4570 м³ (Франция) до 24000 м³ (Швеция).

Существенный дефицит пресных вод в Украине усугубляется крайне неравномерным распределением ее запасов по территории страны. Для сравнения, чаще всего, используют показатель густоты речной сети, которая определяется отношением общей длины рек к общей площади бассейна. В Украине наибольший коэффициент характерен для речной сети Карпат (до 1,1 км/км²), в степных районах Восточной Украины между реками Днепр и Молочная этот показатель наименьший – до 0,25 км/км². К примеру, для экваториальных зон избыточного увлажнения, где расположены бассейны одних из крупнейших рек мира Амазонки и Конго, а также горных речных систем Тань-Шаня данный показатель может достигать величин 2,5–3,0 км/км² [6].

Аналогичная ситуация наблюдается в Украине и с территориальным распределением ресурсов подземных вод. Основная часть прогнозных ресурсов подземных вод (до 51 %) сосредоточена в северной и северо-западных частях Украины, в пределах Днепровского и Волыно-Подольского артезианских бассейнов, где существуют наиболее благоприятные условия для формирования пресных подземных вод.

В целом внутренние воды страны подверглись значительному антропогенному и техногенному влиянию, что обуславливает их современный водный режим и свойства. Поэтому проблема дефицита водных ресурсов в стране значительной мерой усиливается очень низким ее качеством. По данным ВОЗ Украина по качеству питьевой воды занимает 70 место в мире. В целом в стране отмечается чрезвычайно высокое соотношение между забором воды и сбрасыванием сточных (в том числе неочищенных) вод [7, 8].

К примеру, по данным только в Днепропетровской области в водоемы ежегодно сбрасывается около 1200 млн. м³ неочищенных сточных вод различных объектов природопользования. Крайне неэффек-

тивная работа канализационных очистных сооружений приводит к ежедневному сбросу до 5 млн. м³ загрязненных сточных вод. На сегодня большинство водоемов Украины содержат запасы воды III и IV категории, т.е. характеризуются как «вода загрязненная» и «вода грязная» [6].

Одним из наиболее проблемных мест, которые присущи объекту исследования в существующих условиях функционирования, является отсутствие четких критериев и методик, позволяющих произвести стоимостную оценку затрат пресноводного ресурса на различных этапах его подготовки и хозяйственного использования. В свою очередь, данные методические подходы должны лечь в основу разработки оптимальной стратегии безопасного и сбалансированного развития экономико-экологической системы водного бассейна.

ЦЕЛЬ И ЗАДАЧИ ИССЛЕДОВАНИЯ

Цель исследования – разработка методологических подходов в стоимостной оценке затрат пресноводных ресурсов при осуществлении различных видов производственно-хозяйственной деятельности объектами природопользования.

Для достижения поставленной цели были рассмотрены такие задачи:

1. Проведен анализ затрат на подготовку и использование пресноводных ресурсов при различных видах хозяйственной деятельности.
2. Проведен анализ затрат на непроизводственные потери природного ресурса при его первичной и специальной подготовке.
3. Разработана схема стоимостной оценки затрат пресноводного ресурса при его подготовке и использовании объектами природопользования.

МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Для решения поставленных в работе заданий были использованы методы анализа и синтеза, сравнительного сопоставления, логического обобщения и аналогий, в сочетании с монографическими и графоаналитическими исследованиями.

РЕЗУЛЬТАТЫ

За последние годы существенно расширился спектр, и значительно активизировались различные научные исследования в вопросах устойчивого развития пресноводных систем, связанные с решением задач оптимизации природопользования и оздоровления окружающей среды.

Ныне водохозяйственные и гидроэкологические проблемы Украины приобрели не только общегосударственное, но и международное значение. Водный фактор стал не только одним из основных показателей лимитирующих развитие производственной сферы региона, но и безусловной парадигмой национальной безопасности Украины.

Методологические основы экономической оценки затрат водных ресурсов при осуществлении различных видов хозяйственной деятельности объектами природопользования, в т.ч. и для территории Украины, были заложены в исследованиях целого ряда ученых [1, 7, 9-12]. Особое внимание в этих исследованиях всегда отводилось анализу и оценке пресновод-

ных ресурсов, как базовому природному фактору, определяющему не только уровень развития производственной сферы региона, но и социальную составляющую жизни сообщества.

Водноресурсный потенциал любой территории является естественной основой ее экономического развития и социально-экологического благополучия. Вместе с тем, современная освоенность и степень хозяйственной нагрузки на пресноводный ресурсный потенциал большей части Украины уже достигли таких уровней, которые в большинстве случаев превышают его самовосстанавливающую способность.

Среди основных направлений решения рассматриваемой проблемы, выявленных в ресурсах мировой научной периодики, могут быть выделены:

- в развитии концептуальных основ экономической оценки природноресурсного потенциала с точки зрения устойчивого развития региона [5, 11, 14];
- особое внимание экономической аспектам теории регионального устойчивого развития в своих работах исследовали [15-18];

В частности в работах [10, 13, 19] наряду с экономическими и финансовыми аспектами решения рассматриваемых проблем на ведущие позиции выносятся вопросы решения институциональных вопросов, а также решение проблем экологической политики разного уровня.

Несколько альтернативный вариант предложен в работах [4, 21-23], который предполагает основное внимание в решении поставленной задачи должно быть обращено на природоохранную деятельность в водных бассейнах, развитие современных малоотходных и ресурсосберегающих технологий. Авторами [7, 9] особая роль отводится инвестированию в природоохранную деятельность водных бассейнов Украины.

Авторами [3, 24, 25] предлагается иной подход к решению исследуемой проблемы, когда стоимостная оценка природного ресурса проводится в контексте разработки схем интегрированного управления водного бассейна.

Несмотря на значительный объем научных исследований вопросы методологического обоснования общей стратегии стоимостной оценки пресноводного ресурса с точки зрения устойчивого и безопасного развития экономико-экологических безопасности систем на региональном уровне – уровне водного бассейна, остаются недостаточно изученными.

Суть современного экологического кризиса в Украине заключается в том, что сформировавшаяся вследствие преимущественно экстенсивного развития экономики человеческая деятельность требует все большего количества пресноводных ресурсов высокого качества [21, 24]. По оценкам целого ряда зарубежных ученых ежегодные экономические потери Украины в результате нерационального природопользования и загрязнения окружающей среды составляют порядка 15–20 % ее национального дохода.

Для обеспечения оптимальной стратегии устойчивого развития всех составляющих бассейна большое значение имеет обоснованная вероятностная оценка, как возникновения рисков различной природы, так и их количественного влияния на факторы устойчивого

развития эколого-экономических систем.

Общие затраты использования пресноводных ресурсов необходимо рассматривать как суммарные затраты на первичную подготовку пресноводных ресурсов и затрат на непосредственное использование природного ресурса. Данная оценка должна проводиться в зависимости от характера и от количества водных ресурсов необходимых для осуществления данного вида деятельности в полном требуемом объеме.

Указанные выше затраты могут быть определены по следующей схеме:

– затраты при осуществлении бытовой деятельности $Z_{быт.}$ [6,7]:

$$Z_{быт.} = (Z_{пер.} + Z_{б.под.}) \quad (1)$$

– затраты при осуществлении хозяйственной деятельности $Z_{хоз.}$:

$$Z_{хоз.} = (Z_{пер.} + Z_{хоз.под.}) \quad (2)$$

– при осуществлении производственной деятельности $Z_{пр.}$:

$$Z_{пр.} = (Z_{пер.} + Z_{пр.под.}) \quad (3)$$

где $Z_{пер.}$ – затраты на первичную подготовку ресурса; $Z_{б.под.}$, $Z_{хоз.под.}$, $Z_{пр.под.}$ – затраты на подготовку природного ресурса для непосредственного использования при, соответственно, бытовой, хозяйственной и производственной видах деятельности [6].

Тогда, суммарные затраты $Z_{общ.}$ на обеспечение пресноводными ресурсами всех перечисленных видов деятельности могут быть определены по формуле вида:

$$Z_{общ.} = (Z_{быт.} + Z_{хоз.} + Z_{пр.}). \quad (4)$$

Суммарные затраты для всего бассейна водного объекта $Z_{общ.бас.}$, обеспечивающие пресноводными ресурсами все виды деятельности объектов хозяйствования в пределах водного бассейна или определенного региона (территориальной единицы) могут быть определены как:

$$Z_{общ.бас.} = Z_{общ.1} + Z_{общ.2} + \dots + Z_{общ.n}, \quad (5)$$

где $Z_{общ.1}$, $Z_{общ.2}$, ..., $Z_{общ.n}$ – затраты на использование пресноводных ресурсов из 1; 2; ...n источников.

Удельные затраты при осуществлении бытовой $Z_{уд.быт.}$, хозяйственной $Z_{уд.хоз.}$ и производственной $Z_{уд.пр.}$ видов деятельности определяются по следующим схемам:

$$Z_{уд.быт.} = \frac{Z_{быт.}}{N_{быт.}}, \quad (6)$$

$$Z_{уд.хоз.} = \frac{Z_{хоз.}}{N_{хоз.}}, \quad (7)$$

$$Z_{уд.пр.} = \frac{Z_{пр.}}{N_{пр.}}, \quad (8)$$

где $N_{быт.}$, $N_{хоз.}$, $N_{пр.}$ – соответственно, общее количество объектов хозяйствования по различным видам деятельности в пределах рассматриваемой территории.

Удельные затраты на осуществление подготовки пресноводных ресурсов для осуществления бытовой $Z_{уд.быт./под.}$, хозяйственной $Z_{уд.хоз./под.}$ и производственной $Z_{уд.пр./под.}$ видами деятельности, и могут быть определены с использованием аналогичного (6)–(8) подхода:

$$Z_{уд.быт./под.} = \frac{Z_{быт.под.}}{N_{быт.}}, \quad (9)$$

$$Z_{уд.хоз./под.} = \frac{Z_{хоз.под.}}{N_{хоз.}}, \quad (10)$$

$$Z_{уд.пр./под.} = \frac{Z_{пр.под.}}{N_{пр.}}. \quad (11)$$

Пресноводные ресурсы, проходя через различные технологические процессы, образуют загрязненные (оборотные) сточные воды, которые поступают на систему очистных сооружений (рис. 1).

При этом необходимо учитывать количественные показатели природного ресурса, необходимого для осуществления бытовой $QB_{быт.}$ хозяйственной $QB_{хоз.}$ и производственной $QB_{пр.}$ видов деятельности:

$$QB_{быт.} = \partial_{быт.} \cdot N_{быт.}, \quad (12)$$

$$QB_{хоз.} = \partial_{хоз.} \cdot N_{хоз.}, \quad (13)$$

$$QB_{пр.} = \partial_{пр.} \cdot N_{пр.}, \quad (14)$$

где $\partial_{быт.}$, $\partial_{хоз.}$, $\partial_{пр.}$ – показатели удельного количества водных ресурсов, обеспечивающих, соответственно, бытовую, хозяйственную и производственную виды деятельности.

В свою очередь суммарное количество пресноводных ресурсов, используемых для обеспечения различных видов деятельности объектов хозяйственного комплекса территории QB_u , может быть рассчитано как:

$$QB_u = \partial_{ис.} \cdot QB_{ис.}, \quad (15)$$

где $\partial_{ис.}$ – удельный расход пресноводных ресурсов при осуществлении водоподготовки; $QB_{ис.}$ – количество пресноводных ресурсов после водоподготовки.

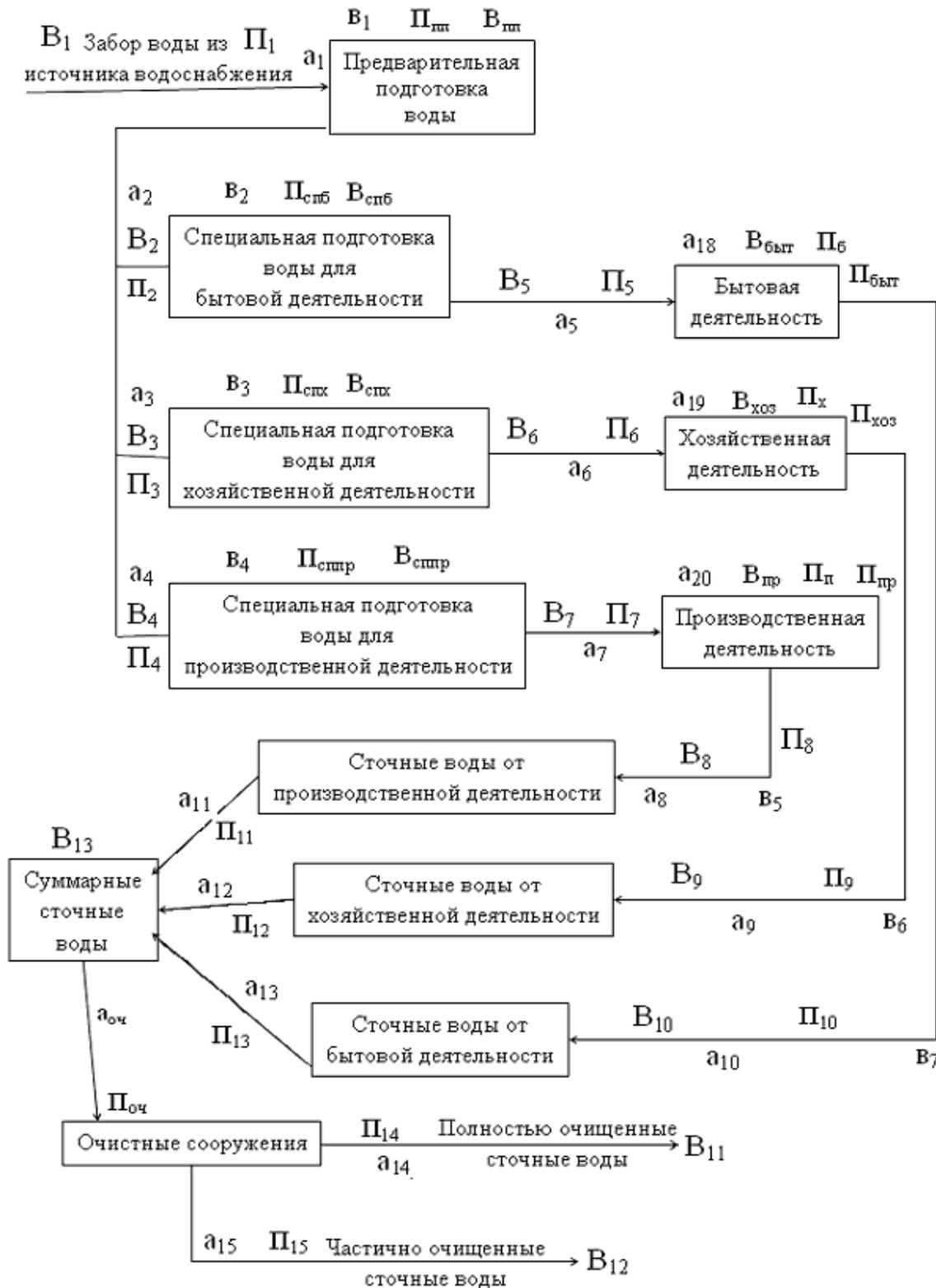

Рис. 1. Укрупнённая схема непроизводительных потерь пресноводных ресурсов при осуществлении производственно-хозяйственной деятельности

При этом определение общих объемов сточных вод, которые прошли полный цикл очистки $Q_{оч.}$, или объемов частично очищенных сточных вод $Q_{чо.}$ можно проводить, используя следующую расчетную схему:

$$Q_{оч.} = \partial_{оч.} \cdot Q_{ст.}, \tag{16}$$

$$Q_{чо.} = \partial_{чо.} \cdot Q_{ст.}, \tag{17}$$

где $\partial_{оч.}$, $\partial_{чо.}$ – удельное количество сточных вод, прошедших, соответственно, полную или частичную очистку, а $Q_{ст.}$ – полный объем сточных вод,

который с учетом удельного расхода пресноводного ресурса на водоподготовку, может быть рассчитан как:

$$Q_{ст.} = \partial_{ис.} \cdot QB_{и.} \quad (18)$$

С учетом предложенной схемы затраты на осуществление бытовой $S_{быт.}$, хозяйственной $S_{хоз.}$ и производственной $S_{пр.}$ видов деятельности могут быть определены как:

$$S_{быт.} = \partial S_{быт.} \cdot P_{быт.}, \quad (19)$$

$$S_{хоз.} = \partial S_{хоз.} \cdot P_{хоз.}, \quad (20)$$

$$S_{пр.} = \partial S_{пр.} \cdot P_{пр.}, \quad (21)$$

где $\partial S_{быт.}$, $\partial S_{хоз.}$, $\partial S_{пр.}$ – удельные затраты, а $P_{быт.}$, $P_{хоз.}$ и $P_{пр.}$ – объемы для, соответственно, бытовой, хозяйственной и производственной видов деятельности.

Указанные выше удельные затраты зависят от совершенства используемых технологий, применяемого оборудования, наличия и величины непроизводительных потерь при транспортировке пресноводных ресурсов к объекту их использования. Количественные оценки, представленные в работах целого ряда авторов [7, 9, 10, 21] показывают, что такие непроизводительные потери часто составляют порядка 40–50 % от общего объема изымаемого из природной среды ресурса.

Стоимостная оценка затрат непроизводительных потерь пресноводных ресурсов при их транспортировке $S_{тр.}$, осуществлении первичной и специальной подготовки $S_{под.}$ для последующего использования $S_{деят.}$ может быть проведена с учетом удельных стоимостных оценок непроизводительных потерь [6, 8].

Аналогично, стоимостная оценка непроизводительных потерь ресурса при его первичной и специальной подготовки, непроизводительных потерь при осуществлении всех видов хозяйственной деятельности проводится с учетом удельных показателей соответствующих затрат и общего объема по каждому из видов деятельности. Тогда общая стоимостная оценка непроизводительных потерь $S_{общ.}$ пресноводных ресурсов определяется как:

$$S_{общ.} = S_{тр.} + S_{под.} + S_{деят.} \quad (22)$$

Оценка безвозвратных и непроизводительных потерь водных ресурсов, которые происходят при их транспортировке, должна проводится с учетом характеристик транспортной системы, используемых в производстве технологий, культуры производственно-хозяйственной деятельности, степени подготовленности персонала. При этом транспортировка ресурса учитывает маршруты:

- от мест водозабора к местам технологического использования;
- подачи загрязненных сточных вод к очистным

сооружениям;

- проведения их предварительной и специальной подготовки;
- реализации технологий и приемов работы объектами хозяйственного комплекса.

ВЫВОДЫ

Проведенный анализ затрат на подготовку и использование пресноводных ресурсов при различных видах хозяйственной деятельности показывает особое значение вероятностной оценки возникновения рисков различной природы. Их количественного описания как фактора устойчивого развития экономико-экологической системы водного бассейна.

Предложен методический подход и укрупненная схема определения непроизводственных потерь водных ресурсов при их первичной и специальной подготовке.

Обоснован методический подход и общая схема определения стоимостной оценки затрат пресноводного ресурса при его подготовке и использовании объектами природопользования, которые учитывают общие объемы и удельные затраты для каждого из видов хозяйственной деятельности.

Список использованных источников

1. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року (17.10.2007 № 880-р). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-p>
2. Заставний Ф.Д. Україна. Природа, населення, економіка. Львів: Априорі, 2011. 504 с.
3. Яцик А.В. Екологічні основи раціонального водокористування. К.: Генеза, 1997. 640 с.
4. Буркинський Б.В., Степанов В.Н. Прогнозирование ресурсно-экологических и экономических трансформаций (на примере приморских регионов). Одесса: ИПРЭИ НАН Украины, 2004. 425 с.
5. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б.М. Данилишин, В.С. Міщенко [та ін.]. К.: РВПС України, 1999. 716 с.
6. Сербов Н.Г. Влияние экономико-экологической ситуации на производственную и хозяйственную деятельность в водных бассейнах Украины. Одесса: издатель Букаев В.В., 2015. 302 с.
7. Ковалев В.Г., Сербов Н.Г., Рекиш А.А. Производственно-хозяйственная и природоохранная деятельность в водных бассейнах Украины. Одесса: ПОЛИГРАФ, 2011. 105 с.
8. Serbov M. Methodological approaches in the valuation of freshwater resource costs when carrying out economic activities by nature use objects. Collection of scientific articles "Perspectives of research and development", SAUL Publishing, 25.08.2017, Dublin, 2017. pp. 20-25
9. Буркинський Б.В., Ковалева Н.Г., Ковалев В.Г. Инвестирование природоохранной деятельности. Одесса, ИПРЭИ НАН Украины, 2002. 224 с.
10. Лойтер М.Н. Природные ресурсы и эффективность капитальных вложений. М.: Наука, 1974. 280 с.
11. Минц А.А. Экономическая оценка естественных ресурсов (научно-методические проблемы учета географических различий и эффективности использования). М.: Мысль, 1972. 303 с.
12. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. К.: Знання, 1986. 416 с.
13. Поповкин В.А. Повышение роли комплексных территориальных планов в экономическом и социальном развитии. К.: Знання, 1986. 123 с.

14. Dong C., Schoups G., van de Giesen N. Scenario development for water resource planning and management: A review. *Technological Forecasting and Social Change*. 2013. Vol. 80. Issue 4. pp. 749-761.
15. Дорогуцьов С.І., Муховиков А.М., Хвесик М.А. Оптимізація природокористування. Природні ресурси: еколого-економічна оцінка. К.: Кондор, 2004. Т. 1. 291 с.
16. Джигирей В.С. Экология и охрана окружающей природной среды. К.: Знання, 2007. 422 с.
17. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. М.: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2004. 495 с.
18. Chung G., Lansey K., Bayraksan G.. Reliable water supply system design under uncertainty. *Environ. Modell. Softw.* 2009. № 24. pp. 449-462.
19. Priority water research questions as determined by UK practitioners and policy makers / L.E. Brown, G. Mitchell, J. Holden, A. Folkard et.al. *Science of Total Environment*. 2010. № 409. pp. 256-266.
20. Бун Э., Хенс Л. От декларации тысячелетия – к Йоханнесбургской декларации: уроки и перспективы устойчивого развития / Методы решения экологических проблем. Сумы: «Козацький вал», 2005. С. 211-224
21. Рекиш А.А. Экономические, экологические, социальные основы разработки оценок направления развития экономико-экологических систем. Одесса: ОДЕКУ, 2010. 125 с.
22. Сербов Н.Г. Экономические основы экологизации производственно-хозяйственной деятельности в водных бассейнах Украины. Вестник Днепрпетровского университета, серия «Экономика». 2011. Вып. 5(4). Т.19. № 10/1. С. 63-68.
23. Benson D., Fritsch O., Cook H., Schmid M.. Evaluating participation in WFD river basin management in England and Wales: Process, communities, outputs and outcomes. *Land Use Policy*. 2014. № 38. pp. 213-222.
24. Сташук В.А., Мокін В.Б., Гребін В.В., Чунарьов О.В. Наукові засади раціонального використання водних ресурсів України за басейновим принципом. Херсон: Видавництво Гринь, 2014. 320 с.
25. Beh E., Dandy G., Maier H., Paton F. Optimal sequencing of water supply options at the regional scale incorporating alternative water supply sources and multiple objectives. *Environmental Modelling Software*. 2014. №. 53. pp. 137-153.
8. Serbov M. Methodological approaches in the valuation of freshwater resource costs when carrying out economic activities by nature use objects. Collection of scientific articles "Perspectives of research and development", SAUL Publishing, 25.08.2017, Dublin, 2017. pp. 20-25
9. Burkinskij B.V., Kovaleva N.H., Kovalev V.H. Investing in environmental activities. Odessa, IPRJJI NAN Ukrainy, 2002. 224 p. (in Russian)
10. Loiter M.N. Natural resources and efficiency of capital investments. Moscow: Nauka, 1974. 280 c. (in Russian)
11. Mints A.A. Economic evaluation of natural resources (scientific and methodological problems of accounting for geographic differences and efficiency of use). Moscow: Mysl, 1972. 303 p. (in Russian)
12. Palamarchuk M.M., Palamarchuk O.M. Economic and social geography of Ukraine with the basics of the theory. Kyiv: Znannya, 1986. 416 p. (in Ukrainian)
13. Popovkin V.A. Enhancing the role of integrated territorial plans in economic and social development. Kyiv: Знання, 1986. 123 с. (in Russian)
14. Dong C., Schoups G., van de Giesen N. Scenario development for water resource planning and management: A review. *Technological Forecasting and Social Change*. 2013. Vol. 80. Issue 4. pp. 749-761.
15. Doroguntsov S.I., Mukhovikov A.M., Khvesik M.A. Optimization of nature use. Natural resources: environmental and economic assessment. Kyiv: Kondor, 2004. Vol. 1. 291 p. (in Ukrainian)
16. Dzhihirey V.S. Ecology and environmental protection. Kyiv: Znannya, 2007. 422 p. (in Russian)
17. Hranberh A.H. Bases of regional economy. Moscow: Published house HU VSHE, 2004. 495 p. (in Russian)
18. Chung G., Lansey K., Bayraksan G.. Reliable water supply system design under uncertainty. *Environ. Modell. Softw.* 2009. № 24. pp. 449-462.
19. Priority water research questions as determined by UK practitioners and policy makers / L.E. Brown, G. Mitchell, J. Holden, A. Folkard et.al. *Science of Total Environment*. 2010. № 409. pp. 256-266.
20. Bun E., Hens L. From the Millennium Declaration to the Johannesburg Declaration: Lessons and Perspectives for Sustainable Development / Methods for Solving Environmental Problems. Sумы: "Kozatskyi Val", 2005. pp. 211-224 (in Russian)
21. Rekish A.A. Economic, ecological, social basis for the development of assessments of the direction of development of ecological and ecological systems. Odessa: ODEKU, 2010. 125 p. (in Russian)
22. Serbov N.H. Economic bases of the ecologization of production and economic activity in water basins of Ukraine. *Herald of the Dnepropetrovsk University, series "Economics"*. 2011. Issue 5(4). Vol. 19. № 10/1. pp. 63-68. (in Russian)
23. Benson D., Fritsch O., Cook H., Schmid M.. Evaluating participation in WFD river basin management in England and Wales: Process, communities, outputs and outcomes. *Land Use Policy*. 2014. № 38. pp. 213-222.
24. Stashuk V.A., Mokin V.B., Hrebin V.V., Chunar'yov O.V. Scientific principles of rational use of water resources of Ukraine on basin principle. Kherson: Publishing Hryn, 2014. 320 p. (in Ukrainian)
25. Beh E., Dandy G., Maier H., Paton F. Optimal sequencing of water supply options at the regional scale incorporating alternative water supply sources and multiple objectives. *Environmental Modelling Software*. 2014. №. 53. pp. 137-153.

References

1. Concept of the national environmental policy of Ukraine for the period till 2020 (17.10.2007 № 880-p). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-p> (in Ukrainian)
2. Zastavnyi F.D. Ukraine. Nature, population, economics. Lviv: Apriori, 2011. 504 p. (in Ukrainian)
3. Yatsyk A.V. Ecological bases of rational water using. Kyiv: Geneza, 1997. 640 p. (in Ukrainian)
4. Burkinskyi B.V., Stepanov V.N. Forecasting of resource-ecological and economic transformations (on the example of coastal regions). Odessa: IPRJJI NAN Ukrainy, 2004. 425 p. (in Russian)
5. Natural Resource Potential for Sustainable Development of Ukraine / B.M. Danilishin, V.S. Mishhenko et.al. Kyiv: RVPS Ukrayiny, 1999. 716 p. (in Ukrainian)
6. Serbov N.H. Influence of the economic and ecological situation on production and economic activities in the water basins of Ukraine. Odessa: Bukaev V.V., 2015. 302 p. (in Russian)
7. Kovalyov V.H., Serbov N.H., Rekish A.A. Production and economic and environmental activities in the water basins of Ukraine. Odessa: POLIHRAF, 2011. 105 p. (in Russian)

МЕЛЬНИК

Юрій Миколайович
9701080@ukr.netк.е.н., доцент, Одеська
національна академія
харчових технологій

УДК 338.021

ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ, ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР
ТА СУСПІЛЬСТВА У ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИINTEROPERABILITY OF STATE INSTITUTIONS, ENTERPRISE STRUCTURES
AND SOCIETY IN THE PROCESS OF THE STATE REGULATION OF
ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

У статті досліджено взаємодія державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного регулювання економічного розвитку країни. Досліджені суспільні функції державних інституцій. Для прийняття стратегічних рішення щодо ефективнішого способу надання суспільно значущих послуг запропоновано аналітичне дослідження витрат на надання таких послуг. Визначена частка державних видатків у валовому внутрішньому продукті країни. Запропоновано економічне зростання в країні з урахуванням екологічних і соціальних обмежень. Запропоновано розмежування функцій, які виконують державні інституції по відношенню до підприємницьких одиниць і які спрямовані на задоволення базових потреб суспільства. Розроблено структуру взаємодії державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного регулювання економічного розвитку внутрішнього середовища за функціональною спрямованістю.

* * *

В статье исследовано взаимодействие государственных институтов, предпринимательских структур и общества в процессе государственного регулирования экономического развития страны. Исследованы общественные функции государственных институтов. Для принятия стратегических решений об эффективном способе предоставления общественно значимых услуг предложено аналитическое исследование затрат на оказание таких услуг. Определенная доля государственных расходов в валовом внутреннем продукте страны. Предложено экономический рост в стране с учетом экологических и социальных ограничений. Предложено разграничение функций, которые выполняют государственные институты по отношению к предпринимательским структурам и которые направлены на удовлетворение базовых потребностей общества. Разработана структура взаимодействия государственных институтов, предпринимательских структур и общества в процессе государственного регулирования экономического развития внутренней среды по функциональной направленности.

* * *

The article investigates the interaction of state institutions, business structures and society in the process of state regulation of economic development of the country. Investigated public functions of state institutions. An analytical study of the cost of providing such services is proposed to make strategic decisions on a more effective way of providing socially meaningful services. The share of government expenditures in the country's gross domestic product is determined. Economic growth in the country is proposed taking into account environmental and social constraints. The division of functions performed by state institutions in relation to business units and aimed at satisfying the basic needs of society is proposed. The structure of the interaction of state institutions, business structures and society in the process of state regulation of the economic development of the internal environment by the functional orientation is developed. In today's transformational conditions, the role of state institutions in regulating the country's economic development has fundamentally changed. The state institutions are presented with modern strategic priorities, due to the need for adequate performance of their activities in order to solve the tasks of socio-economic development of the national economy under the influence of exogenous and endogenous factors. The general issues of state regulation in the macroeconomic environment are devoted to research: Hrihorieva H.S., Safonova Yu.M., Lomochinskaya I.A., Maslennikov Ye.I., Evtushenko O.N., Poberezhets O.V., Nosach L.L. et al.. State institutions should ensure economic growth and development of the national macroeconomic environment through the full implementation of their public functions, taking into account established principles. State institutions should be an auxiliary regulator of economic processes in the national economy and act as an active subject of redistribution of financial and economic resources in the internal environment, taking into account exogenous and endogenous factors. Unlike the business environment, the purpose of state institutions' activity should be not to earn resources, but to spend on them at all times. These aspects change the priority of the work of state institutions, distorting the notion of labor productivity, target benchmarks, and so on. The proposed interaction of state institutions, business structures and society in the process of state regulation of the economic development of the internal environment will provide a significant strategic breakthrough in the growth of the national economy.

Ключові слова: економічний розвиток, макроекономічне середовище, національна економіка, глобалізація, державне регулювання, функції держави

Ключевые слова: экономическое развитие, макроекономическая среда, национальная экономика, глобализация, государственное регулирование, функции государства

Keywords: economic development, macroeconomic environment, national economy, globalization, state regulation, functions of the state

ВСТУП

У сучасних трансформаційних умовах достатньо кардинально змінилася роль державних інституцій у регулюванні економічного розвитку країни. До державних інституцій пред'являються сучасні стратегічні пріоритети, обумовлені необхідністю адекватної результативності їх діяльності з метою вирішення завдань соціально-економічного розвитку національної економіки під впливом екзогенних та ендегенних факторів.

Загальними питаннями державного регулювання у макроекономічному середовищі присвячені наукові дослідження: Григор'єва Г.С., Сафонова Ю.М., Ломочинської І.А., Масленнікова Є.І., Євтушенко О.Н., Побережець О.В., Носача Л. Л. та інші.

МЕТА РОБОТИ

Мета роботи полягає у дослідженні взаємодії державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного регулювання економічного розвитку країни.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною та методологічною основою дослідження є джерела навчальної, монографічної та періодичної літератури з обраної теми, а також нормативно-правові документи, які регулюють процеси державного регулювання національної економіки.

При написанні роботи були використані наступні методи: метод спостереження, методи аналізу та синтезу, монографічний метод, діалектичний метод, метод порівняння, методи індукції та дедукції, а також метод узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Інноваційна діяльність та динамічне зростання на базі структурної модернізації національного макроекономічного середовища, легкість умов ведення підприємницької діяльності має стратегічне значення для розвитку країни в умовах агресивної поведінки зовнішнього оточення. Формування інноваційної економіки є основною передумовою для забезпечення сталого розвитку національної економіки. Основні порівняльні переваги національної економіки пов'язані з агропромисловим, металургійним та енергетичним комплексом країни. Кількість галузей, в яких у Україні є певні порівняльні переваги у міжнародному середовищі невелика. В умовах сьогодення, як і раніше характерні значні конкурентні недоліки у таких галузях: машинобудування, автомобілебудування, фармацевтична промисловість, виробництво побутової електроніки, суднобудування та інші.

Домінантною сутнісною характеристикою національного макроекономічного середовища є та обставина, що воно відображає структурований стан і розвиток національної економіки та її сегментів, у тому числі систему продуктивних сил, виробничих відносин, інституційне забезпечення, механізми регулювання й управління, та позиційне функціонування суб'єктів господарювання і відтворення відповідних ресурсів з метою забезпечення потреб споживачів та їх динамічного розвитку [1].

Відмітимо, що суб'єкти держави, втрачаючи додану вартість у кінцевих галузях національної економіки, задовольняються отриманням швидкого чистого фінансового результату від експорту сировини і надання посередницьких послуг. Вирішення питань диспропорційності національної економіки без посилення участі державних інституцій неможливо у принципі.

Саме державні інституції повинні виступити в якості організатора процесів зміни якості національної економіки, застосовуючи інструменти стратегічного планування та пріоритетного управління та підтримки.

Залучення приватного сегменту у процес вирішення загальнодержавних питань можливо шляхом переадресації деяких функцій державних інституцій у приватний сектор для того, щоб підвищити ефективність і якість надання відповідних послуг. Основна причина втручання державних інституцій у господарську систему пов'язана з врегулювання збоїв роботи ринкового механізму, що може привести до неефективного розподілу ресурсного забезпечення і до розбіжностей щодо результатів приватного сегменту і соціально-бажаних результатів у суспільстві.

Необхідно відмітити, що коли приватне надання товарів і послуг призведе до соціального неприйнятності розподілу доходів або до несправедливості в плані розвитку людського потенціалу в різних соціальних групах, втручання державних інституцій треба виправдати принципом справедливості та необхідністю. За державними інституціями повинні залишатися ті сфери діяльності, які є пріоритетно-важливими для забезпечення національної безпеки і стійкості суспільного розвитку національного макроекономічного середовища.

Для прийняття стратегічних рішень щодо ефективнішого способу надання суспільно значущих послуг необхідно здійснити аналітичне дослідження витрат на надання таких послуг приватним та державним сегментом, у тому числі дослідження інституційного потенціалу кожного з цих двох сегментів в плані надання таких послуг в нестабільних умовах. Дослідження може виявити потенційні можливості для використання поєднання державних і приватних механізмів щодо надання послуг, та визначити роль державного регулювання й фінансування. Але також необхідно враховувати макроекономічні та соціально-економічні обмеження щодо державних асигнованій.

Якщо результати дослідження констатують, що певні соціально-важливі послуги повинні безпосередньо надаватися державним сегментом, то наступною дією повинен стати аналіз оптимального способу надання таких послуг за рахунок держави. Інструментальним забезпеченням аналізу може бути будь-яка методика (витратний аналіз, методика за множинними критеріями тощо), але в залежності від рівня і типу наявних для дослідження інформаційних компонентів.

Дослідження дозволяє державним інституціям здійснювати ранжування витрат виходячи з чистої приведеної соціально-економічної вартості за всіма

сегментами та програмами. Але для цієї методики потрібно значно більше інформаційного матеріалу аналітичної роботи. Після визначення найбільш витратного і продуктивного способу надання послуг, необхідно дослідити, чи будуть ефективними послуги за рахунок визначених видатків за програмами і сегментами. Також здійснюється порівняння рівня та складу витрат з прогнозованими або плановими показниками використання наявних ресурсів.

Визначені аспекти забезпечать підвищення якості надання державних послуг та ефективного використання державних ресурсів. Але при прийнятті рішення про передачу державних послуг в приватний сегмент національної економіки треба говорити про зменшення суспільних витрат і підвищення ефективності надання визначених послуг порівняно з попередніми виконавцями.

З метою визначення фактичного обсягу і відносно значення державних послуг у національній економіці треба досліджувати їх розвиток як частину загальноекономічної діяльності у макроекономічному середовищі країни, визначити співвідношення державної і приватної діяльності, її зміни в довгостроковому та середньостроковому періоді та визначити сегменти національної економіки де держава здійснює найбільшу активну діяльність.

У трансформаційних умовах (2014-18 рр.) основні питання полягають у визначенні рівноваги між державними соціально-економічними та приватними інтересами, з метою впровадження принципів за суспільний інтерес не придушувався приватною ініціативою або навпаки.

У сучасних нестандартних економічних умовах ті завдання, з якими стикаються країни у міжнародному середовищі, не пов'язані більше з питаннями взаємовідносин між державним та приватним сегментом. Достатня складність визначених питань обумовлена тим, що зростає кількість державних і приватних суб'єктів господарювання, які задовольняють потреби суспільства, тобто, кількість суб'єктів, які ставлять перед собою суспільно значимі цілі, а не індивідуальні. У даному випадку ринок не є місцем узгодження переважаючих інтересів, оскільки соціальний сегмент перестає бути цілісною одиницею. За визначених обставин соціальний сегмент національного макроекономічного середовища виокремлюється на галузевий та географічний.

В глобалізаційних умовах, які притаманні сучасному розвитку міжнародної економіки, необхідно інтенсифікувати економічне зростання в країні з урахуванням екологічної і соціальних обмежень.

Необхідно також розмежувати функції, які виконують державні інституції по відношенню до підприємницьких одиниць і які спрямовані на задоволення базових потреб суспільства.

Інтереси суспільства як споживача і підприємницьких одиниць як виробника достатньо часто суперечать один одному, тому державні інституції повинні бути арбітром між визначеними суб'єктами національного макроекономічного середовища. У цих умовах, достатньо важливим є виконання не тільки економічної, а інших важливих суспільних функцій держави, які маю соціально-економічну й екологічну на-

правленість.

Під забезпеченням соціально-економічної суспільної функції держави розуміється активна участь державних інституцій у відтворенні сукупної робочої сили, гарантує мінімальні соціальні стандарти, у матеріальному і грошовому вираженні, регулює зайнятість і ринок робочої сили.

Відмітимо, що соціально-економічна функція держави не тільки вичерпується проголошенням захисту прав і свобод особистості. На нашу думку, мається на увазі створення усіх різноманітних умов відтворення і розвитку особистості, у тому числі їх освіти і виховання та забезпечення проведення у житті принципів соціально-економічної справедливості і багато інших аспектів.

В умовах сьогодення значну роль у задоволенні соціально-економічних потреб суспільства відіграє соціально-економічна функція, що достатньо сильно впливає на відтворення соціально-економічних якостей особистості. Соціально-економічна реальність сьогодення ускладнює вирішення соціально-економічних завдань, тому що значна кількість економічних форм функціонування суб'єктів національного макроекономічного середовища та підприємницьких структурних одиниць знаходяться у стані становлення, а деякі з них взагалі не сформувалися. Сучасна національна модель ринкової економіки у процесі трансформації виявилася несприйнятливою до соціально-економічних орієнтованих тенденцій розвитку, які характерні для промислово розвинених країн міжнародного середовища, у яких ринкові механізми достатньо зрілі. Зазначені аспекти стосуються таких тенденцій, як соціалізація та гуманізація національного макроекономічного середовища та орієнтація її на особистісний вимір, формування доходів не тільки за створену додану вартість, але й за капіталом. Особливу роль відіграє також демократизація економічного життя суспільства у національному просторі.

Функцією держави є також охорона навколишнього середовища і природних ресурсів з метою збереження їх для майбутніх поколінь українців.

Екологічна функція в умовах сьогодення є однією з базових функцій. За своєю суттю це цілеспрямована діяльність державних інституцій по регулюванню та управлінню якістю довкілля. Екологічна функція обумовлена конституційним положенням про забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави (ст. 16 Конституції України). Екологічна функція реалізується шляхом проведення відповідної державної екологічної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки у національному макроекономічному середовищі.

Всі соціально-економічні та екологічні суспільні функції держави здійснюються за допомогою багатьох економічних важелів, правових актів і адміністративної діяльності державних інституцій.

Практика державного регулювання у країні зосереджена в основному на створенні умов для розвитку підприємництва у національному просторі. Набагато

менше уваги приділяється внутрішнім суспільним функціям, які формують вимоги до якості економічної динаміки, забезпечують безпеку життєдіяльності та вибудовують систему пошуку компромісу між інтересами різних національних географічних сегмен-

тів, груп населення і підприємницьких-структур.

На рис. 1 відображено взаємодія державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного регулювання економічного розвитку внутрішнього середовища.

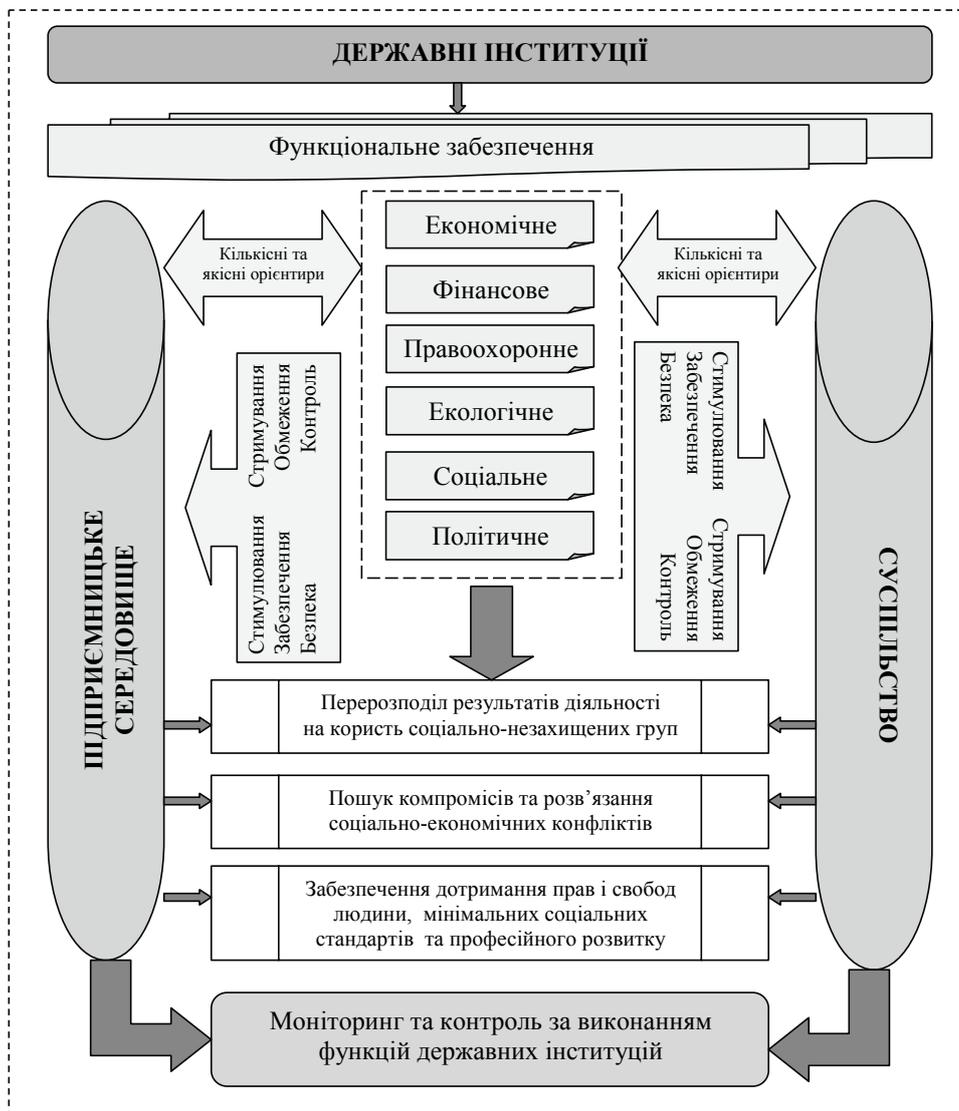

Рис. 1. Взаємодія державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного регулювання економічного розвитку внутрішнього середовища

Одним з найважливіших завдань економічного розвитку у національному просторі є розробка зрозумілої реалістичної моделі з урахуванням ендегенних і екзогенних факторів. У визначеному напрямі повинні інтенсивно працювати дослідники-економісти, державні інституції, які розуміють, що без науково-обґрунтованої та зрозумілої реалістичної моделі важко досягти позитивних результатів у майбутніх періодах. Переконає нас, український національний досвід проведення радикальних трансформаційних перетворень, у тому числі економічних, завдяки яким національна економіка пододала спадно-кризові тенденції, ступивши впевнено на шлях стабілізації про що свідчить динаміка макроекономічних показників 2016-18 рр..

До числа механізмів, які формують належну якість

регулювання економічного розвитку, можна насамперед віднести забезпечення зворотного зв'язку та суспільного моніторингу з боку представників суспільства.

Якщо суспільство, як замовник і споживач результатів економічного розвитку формує систему вимог (стандартів) до якості цього процесу, то підприємницькі-одиниці як суб'єкти, які здійснюють виробництво товарів або послуг, власне забезпечують, за підтримки державних інституцій, матеріальну базу економічного розвитку та підтримують якісні орієнтири, впливаючи на структуру і вигляд основних індикаторів економічного зростання. Зауважимо, що державні інституції можуть коригувати провали ринку, але підприємницьку одиницю та суспільство повинні брати участь у коригуванні недоліків державної політики

у сфері макроекономіки. Державні інституції застосовують для забезпечення економічного зростання директивно-контрольні методи регулювання, впливаючи на якісні параметри національної економіки. Також необхідно враховувати та ефективно використовувати ринкові маякові сигнали, які впливають на ціноутворення, створення або реорганізація ринкових площ, та залучення представників суспільства для впровадження програм й ініціатив державних інституцій.

За рахунок інструментальної підтримки державні інституції повинні стимулювати або стримувати, забезпечувати або обмежувати, гарантувати безпеку та здійснювати контроль за розвитком підприємницького середовища та суспільства. Індикатори функціонального забезпечення повинні бути спрямовані на кількісні та якісні орієнтири розвитку національного макроекономічного середовища.

Суспільство та підприємницькі одиниці повинні забезпечувати коригування тих напрямків державної регуляторної політики, де не забезпечується необхідна якість економічного зростання під впливом ендогенних та екзогенних факторів. Відмітимо, що діяльність громадських інститутів є неприбутковою, на відміну від підприємницьких одиниць. Громадські інститути переслідують наступні цілі: підтримка громадської думки та інтересів певних соціальних сегментів; розв'язання певних соціально-економічних питань; боротьба з корупцією та хабарництвом; екологічні питання тощо.

Результатом успішної взаємодії державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного регулювання економічного розвитку внутрішнього середовища буде: перерозподіл результатів діяльності на користь соціально-незахищених груп; пошук компромісів та розв'язання соціально-економічних конфліктів; забезпечення дотримання прав і свобод людини, мінімальних соціальних стандартів та професійного розвитку.

Успішність результатів взаємодії державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного регулювання економічного розвитку внутрішнього середовища гарантує моніторинг та контроль за виконанням функцій державних інституцій.

Трансформаційні зміни в системі державного регулювання національного макроекономічного середовища потребують підвищення ефективності спостереження підприємницького середовища та суспільства за відповідними процесами з урахуванням ендогенних та екзогенних факторів впливу. В умовах переорієнтації у діяльності державних інституцій постає необхідність детальної оцінки та аналізу результатів їх роботи, що спонукає до формування системи моніторингу та контролю, яка повинна бути наповнена сучасним інструментарієм. Моніторинг та контроль за виконанням функцій державних інституцій – це вид безперервного спостереження та контролю за визначеною програмою з урахуванням періодичності, яка залежить від змін відповідних явищ і процесів у динаміці, з метою надання неупередженої інформації про виконання державними інституціями своїх функцій з кількісною та якісною орієнтацією.

У національному макроекономічному середовищі при формуванні системи державних витрат віддається перевага досягненню кількісних орієнтирів, що негативно впливає на якість економічного зростання та розвитку країни. Національне макроекономічне середовище має одну з найбільших за рівнем частку державних витратків у валовому внутрішньому продукті країни, близько 50 %.

Це істотно відрізняється від середньосвітових індикаторів, наприклад, у США оптимальний рівень державних витратків складає близько 20 % валового внутрішнього продукту, у Європейських країнах – приблизно 40 %. У міжнародному науковому середовищі проведено достатня кількість емпіричних досліджень впливу державних витратків на економічне зростання, але їх результати не дали однозначної відповіді щодо їх оптимального розміру, тому що є багато екзогенних та ендогенних факторів, які впливають на рівень державних витратків і темпи економічного зростання у відповідній національній економіці. Необхідно відмітити, що економічне зростання сповільнюється у національних економіках із високою часткою державних витратків відносно валового внутрішнього продукту.

За результатами регресійного аналізу було визначено, що оптимальний розмір державного сектора у валовому внутрішньому продукті – приблизно 37 % (просте середнє з діапазону 35,4-38,3 %, визначеного за різних специфікацій регресійної моделі).

У національному макроекономічному середовищі вийти на стратегічний рівень розвитку можна тільки при зміні сформованого в умовах сьогодення неефективним і неадекватним реаліям системи державного регулювання економічного зростання та розвитку, у тому числі характеру і структури державних витрат, що відповідало європейській практиці.

Саме подолання виявлених дисбалансів у розумінні та здійсненні суспільних функцій державних інституцій, може стати основним моментом у перетворенні державного регулювання економічного зростання з орієнтацією на якість та створення сучасних принципів розробки та реалізації національної стратегії регулювання якості економічного розвитку країни.

ВИСНОВКИ

Таким чином, державні інституції повинні забезпечити економічне зростання та розвиток національного макроекономічного середовища за рахунок повного виконання своїх суспільних функцій з урахуванням встановлених принципів. Державні інституції повинні бути допоміжним регулятором економічних процесів у національній економіці та виступати активним суб'єктом перерозподілу фінансово-економічних ресурсів у внутрішньому середовищі з урахуванням екзогенних та ендогенних факторів. На відміну від підприємницького середовища, мета діяльності державних інституцій повинна бути не у зароблянні ресурсів, а у їх постійному ефективному витрачанні. Зазначені аспекти змінюють пріоритетність роботи державних інституцій, викривлює уявлення про продуктивність праці, цільові орієнтири тощо. Запропонована взаємодія державних інституцій, підприємницьких структур та суспільства у процесі державного

регулювання економічного розвитку внутрішнього середовища забезпечить значний стратегічний ривок у зростанні національної економіки.

Список використаних джерел

1. Григор'єв Г.С. Теоретико-методологічні засади державного регулювання фінансово-економічних процесів в умовах глобалізації. Херсон : Олді-плюс, 2017. – 380 с.

2. Ломачинська І., Кравцова А. Вплив конвергенції фінансового та реального секторів на розвиток національної економіки України // Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2012. том 17, вип. 2. С. 139-146.

3. Масленніков Є.І., Кравченко В.І. Фактори трансформації національної економіки в умовах європейської інтеграції // Економіка. Фінанси. Право. 2017. № 4/2. С. 4-6.

References

1. Hrigoriev H.S. *Theoretical and methodological principles of state regulation of financial and economic processes in the conditions of globalization*. Kherson: Oldi Plus, 2017 - 380 p. (in Ukrainian)

2. Lomachinskaya I., Kravtsova A. *Influence of convergence of the financial and real sectors on the development of the national economy of Ukraine* // Herald of Odessa National University. Economics. 2012. Volume 17, Issue. 2. pp. 139-146. (in Ukrainian)

3. Maslennikov Ye.I., Kravchenko V.I. *Factors of transformation of the national economy in the conditions of European integration* // Economics. Finance. Law. 2017. No. 4/2. pp. 4-6. (in Ukrainian)

КОРНІВСЬКА

Валерія Олегівна
cafedra.gosfin@yandex.ru

УДК 336.64

ЧЕРНУХА

Роман Дмитрович

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВАSOME ASPECTS OF THE ENTERPRISE'S
FINANCIAL STATE IMPROVEMENTк.е.н., доцент кафедри,
Харківський інститут
фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університетустудент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

У статті розглянуті питання удосконалення фінансового стану підприємства, а саме: розкриті особливості реалізації фінансової стратегії на підприємстві з урахуванням його специфіки діяльності і фінансового стану. Проаналізовані особливості реалізації фінансових стратегій і поліпшення фінансового стану підприємств, за результатами дослідження виявлені проблеми в здійсненні цих процесів. Розроблені напрями вдосконалення процесів реалізації фінансової стратегії і поліпшення фінансового стану підприємств з урахуванням специфіки їх діяльності та стадій життєвого циклу.

* * *

В статье рассмотрены вопросы усовершенствования финансового состояния предприятия, а именно: раскрыты особенности реализации финансовой стратегии на предприятии с учетом его специфики деятельности и финансового состояния. Проанализированы особенности реализации финансовых стратегий и улучшения финансового состояния предприятий, в результате исследования выявленные проблемы в осуществлении этих процессов. Разработаны направления совершенствования процессов реализации финансовой стратегии и улучшения финансового состояния предприятий с учетом специфики их деятельности и стадий жизненного цикла.

* * *

Introduction. Financial strategy is a determining factor in the effective functioning of enterprises, and also serves as a conduit for the achievement of general corporate goals throughout the life cycle in today's economy. Thus, the relevance of the research topic is conditioned by the need to develop theoretical and methodological approaches to the implementation of the financial strategy. This will ensure the achievement and maintenance of financial stability, improving the financial condition of the enterprise based on the balance of cash flows, optimizing the structure of property and capital, increasing sales and economic value added.

Purpose. The purpose of the study is the theoretical justification and development of recommendations of practical importance for the implementation of the financial strategy and improving the financial condition of enterprises, taking into account the specifics of their activities and financial condition.

Results. In accordance with the goal in the study, the following tasks were accomplished:

- essence, tasks and peculiarities of the implementation of the financial strategy in the conditions of innovation in the enterprise are disclosed;
- features of formation and use of sources of financing of activity of the enterprises are investigated;
- developed a flowchart of the process of implementing the company's financial strategy and improving its financial condition;
- analysis of the activities of enterprises (at different stages of the life cycle), specifics of implementing financial strategies and improving the financial condition of enterprises, identified problems in the implementation of these processes;
- directions for improving the system for implementing the financial strategy and improving the financial condition of enterprises are developed, taking into account the specifics of their activities and stages of the life cycle.

Conclusion. The results of the research can be used by financial, planning and economic departments of enterprises in conducting financial diagnostics, implementing financial strategy and measures aimed at improving the financial condition of enterprises.

Ключові слова: підприємство, фінансовий стан, стратегія, удосконалення

Ключевые слова: предприятие, финансовое состояние, стратегия, совершенствование

Keywords: enterprise, financial standing, strategy, improvement

ВСТУП

Триваюча світова економічна криза серйозно ускладнила для України вихід на траєкторію інноваційного розвитку. В останні роки діяльність вітчизняних підприємств протікає на тлі несприятливого впливу факторів зовнішнього середовища: труднощі в економіці країни, геополітична напруженість і девальвація національної валюти. В умовах скорочення доступу до фінансових ресурсів, їх дорожнечу, зростання конкуренції, підприємства, що реалізують інновації, змушені шукати нові, більш ефективні підходи до реалізації фінансової стратегії, які повинні забезпечити їх

фінансову спроможність при оптимальному рівні ризику. У сучасній економіці фінансова стратегія є визначальним фактором ефективного функціонування підприємств, оскільки не тільки сприяє забезпеченню інвестиційної привабливості інноваційної діяльності, а й служить провідником досягнення загальних корпоративних цілей підприємств протягом всього життєвого циклу, що сприяє підвищенню ефективності їх роботи.

Аналіз публікацій показав нестачу теоретичних досліджень про взаємозв'язок фінансового стану та життєвих циклів підприємства. Теорія структури капіталу є одним з найбільш проблемних аспектів у фі-

нансовому менеджменті за останній час, у зв'язку з чим, вивчення моделей взаємозв'язку етапів життєвого циклу і фінансового стану в залежності від структури капіталу є досить актуальним. Для вирішення даної проблеми автори керувалися теоретичними і практичними дослідженнями відомих учених: І. Адізеса, Д.Р. Рінка, Д.М. Родена, Х.В. Фокса, Р.А. Тітарта, Р. Вівас, М. Горта, С. Клеппер, В. Дікінсона, І.В. Івашковської, С.В. Корягіної, Л.О. Лігоненко, В. Широкової, Д. Янгеля та ін..

Таким чином, актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю розробки теоретичних і методологічних підходів до реалізації фінансової стратегії. Це забезпечить досягнення і підтримання фінансової стабільності, поліпшення фінансового стану підприємства на основі збалансованості грошових потоків, оптимізації структури майна та капіталу, зростання обсягу продажів і економічної доданої вартості при забезпеченні оптимального рівня фінансових ризиків з урахуванням фактора циклічності розвитку підприємства.

МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка рекомендацій, що мають практичну значимість, щодо реалізації фінансової стратегії і поліпшення фінансового стану підприємств з урахуванням особливостей здійснення їх діяльності та фінансового стану.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В якості методологічної бази використовувалися діалектичні принципи, що дозволили виявити основні характеристики досліджуваних явищ і процесів в їх взаємозв'язку, визначити тенденції їх становлення і розвитку. У процесі дослідження були застосовані такі наукові методи як індукція, дедукція, методи фінансового аналізу, системний підхід, функціональний і порівняльний аналіз, метод класифікацій, діалектичний метод знань, моделювання, статистичне спостереження. Теоретичною базою досліджень є праці вчених у сфері управління фінансами і розвитку інноваційної діяльності, теорії та методології реалізації фінансової стратегії, теорії функціонування і розвитку підприємств. Інформаційну базу досліджень становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, а також внутрішні нормативно-правові документи та фінансова звітність підприємств, матеріали наукової періодичної преси та мережі Інтернет.

РЕЗУЛЬТАТИ

Аналіз наукової літератури, яка розкриває ті чи інші питання заявленої теми дослідження, показує, що проблеми реалізації фінансової стратегії і поліпшення фінансового стану підприємств розроблені лише за окремими напрямками. На практиці це призводить до труднощів її здійснення. Так, в теорії і практиці недостатньо повно розкрито розуміння сутності та змісту фінансової стратегії для підприємств, що реалізують інновації; не уточнені особливості її реалізації; немає чітких і системних підходів до розробки методичного та інструментального апарату по реалізації фінансової стратегії підприємств з урахуванням циклічності розвитку та підвищених ризиків здійс-

нення інноваційної діяльності, не чітко визначені шляхи та напрямки поліпшення фінансового стану.

Актуальність теми, а також її недостатня розробленість у науковій літературі зумовили вибір об'єкта і предмета дослідження, що має важливе теоретичне і практичне значення. Об'єктом дослідження є фінансові стратегії підприємств реального сектора економіки, які перебувають на різних стадіях життєвого циклу з різними типами фінансового стану. Предметом дослідження виступають методи та інструменти реалізації фінансової стратегії, напрямки та шляхи поліпшення фінансового стану підприємства.

Відповідно до поставленої мети в ході дослідження були вирішені такі завдання:

- з урахуванням специфіки діяльності та фінансового стану підприємств розкрито сутність, завдання і особливості реалізації фінансової стратегії в умовах здійснення інновацій на підприємстві;

- досліджені особливості формування і використання джерел фінансування діяльності підприємств у вітчизняній і зарубіжній практиці;

- уточнена специфіка реалізації фінансової стратегії підприємства і розроблена блок-схема процесу її реалізації та поліпшення фінансового стану;

- проведено фінансовий аналіз діяльності підприємств, що знаходяться на різних стадіях життєвого циклу і з різними типами фінансової стійкості, виявлено особливості результатів аналізу та визначено проблеми фінансової стійкості та ефективності інноваційної діяльності підприємств;

- проведено аналіз особливостей реалізації фінансових стратегій і поліпшення фінансового стану підприємств, виявлені проблеми в здійсненні цих процесів;

- розроблено напрями вдосконалення системи реалізації фінансової стратегії і поліпшення фінансового стану підприємств з урахуванням специфіки їх діяльності.

Матриця взаємозв'язку типів фінансового стану підприємства зі стадіями життєвого циклу підприємства в умовах його інноваційної активності може бути інструментом стратегічного аналізу напрямків зростання вартості бізнесу і розвитку підприємства. На жаль, на сучасних вітчизняних підприємствах під час реалізації фінансової стратегії врахування впливу стадій життєвого циклу не проводиться, також відзначається недолік теоретичних досліджень з цього питання. З точки зору зміни ефективності реалізації фінансової стратегії підприємства, була розглянута динаміка інтегрального показника зростання вартості бізнесу при зміні фази життєвого циклу підприємства. Рух інтегрального показника зростання вартості бізнесу за матрицею «фінансовий стан – стадії життєвого циклу підприємства» дозволяє визначити вектор його руху і фази життєвого циклу, що дає можливість здійснити коригування плану стратегічного фінансового розвитку підприємства відповідно до виявлених відхилень. Матриця складається з 16 квадрантів. За рядками матриці відображені різновиди фінансового стану (абсолютний – стійкий – нестійкий – кризовий), по стовпцях – фази розвитку життєвого циклу підприємства (зародження - зростання - зрілість - спад). Кожен квадрант матриці характеризує ймовірний фінан-

совий стан на певній фазі життєвого циклу. Дана матриця може стати інструментом для оцінки фінансового стану та стратегічного аналізу напрямків розвит-

ку підприємства з урахуванням особливостей джерел фінансування і формування потоків грошових коштів на кожній стадії життєвого циклу підприємства (рис. 1).

Види фінансового стану	Стадії життєвого циклу			
	Стадія зародження	Стадія росту	Стадія зрілості	Стадія спаду
Абсолютна фінансова стійкість	1	2	3	4
Нормальна фінансова стійкість	5	6	7	8
Нестійка фінансова стійкість	9	10	11	12
Кризова фінансова стійкість	13	14	15	16

Рис. 1. Матриця «фінансовий стан – стадії життєвого циклу підприємства»

Дослідження показали, що не завжди абсолютний тип фінансової стійкості буде запорукою стратегічного «фінансового здоров'я» підприємства.

ВИСНОВКИ

Матриця взаємозв'язку типів фінансового стану підприємства зі стадіями його життєвого циклу в умовах його інноваційної активності може бути інструментом стратегічного аналізу напрямків зростання вартості бізнесу і розвитку підприємства. Результати дослідження можуть бути використані фінансовими, планово-економічними відділами підприємств під час проведення фінансової діагностики, реалізації фінансової стратегії і заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану підприємств.

Список використаних джерел

1. Gort M., Klepper S. Time paths in the diffusion of product innovations. *The Economic Journal*. 1982. V. 92, № 367. pp. 630-653.
2. Dickinson V. Cash flow patterns as a proxy for firm life cycle. 2007. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=755804 (дата звернення 10.07.2018).
3. Rink D.R., Roden D.M., Fox H.W. Financial management and planning with the product life cycle concept. *Business Horizons*. 1999. September-October. pp. 65-72.
4. Thietart R.A., Vivas R. An empirical investigation of success strategies for businesses along the product life cycle. *Management Science*. 1984. V. 30, № 12. pp. 1405-1423.
5. Адизес И.К. Управление жизненным циклом корпораций. Москва, 2014.
6. Иваишковская И.В., Янгель Д.О. Жизненный цикл организации и агрегированный показатель роста. *Корпоративные финансы*. 2007. № 4. С. 97-110.
7. Корягіна С.В. Економічна оцінка та планування

життєвого циклу розвитку підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. Львів, 2004.

8. Лігоненко Л.О. Антикризисное управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. Київ, 2001.
9. Широкова Г.В. Жизненный цикл организации: концепции и российская практика. Санкт-Петербург, 2008.

References

1. Gort M., Klepper S. Time paths in the diffusion of product innovations. *The Economic Journal*. 1982. Vol. 92, № 367. pp. 630-653.
2. Dickinson V. Cash flow patterns as a proxy for firm life cycle. 2007. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=755804 (date of treatment 10.07.2018).
3. Rink D.R., Roden D.M., Fox H.W. Financial management and planning with the product life cycle concept. *Business Horizons*. 1999. September-October. pp. 65-72.
4. Thietart R.A., Vivas R. An empirical investigation of success strategies for businesses along the product life cycle. *Management Science*. 1984. Vol. 30, № 12. pp. 1405-1423.
5. Adizes I.K. Management of the life cycle of corporations. Moscow, 2014 (in Russian)
6. Ivashkovskaya I.V., Yangel D.O. The organization's life cycle and the aggregate growth rate. *Corporate finance*. 2007. № 4. pp. 97-110 (in Russian).
7. Koriahina S.V. Economic assessment and planning of the life cycle of enterprise development: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk. Lviv, 2004 (in Ukrainian).
8. Lihonenko L.O. Anticrisis enterprise management: theoretical and methodological principles and practical tools. Kyiv, 2001 (in Ukrainian).
9. Shirokova H.V. The life cycle of the organization: concepts and Russian practice. St. Petersburg, 2008 (in Russian).

ПАЧЕВА

УДК 005:331.105

Наталія Олександрівна
nataliapacheva@udpu.edu.ua

к. е. н., доцент кафедри,
Уманський державний
педагогічний університет
імені Павла Тичини

МІСЦЕ ДОВІРИ В ЕФЕКТИВНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

THE PLACE OF CONFIDENCE IN THE EFFECTIVE MANAGEMENT

У статті визначено місце довіри в процесі ефективного управління. Головну увагу зосереджено на дослідженні поняття «довіра» та з'ясовано рівень її впливу на економічний розвиток соціальної мережі (організації). Встановлено, що примноження рівня довіри забезпечує стабільний соціально-економічний розвиток організації через підвищення ефективності управління. Доведено, що оптимальний рівень довіри удосконалює механізм управління і сприяє ефективному розвитку соціальної мережі на основі взаєморозуміння між учасниками мережі та обумовлює мотивацію до звершень, знижує ризики в конкурентній боротьбі. Визначено, що довіра займає вагомe місце в ефективному управлінні та виконає важливу роль в економічному успіху суб'єктів господарювання. Результати роботи можуть бути використані для подальших наукових досліджень і практичних розробок у сфері менеджменту.

* * *

В статье определено место доверия в процессе эффективного управления. Главное внимание сосредоточено на исследовании понятия «доверие» и выяснено уровень его влияния на экономическое развитие социальной сети (организации). Установлено, что примножение уровня доверия обеспечивает стабильное социально-экономическое развитие организации через повышение эффективности управления. Доказано, что оптимальный уровень доверия совершенствует механизм управления и способствует эффективному развитию социальной сети на основе взаимопонимания между участниками сети и обуславливает мотивацию к свершениям, снижает риски в конкурентной борьбе. Определено, что доверие занимает важное место в эффективном управлении и выполняет важную роль в экономическом успехе субъектов хозяйствования. Результаты работы могут быть использованы для дальнейших научных исследований и практических разработок в области менеджмента.

* * *

The article investigates the place of confidence in the effective management process. The confidence as non-economic, socio-cultural institute is located in the structure of social capital of any society, organization, group; it exists in all economic, social, political and legal relations. The main purpose of this article is to conduct a theoretical study of the concept "confidence", to determine its place in the management process, to establish the supposition for building an effective management system and determine its level of influence on the economic development of the social network (organization). The confidence is an important characteristic of any organization` state as well as society in general; when there is a lack of confidence, the normal development of economy and organization is impossible. It has also been determined that confidence level` multiplication gives the stable socio-economic development of organization through management efficiency increase. The specificity of confidence is revealed in how reliable relationship can be. Therefore, at a high level of confidence in the economic sphere, almost all the needs of both - individual and a group are met, which in consequence leads to balanced activity. It is proved that the optimal level of confidence improves the management mechanism and promotes the effective development of the social network based on mutual understanding between the network participants and determines the motivation for achievements and reduces the competition`s risks. The article determined that confidence occupies significant place in effective management and plays an important role in the economic success of business entities. The study showed that it is necessary to pay attention to the importance of confidence as an effective management factor, because it affects the effectiveness of the organization functioning as a whole. The analyzed problems outline the relevance and prospects for further research and the results of this study can be used for further scientific investigations and practical studies in the field of management.

Ключові слова: довіра, менеджмент, ефективне управління, організація, економічний розвиток, ефективний менеджмент

Ключевые слова: доверие, менеджмент, эффективное управление, организация, экономическое развитие, эффективный менеджмент

Keywords: trust, management, effective management, organization, economic development, efficient management

ВСТУП

На сьогоднішній день, результативне управління людськими ресурсами здійснюється за допомогою менеджменту побудованого на довірі усіх учасників, адже довіра в соціальній мережі є визначним фактором успішної командної роботи та менеджменту, що базується на взаєморозумінні та взаємодопомозі. Оптимальний рівень довіри в мережі є чинником зменшення ризиків в конкурентній боротьбі, а брак

довіри або невисокий її рівень зумовлює сприйняття соціальних взаємодій як досить ризикованих та втрачається відчуття надійності. Результатом взаємодії функціонування системи і процесу управління побудованого на довірчих відносинах є ефективний менеджмент.

Поняття «довіра» досліджували такі вчені: П. Бурд'є, М. Вебер, М. Грановеттер, Дж. Коулман, Р. Патнем, Ф. Фукуяма, А. Колодій та інші. У працях М. Ве-

бера довіра не є індивідуальною якістю, вона характеризує особистість та може поширитися на соціальну мережу. Іншу позицію мають Ф. Фукуяма, П. Бурд'є, вони вважають, що основними складовими соціального базису є довіра. Не дивлячись на підвищений інтерес вчених до дослідження даного поняття, проте і досі залишаються нерозкритими питання впливу довіри на ефективність менеджменту та умови його успішного застосування на рівні організації.

МЕТА РОБОТИ

Основною метою даної статті є теоретичне дослідження поняття «довіра», визначення її місця у менеджменті та дослідження механізму впливу на результативний розвиток організації.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Загально наукові, логічні, дедукції, індукції, спостереження, порівняння, зіставлення, системний аналіз, структурний підхід.

РЕЗУЛЬТАТИ

Пошук нових джерел підвищення ефективності менеджменту відбувається в результаті переоцінки соціально-економічних цінностей. У науковій літературі досить часто можна зустріти той факт, що довіра у соціальних мережах позитивно впливає на їх розвиток. На нашу думку, у мережах, де панує довіра та згуртованість, відбувається збільшення показників результативності. Довіра на макrorівні (рівні організації) у відносинах між акторами (менеджерами, підлеглими) допомагає створенню міцних ділових зв'язків.

За словами Дж. Коулман взаємини міжперсональної довіри формують «систему довіри» – «це поширення взаємин довіри на макrorівень, де вони виступають у формі нормативних розпоряджень» [1, с. 65]. На його думку, актор взаємодіє в групі за встановленими правилами, і винагородою стає довіра, яка дає змогу приєднатися до всіх інших видів ресурсів мереж.

На думку Р. Патнема довіра сприяє успішному розвитку економіки. Він вважає, що участь у різного роду об'єднаннях сприяє накопиченню у суспільстві соціального капіталу і зумовлює зростання довіри у міжперсональних стосунках. За його словами «соціальна довіра, норми реципрокності, мережі соціальних зобов'язань і успішна кооперація зміцнюють один одного. Ефективні спільні інститути вимагають навичок міжособистісного спілкування і довіри, тоді як розвитку цих навичок і встановленню довіри також сприяє організована співпраця» [2], де реципрокність – це рух предмета обміну на основі взаємності між суб'єктами.

Ф. Фукуяма дещо іншої думки, він вважає, що «довіра – це виникаючі у членів суспільства очікування того, що інші його члени будуть поводитися більш-менш передбачувано, чесно і з увагою до потреб оточуючих, у згоді з деякими громадськими нормами» [3], тобто довіра породжує продуктивні міцні взаємовідносини. Корпоративна довіра, вона більшою мірою показує емоційне ставлення підлеглих до менеджерів, а також їх готовність брати участь у різних формах співпраці. На думку Ф. Фукуяма, «Довіра – це поява у членів суспільства очікування того, що ін-

ші його члени будуть вести себе більш-менш передбачувано, чесно і з увагою до потреб оточуючих, у згоді з деякими громадськими нормами» [3].

М. Грановеттер твердить, що довіра утворюється тоді, коли угоди вкорінені в межах структури особистих відносин і соціальних мереж, що за допомогою соціальних відносин відбувається виробництво довіри [4]. Соціальний капітал, як фізичний і людський капітал, полегшує виробничу діяльність. Група, у середині якої повна надійність і абсолютна довіра, здатна зробити значно більше, ніж група, що не володіє цими якостями [5, с. 95]. Через переваги доступу до ресурсів довіра впливає на ефективність управління в організації тобто дозволяє скоріше отримувати правдиву інформацію, не затрачуючи час на її перевірку.

Довіра на мікрорівні та макrorівні, на думку Б.З. Мільнера, набирає економічні ролі, адже підвищення рівня довіри між соціальними суб'єктами веде до зменшення сукупних суспільних витрат. Він вважає, що механізм довіри в економіці базується на психології довіри кожного індивіда і групи. Вивчаючи роль та значення довіри в організації та між організаціями, Б.З. Мільнер зазначає, що довіра має стати ключовим принципом взаємовідносин між різними структурними підрозділами компанії [6]. Коли в організації зміцнюється та збільшується рівень довіри, відбувається і збільшення рівня соціального капіталу. С. Касталдо підкреслює, що «...мережа не тільки вимагає довіри, щоб бути скоординованою і ефективно діяти, але також здатна обумовити процеси формування довіри, стаючи його генератором» [7]. Довіра (міжособистісна, групова) на рівні організації є досить важливою, оскільки в цих організаціях може утворюватися «солідарність», за допомогою якої члени організації слідує поставленим цілям і досягають накреслених результатів [8].

За словами С. Яхонтової, довіра і недовіра є результатом впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Зовнішні чинники довіри в більшій мірі детерміновані об'єктивними умовами: 1) особливостями системи управління організацією (організаційною культурою і структурою, діючою системою планування, інформації та комунікації, прийняття рішень і стимулювання); 2) особливостями виконуваних завдань, поділу праці та визначення повноважень, технологіями; 3) особливостями людських ресурсів (професійною компетентністю, мотивацією, лояльністю працівників організації, соціально-психологічною атмосферою). Ступінь довіри також залежить від особистісних особливостей менеджерів і підлеглих. Так, індивідуальний кредит довіри залежить від таких особистісних характеристик, як репутація та імідж, відкритість і послідовність поведінки, впевненість в собі, прояв мотивації до співпраці [9, с. 118]. Організація де панують довірчі відносини, моральні цінності та норми є ефективною та менш затратною, ніж та організація, в якій домінують сила і примус. Отож для ефективного управління організацією менеджмент потребує довіри персоналу, а довіра між керівництвом та підлеглими має бути взаємною, що полегшує взаєморозуміння.

Джерелом довіри на мікрорівні (в організації) можуть виступати такі чинники: прозора та відкрита

діяльність організації; захищеність інтересів працівників; дотримання встановлених норм та правил в організації; встановлення чітких і доступних цілей діяльності організації; партнерські відносини (соціальне партнерство); відкрита діяльність менеджерів; відданість і чесність усіх працівників і керівників (імідж, репутація) [10].

Ефективний менеджмент через механізм довіри здійснюється за допомогою: довіри між партнерами взаємовідносин (зовнішній соціально-корпоративний капітал); довіри всередині організації (підприємства) між керівниками кожного підрозділу, між структурними підрозділами, між працівниками, а також довіри керівництва до підлеглих і навпаки; довіри всіх членів організації до встановленої цілі (мети) діяльності організації; довіри до профспілки; довіри до регулюючих чи контролюючих органів [10]. Отже, в організаціях ефективність управління залежить від рівня довіри, а вдала робота трудових колективів, де панують довірчі відносини є гарантією ефективного менеджменту.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи викладений матеріал, можливо зробити висновок, що довіра впливає на ефективність менеджменту і надає такі переваги: очікувана поведінка учасників соціальної мережі, ефективність співпраці між учасниками мережі, довгострокові цілі, привілейований доступ до певних ресурсів та інформації, партнерські відносини, самоорганізація, зниження трансакційних витрат, розширення соціальної мережі, репутація, імідж кожного працівника; за її відсутності – уповільнюється розвиток організації, відбуваються зайві затрати часу і зусиль на контроль та примус до дій, відсутність авторитету керівників, пасивність менеджерів. Отже, оптимальний рівень довіри в організації є фактором ефективного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Швери Р. Теоретическая социология Джеймса Коулмена: аналитический обзор. Социологический журнал. 1996. № 1/2. С. 62–81.
2. Putnam R.D. *Making Democracy Work: Civic Tradition in Modern Italy*. Princeton, 1993. 45 p.
3. Фукуяма Ф. *Доверие: социальные добродетели и*

путь к процветанию: пер. с англ. Москва, 2004. 730 с.

4. Granovetter M. *Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness*. American Sociological Review. 1985. Vol. 91. № 3. pp. 488-493.

5. Coleman J.S. *Social Capital in the Creation of Human Capital*. American Journal of Sociology supplement. 1988. № 94. pp. 95-120.

6. Мильнер Б.З. *Теория организации*. Москва, 2003. 558 с.

7. Castaldo S. *Trust in Market Relationships*. Cheltenham. 2008. pp. 21-22.

8. Пачева Н.О. *Довіра як основа формування соціального капіталу. Сталый розвиток економіки*. 2013. Вип. 4 (21). С. 320-323.

9. Яхонтова Е.С. *Доверие в управлении персоналом. Зарубежные подходы и отечественный опыт оценки // Социологические исследования*. 2004. № 9. С. 117-121.

10. Пачева Н.О. *Довіра як фактор ефективного менеджменту. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Економ. науки. 2018. № 1 (69). С. 34-39.

References

1. Shvery R. *Theoretical sociology of James Coleman: An analytical review*. Sociological Journal, 1996. Issue 1/2, pp. 62-81 (in Russian).

2. Putnam R.D. *Making Democracy Work: Civic Tradition in Modern Italy*. Princeton, 1993. 45 p.

3. Fukujama F. *Trust: social virtues and the path to prosperity*. Moscow, 2004. 730 p. (in Russian).

4. Granovetter M. *Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness*. American Sociological Review. 1985. Iss. 91. № 3. pp. 488-493.

5. Coleman J.S. *Social Capital in the Creation of Human Capital*. American Journal of Sociology supplement. 1988. Issue 94. pp. 95-120.

6. Milner B.Z. *Organization theory*. Moscow, 2003. 558 p. (in Russian).

7. Castaldo S. *Trust in Market Relationships*. Cheltenham. 2008. pp. 21-22.

8. Pacheva N.O. *Confidence is the basis of social capital forming. Sustainable development of economy*. 2013. Issue 4 (21). pp. 320-323 (in Ukrainian).

9. Yahontova E.S. *Trust in personnel management. Foreign approaches and domestic assessment experience*. Sociological Studies. 2004. Issue 9. pp. 117-121 (in Russian).

10. Pacheva N.O. *Trust as a factor of efficient management*. Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute. Economic Sciences. 2018. № 1 (69). pp. 34-39 (in Ukrainian).

КРАВЧЕНКО

Оксана Михайлівна
o.m.kravchenko@opi.ua

УДК 65.012.45:681

АЛГОРИТМ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
СТРАТЕГІЇ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВА
ІНФОРМАЦІЙНО-
ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ НА
ЗОВНІШНІ РИНКИ

БОГДАН

Анна Ігорівна
anna.bohdan@mzeid.inк.е.н., старший викладач,
Одеський національний
політехнічний університетTHE ALGORITHM OF DEVELOPMENT
AND IMPLEMENTATION OF OUTPUT
STRATEGY OF INFORMATION AND
TELECOMMUNICATION SERVICES
ENTERPRISE TO EXTERNAL MARKETSстудент, Одеський
національний політехнічний
університет

Стаття присвячена дослідженню існуючих алгоритмів розробки та реалізації стратегії виходу на зовнішні ринки, форм виходу підприємств на зовнішні ринки, та специфіки виходу на зовнішні ринки підприємств інформаційно-телекомунікаційних послуг. Існуючі універсальні моделі формування стратегії підприємства не відображають специфіку обраної нами стратегії і не враховують особливостей ринку інформаційно-телекомунікаційних послуг. Нами було узагальнено власне бачення процесу формування стратегії і сформовано адаптований алгоритм розробки та реалізації стратегії виходу підприємства на зовнішні ринки інформаційно-телекомунікаційних послуг.

* * *

Статья посвящена исследованию существующих алгоритмов разработки и реализации стратегии выхода на внешние рынки, форм выхода предприятий на внешние рынки, и специфики выхода на внешние рынки предприятий информационно-телекоммуникационных услуг. Существующие универсальные модели формирования стратегии предприятия не отражают специфику выбранной нами стратегии и не учитывают особенностей рынка информационно-телекоммуникационных услуг. В статье представлено свое видение процесса формирования стратегии и сформирован адаптированный алгоритм разработки и реализации стратегии выхода предприятия на внешние рынки информационно-телекоммуникационных услуг.

* * *

Introduction. Implementing strategic management in an organization is a precondition for firm survival in a modern business environment. However, the question of constructing an algorithm for the development and implementation of an outsourcing strategy for information and telecommunication services in foreign markets requires additional research.

Purpose. The purpose of this article is to analyze the existing scientific approaches to the construction of an algorithm for the development and implementation of the strategy of the exit of enterprises in the field of information and telecommunication services to foreign markets.

Results. As a result of the study of various scientific and methodological sources, we came to the conclusion that universal models of strategy formation of the enterprise do not take into account the specifics of access to the external markets of enterprises of information and telecommunication services. Consequently, we presented our own vision of algorithm of development and implementation external markets output strategy for information and telecommunication services companies. The presented algorithm includes the following steps: assessment to available resources, finding international partners, coordinating the mission and the goals of international cooperation taking into consideration the interests of partners, strategic analysis, including internal and external environment analysis, strategic planning, strategic management, strategic control.

Conclusion. The presented algorithm is a closed circuit scheme, after all stages of which we can make conclusions about the expediency of the company's exit on foreign markets, the rationality of choosing a strategy for the development of this direction, the expected success from implementation of the chosen strategy within the framework of international cooperation.

Ключові слова: стратегія, зовнішні ринки, інформаційно-телекомунікаційні послуги, алгоритм виходу на зовнішні ринки

Ключевые слова: стратегия, внешние рынки, информационно-телекоммуникационные услуги, алгоритм выхода на внешние рынки

Keywords: strategy, external markets, information and telecommunication services, algorithm of access to foreign markets

ВСТУП

Здійснення стратегічного управління в організації є необхідною умовою для виживання фірми у сучасному бізнес-середовищі. Відомо, що ключовим фактором у процесі реалізації такого управління виступає стратегія. Вибір стратегії безпосередньо пов'язаний із сферою підприємницької діяльності, етапом життєвого циклу фірми, її фінансово-економічним становищем, викликами часу і вимогами, що висуває цільовий ринок. Вказані параметри також впливають на

методологію формування і впровадження обраної стратегії на базі конкретного суб'єкта господарювання. Сфера інформаційно-телекомунікаційних послуг має свою специфіку обумовлену швидкими темпами розвитку галузі, та постійними змінами у використуваних технологіях.

Дослідженню алгоритму розробки та етапів формування стратегії підприємств присвячено наукові праці багатьох вчених. Серед них З.С. Шершньова, Т.С. Муляр, Л.Г. Ліпич, А.О. Фатенюк-Ткачук, Н.М. Тю-

ріна, Н.С. Карвацька [1-4].

Разом з тим, питання побудови алгоритму розробки та реалізації стратегії виходу підприємства інформаційно-телекомунікаційних послуг на зовнішні ринки потребує додаткового дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою даної статті є аналіз існуючих наукових підходів до побудови алгоритму розробки та реалізації стратегії виходу підприємств сфери інформаційно-телекомунікаційних послуг на зовнішні ринки.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі підготовки статті використовувалися методи: логічного узагальнення та абстрактно-логічний, які дозволили систематизувати існуючі наукові підходи до побудови алгоритму розробки та реалізації стратегії виходу підприємств сфери інформаційно-телекомунікаційних послуг на зовнішні ринки.

РЕЗУЛЬТАТИ

Стратегічне управління – це управління підприємством, яке спирається на людський потенціал, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, здійснює гнучке регулювання і своєчасні зміни, які відповідають виклику з боку оточення і дозволяють досягти конкурентних переваг, що в результаті забезпечує стабільне функціонування і розвиток підприємства, досягнення його цілей в довгостроковій перспективі. Застосування стратегічного управління на підприємствах дозволяє охарактеризувати економічні, організаційні, технічні можливості виробництва та

їх максимальне використання, своєчасно координувати роботу з розробки бізнес-планів розвитку підприємства. Загалом стратегічне управління підвищує ефективність роботи підприємств у сучасних умовах.

Серед основних ключових факторів, які визначають стратегію фірми, необхідно врахувати наступні: переваги фірми; цілі фірми; інтереси вищого керівництва; кваліфікація персоналу; зобов'язання фірми; ступінь залежності від зовнішнього середовища; фактор часу; фінансові результати [3, с. 148].

Формування стратегії підприємства є процесом, який проходить у певні етапи. Зарубіжні та вітчизняні науковці визначають цю послідовність з різних точок зору [1-3].

Організація міжнародної діяльності фірми передбачає вибір способу виходу на закордонні ринки, який залежить від мети підприємства, масштабів діяльності, характеру товару й намірів контролювати продаж. Враховується також потенційний обсяг продажу, витрати й інвестиції на організацію руху товарів, наявність підготовленого персоналу (продавців) та інші умови. Стратегія виходу підприємств на зовнішні ринки може зупинитися на експорті, спільній підприємницькій діяльності чи прямому інвестуванні за кордоном. Кожний наступний стратегічний підхід потребує прийняття на себе більшого обсягу зобов'язань та більшого ризику, але обіцяє і більш високі прибутки. Основні форми виходу підприємств на зовнішні ринки представлено на рис. 1 [4, с. 279-280].

Рис. 1. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки

В результаті вивчення різних науково-методичних джерел [1-3], ми дійшли висновку, що універсальні моделі формування стратегії підприємства, не відображають специфіку обраної нами стратегії і не враховують особливостей ринку інформаційно-телеко-

мунікаційних послуг. Отже, узагальнимо власне бачення процесу формування стратегії і сформуємо адаптований алгоритм розробки та реалізації стратегії виходу підприємства на зовнішні ринки інформаційно-телекомунікаційних послуг (рис. 2).

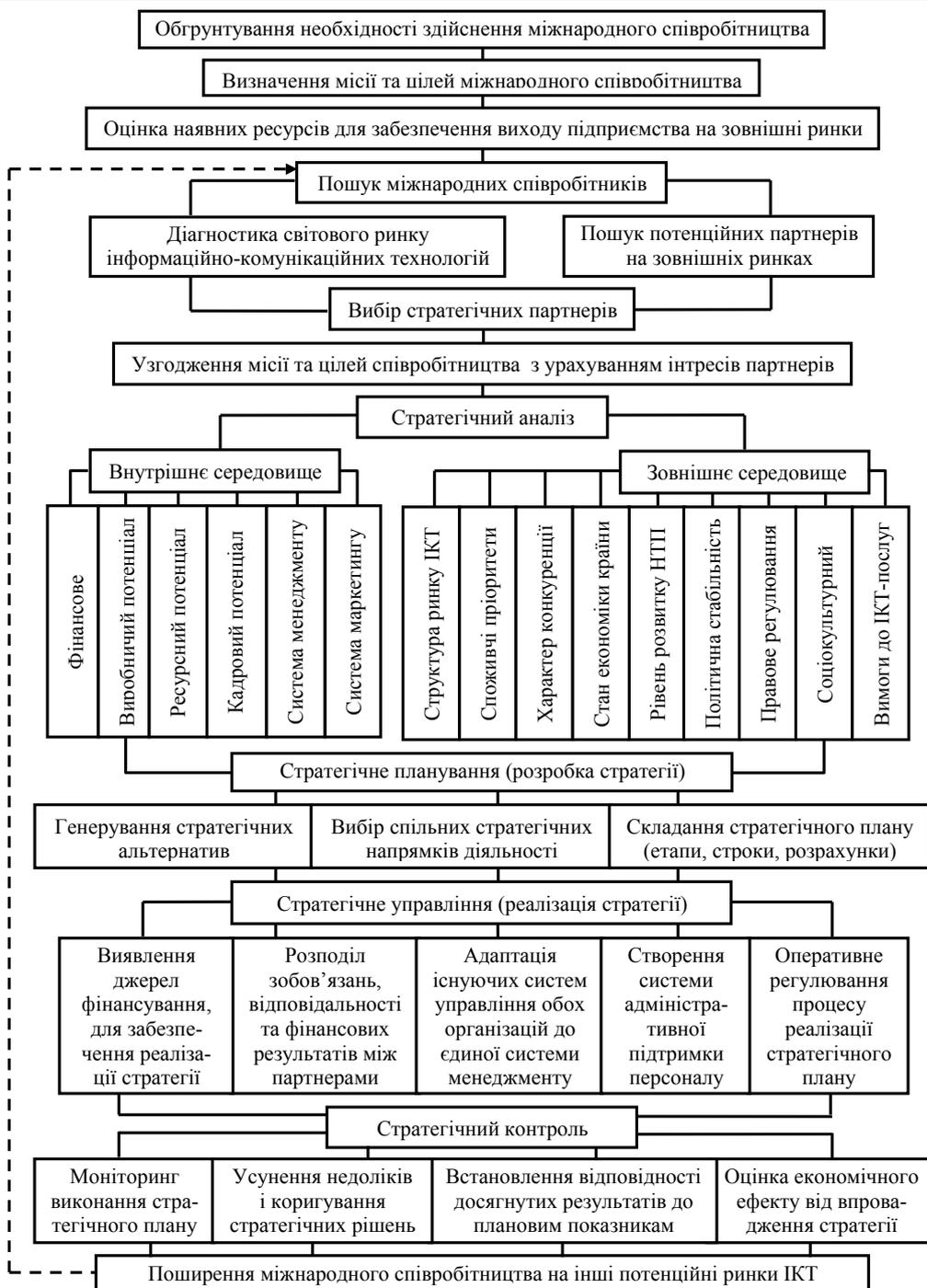

Рис. 2. Алгоритм розробки та реалізації стратегії виходу на зовнішні ринки інформаційно-телекомунікаційних послуг

Обґрунтування необхідності здійснення міжнародного співробітництва передбачає виявлення передумов, що спонукають керівництво підприємства до реформаторських заходів із розширення зовнішньоекономічної діяльності. На даному етапі збираються усі вагомні аргументи на користь отримання економічної вигоди від реалізації стратегії. Якщо знайдені факти дійсно несуть у собі реальну перспективу, адміністрація фірми вносить позитивне рішення щодо затвердження даної стратегії. На сьогоднішній день, інформаційно-комунікаційні технології розвиваються з надзвичайно прогресивною динамікою, а значить кон'юнктура ринку інформаційно-комунікаційні технології досить мінлива і нестабільна. У вітчизняному

економічному просторі спостерігається тенденція зростання попиту на інформаційні продукти і послуги, проте у порівнянні із світовими темпами розвитку інформаційно-комунікаційні технології, український ринок значно поступається зарубіжним. Присутнє істотне відставання у технологічному рівні. Саме це і обумовлює необхідність глобалізації міжнародного обміну інформацією.

Слідом за обґрунтуванням необхідності здійснення міжнародного співробітництва визначаються місії та цілей такої діяльності. Важливо усвідомлювати загальну мету, яку переслідує організація. Спершу необхідно згадати головну причину існування підприємства, потім проаналізувати чи не суперечить обра-

ний напрям довгострокового розвитку фірми її основному призначенню, чи сприятиме дана стратегія реалізації місії організації, а вже після цього можна визначитися з цілями міжнародного співробітництва за допомогою побудови дерева цілей із зазначенням чітко сформульованих завдань, способів їх виконання і розрахованих планових показників.

На стадії оцінки наявних ресурсів відбувається порівняння фінансових, виробничих, управлінських, науково-технічних, інформаційних, кадрових можливостей підприємства з обов'язковими вимогами, що ставляться перед організацією у ході забезпечення процедури виходу підприємства на зовнішні ринки. Достатність цих засобів є необхідною умовою реалізації стратегії міжнародного співробітництва.

Наступний крок – пошук міжнародних співробітників. Розпочинати цей пошук варто з детальної діагностики світового ринку інформаційно-телекомунікаційних послуг, а саме з відстеження актуальних тенденцій, територіального вивчення динаміки розвитку сучасних технологій, узагальнення зібраної інформації про рівень НТП у материкових частинах світу і виокремлення з числа альтернативних варіантів зарубіжного ринку інформаційно-телекомунікаційних послуг, що найбільшою мірою відповідає потребам нашого підприємства. Другу частину даного етапу складає пошук потенційних партнерів на зовнішніх ринках, що попередньо були обрані. Автор має на увазі, що після звуження області пошуку до конкретної країни, перед топ-менеджерами постає завдання вибору в межах локального ринку суб'єкта підприємницької діяльності, що в теорії міг би стати діловим партнером нашої фірми в рамках здійснення міжнародного співробітництва. Претендент на дану роль має бути учасником місцевого ринку інформаційно-телекомунікаційних послуг, показувати високі показники економічної ефективності діяльності протягом останніх років, мати налагоджену систему зовнішньоекономічних зв'язків, багатофункціональну спеціалізацію і, найголовніше, бути зацікавленим в кооперації з іноземними компаніями. Після виконання цих дій вибір стратегічних партнерів завершується.

Під узгодженням місії та цілей міжнародного співробітництва з урахуванням інтересів партнерів розуміють співставлення власних цілей підприємства і цілей партнера і встановлення злагодженої взаємодії.

Продовженням алгоритму розробки та реалізації стратегії виходу підприємства на зовнішні ринки слугує стратегічний аналіз, що включає в себе аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища. Предметом діагностики внутрішнього середовища виступають сукупність взаємопов'язаних елементів системи функціонування як вітчизняної компанії, так і зарубіжної фірми-партнера, це такі складові, що впливають на організацію зсередини. До їх числа належать: фінансове забезпечення, виробничий, ресурсний, кадровий, інвестиційний потенціал, система менеджменту, маркетингу, мотивації, організаційна структура, корпоративна культура тощо. Зовнішнє середовище містить у собі фактори стороннього впливу, які виникають на ринку і можуть як позитивно, так і негативно позначитися на діяльності кожного підприємства окремо і міжнародному співробітництві в цілому.

Частіше за все аналізу піддаються: структура (учасники) ринку інформаційно-телекомунікаційних послуг, темпи зростання ринку, динаміка попиту, споживчі пріоритети, характер конкуренції, стан економіки країни, рівень науково-технічного прогресу, політична стабільність, нормативно-правове регулювання, цінова політика, вимоги до інформаційно-телекомунікаційних послуг, демографічні, соціально-культурні чинники тощо.

На зміну стратегічному аналізу приходять стратегічне планування, що розкриває механізм розробки стратегії виходу підприємства на зовнішній ринок. Базуючись на результатах від пройдених етапів, керівництво переходить до генерування стратегічних альтернатив, що означає підготовку комерційних пропозицій щодо подальшої сумісної роботи, усіх можливих управлінських рішень, що сприятимуть реалізації загальної місії ділового партнерства. Як наслідок, менеджери мають прийти до оптимального вибору вигідних обом сторонам стратегічних напрямків функціонування і виробити жорстко орієнтовану стратегію спільної підприємницької діяльності. Логічним завершенням цієї стадії є складання стратегічного плану, в якому фіксуються конкретні завдання та чітко впорядковані, послідовні дії з їх вирішення. До того ж у плані відображаються строки виконання проєктів, відповідальні особи, планові показники ефективності, яких треба досягти, прописується бюджет, що необхідний для реалізації програми і проводяться розрахунки очікуваного прибутку.

Наступний блок операцій має назву «стратегічне управління» і несе у собі практичні рекомендації щодо реалізації стратегії виходу підприємства на зовнішній ринок. Концепція втілення даної стратегії представлена комбінацією взаємозалежних задач, до складу якої входить:

- виявлення джерел фінансування для забезпечення реалізації стратегії;
- розподіл зобов'язань, відповідальності та фінансових результатів між партнерами;
- адаптація існуючих систем управління обох організацій до єдиної системи менеджменту;
- створення системи адміністративної підтримки персоналу;
- оперативне регулювання процесу реалізації стратегічного плану.

На ряду із стратегічним плануванням і управлінням, значну роль відіграє стратегічний контроль. Він ґрунтується на регулярному моніторингу виконання стратегічного плану, суть якого полягає у нагляді за ходом робочого процесу і забезпеченні систематичності і безперебійності його здійснення. У випадку виникнення різного роду накладок, нестижовок, порушень або відхилень від заданих параметрів має місце встановлення причинно-наслідкових зв'язків, негайне усунення недоліків і коригування стратегічних рішень з метою уникнення повторних збоїв і запобігання потенційно можливим проблемам. Після проходження апробації стратегічного плану необхідно провести змістовний аналіз на предмет відповідності досягнутих результатів плановим величинам. Розрахувати розмір комерційної вигоди ділових партнерів можна

за допомогою методу експертних оцінок, що спирається на професійну думку групи спеціалістів в області інформаційно-телекомунікаційних послуг. Також можна звернутися до методології визначення ефективності інвестиційного проекту і трансформувати її до нашої стратегії. Так можна оцінити рівень дохідності від діяльності, рентабельність інвестицій та усіх інших фінансових ресурсів, що були залучені на реалізацію стратегії, швидкість окупності бізнес-плану, встановлюючи пропорційні залежності між об'ємом виручки, сукупними витратами, первинними і поточними грошовими внесками, тривалістю періоду реалізації стратегії.

ВИСНОВКИ

Представлений алгоритм являє собою замкнену циклічну схему, пройшовши усі етапи якої, ми можемо зробити висновки щодо доцільності виходу підприємства на зовнішні ринки, раціональності вибору стратегії розвитку даного напрямку, успішності практичного застосування обраної стратегії в рамках здійснення міжнародного співробітництва.

Список використаних джерел

1. Шершньова З.С. Стратегічне управління. К.:

КНЕУ, 2004. 699 с.

2. Муляр Т.С. Формування і реалізація стратегії підприємств. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 2(6). С. 289-300.

3. Ліпич Л.Г., Фатенок-Ткачук А.О. Стратегії виходу підприємств на зовнішні ринки. Культура народів Причорномор'я. 2007. № 102. С. 146-151.

4. Тюріна, Н.М., Карвацька Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 277-304.

References

1. Shershynova Z.E. Strategic management. Kyiv: KNEU, 2004. 699 p. (in Ukrainian).

2. Mulyar T.S. Formation and implementation of the enterprises strategy. Zbirnik naukovih prac Tavrijskogo derzhavnogo agrotehnologichnogo universytetu (ekonomichni nauky). 2013. № 2(6). pp. 289-300. (in Ukrainian).

3. Lipich L.H., Fatenok-Tkachuk A.O. Strategies for the exit of enterprises into foreign markets. Kultura narodov Prichernomor'ya. 2007. № 102. pp. 146-151. (in Ukrainian).

4. Tyurina N.M., Karvatska N.S. Foreign economic activity of the enterprise. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2012. pp. 277-304. (in Ukrainian).

МИРОЩЕНКО

Наталія Юрїївна

Nataliia.Y.Myroshchenko

@ipnu.ua

УДК 338.4:[334.716:658.589]

АНАЛІЗУВАННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЮ
ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ
ПІДПРИЄМСТВ

ANALYZING OF THE FACTORS INFLUENCING ON
COMMERCIALIZATION OF HIGH-TECH PRODUCTS OF INDUSTRIAL
ENTERPRISES

асистент, Національний
університет "Львівська
політехніка", Навчально-
науковий інститут
економіки і менеджменту

У статті розвинуто типологію і змістове наповнення факторів впливу на комерціалізацію високотехнологічної продукції промислових підприємств. Пропозиції формують розгалужену інформаційну базу для працівників керівної підсистеми суб'єктів господарювання щодо оцінювання рівня впливу цих чинників, а також їхньої сприятливості з метою забезпечення ефективності як процесів комерціалізації високотехнологічної продукції, так й інноваційної діяльності загалом. Запропоновано здійснювати класифікацію таких факторів за змістом, за характером, за джерелами виникнення, за керуваністю, за періодичністю виникнення, за способом впливу, за зв'язками між собою та за рівнем впливу на комерціалізацію.

* * *

В статье развито типологию и содержательное наполнение факторов влияния на коммерциализацию высокотехнологичной продукции промышленных предприятий. Предложения формируют разветвленную информационную базу для работников руководящей подсистемы субъектов хозяйствования по оценке степени влияния этих факторов, а также их благоприятности с целью обеспечения эффективности как процессов коммерциализации высокотехнологичной продукции, так и инновационной деятельности в целом. Предложено осуществлять классификацию таких факторов по содержанию, по характеру, по источникам возникновения, по управляемости, по периодичности возникновения, по способу воздействия, связями между собой и по уровню влияния на коммерциализацию.

* * *

Commercialization is one of the riskiest stages of innovation process, since it relates to organizing the production and promoting the produce on market. Organization of manufacturing the high-tech products is supported by the scientific and technical, design, technological preparation of production, establishment of logistics and transportation support of operation process etc. In turn, the promotion of high-tech goods on market is provided by conducting marketing researches, implementing advertising campaigns, forming the distribution network, establishing the service and after-sales offices of producer enterprise etc. To obtain a positive effect of high-tech products commercialization, producer enterprises should permanently realize a monitoring of diversified factors influencing such processes. Information about their impact and character of change is necessary for timely formation and implementation of decisions in the mentioned sphere, which, on the one hand, enable neutralizing weaknesses of these processes and adapting to threats, and, on the other hand, to realize opportunities and use strengths.

The article developed the typology and the content filling of factors influencing the commercialization of industrial enterprises high-tech products. The list of these factors on a substantive sign includes tax incentives, number of financing sources for the high-tech products commercialization process, the level of interest rates on bank loans and the conditions for granting them, the size of market sector, which the high-tech products manufacturing is oriented on, the selected strategy of advertising it, the high-tech products belonging to the group of commodities with elastic or inelastic demand, the level of its knowledge-intensity and environmental friendliness, the existence of legal restrictions on manufacturing the high-tech products, the duration of its production cycle, as well as protecting these products by intellectual property rights. Our proposals create an extensive information base for employees from managed subsystem of business entities regarding the evaluation of these factors influence level, as well as their favorableness regarding the provision both the processes of high-tech products commercialization and innovation activities in general. The classification of these factors is proposed to be conducted by content, by character, by the sources of occurrence, by the controllability, by the frequency of occurrence, by the way of influence, by the links among themselves and by the level of impact on commercialization.

Ключові слова: високотехнологічна продукція, інновація, комерціалізація, промисловість, технології, трансфер технологій, фактор

Ключевые слова: високотехнологичная продукция, инновация, коммерциализация, промышленность, технологии, фактор

Keywords: high-tech products, innovation, commercialization, industry, technologies, technology transfer, factor

ВСТУП

Процес комерціалізації – одна з найбільш ризикових фаз інноваційного процесу, оскільки вона пов'язана із організацією виробництва продукції та просуванням її на ринку. Організування виробництва високотехнологічної продукції супроводжується науково-

технічною, конструкторською, технологічною підготовкою виробництва, налагодженням матеріально-технічного і транспортного забезпечення операційного процесу тощо. Своєю чергою, просування високотехнологічних товарів на ринку передбачає проведення маркетингових досліджень, реалізацію рекламних кампаній, формування мережі збуту продукції, ство-

рення сервісних і гарантійних представництв підприємства-виробника тощо. З метою отримання позитивних ефектів від комерціалізації високотехнологічної продукції підприємства-виробники змушені постійно здійснювати моніторинг різновекторних чинників впливу на такі процеси. Інформація про їхній вплив та характер зміни необхідна для своєчасного формування і реалізації рішень у зазначеній сфері, які дозволятимуть, з одного боку, нейтралізувати слабкі боки цих процесів та адаптуватись до загроз, а з іншого – реалізовувати можливості і використовувати сильні боки.

Огляд й узагальнення літературних джерел дає змогу зробити висновок про те, що в економічних наукових джерелах різні аспекти комерціалізації високотехнологічної продукції розкриті достатньою мірою. Так, відомими є напрацювання щодо поширення досвіду різних країн у сфері формування і використання державної політики у сфері комерціалізації [1; 2; 3], впливу крос-культурного співробітництва на процеси комерціалізації [4; 5], ідентифікування особливостей її здійснення малими та середніми підприємствами [6], розроблення й удосконалення методів комерціалізації різних видів продукції [7; 8; 9], впливу венчурного капіталу на процеси комерціалізації [10]. Обґрунтованими є й теоретико-методологічні аспекти комерціалізації високотехнологічної продукції, що, зокрема, розглянуто у працях [11-14] тощо.

Водночас, проблема полягає у фрагментарності дослідження проблематики ідентифікування факторів впливу на комерціалізацію високотехнологічної продукції промислових підприємств. Як наслідок, суб'єкти інноваційної діяльності, керуючись індивідуальними і корпоративними інтересами, ринковою кон'юнктурою, а також діючими правовими нормами, часто займають неоднозначні позиції щодо реалізації того чи іншого етапу комерціалізації та на низькому ринку ідентифікують різні види ризиків у цих процесах. Відтак, вже на початкових етапах процеси комерціалізації високотехнологічної продукції у промисловості стають неуспішними.

МЕТА РОБОТИ

Об'єктом дослідження роботи є комерціалізація високотехнологічної продукції промислових підприємств, а предметом – теоретико-прикладні положення з аналізування факторів впливу на таку комерціалізацію. Метою роботи є розвинути типологію та змістове наповнення чинників комерціалізації високотехнологічної продукції промислових підприємств.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення встановленої мети та розв'язання наведених завдань у роботі використовувались різні методи наукового дослідження: узагальнення та систематизації – для розвитку типології факторів комерціалізації високотехнологічної продукції промислових підприємств; експертних оцінок й емпіричного дослідження – під час оцінювання переваг факторів, які впливають на комерціалізацію високотехнологічної продукції; групування – для виокремлення факторів комерціалізації високотехнологічної продукції промислових підприємств; структурно-логічного аналізу – для виявлення взаємозв'язків між факторами

комерціалізації високотехнологічної продукції промислових підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ

На підставі огляду й узагальнення літературних джерел, а також за результатами виконаних досліджень встановлено, що на ефективність комерціалізації високотехнологічної продукції промисловими підприємствами впливає низка ключових факторів, а саме: податкові преференції; кількість джерел фінансування процесу комерціалізації високотехнологічної продукції; рівень відсоткових ставок за банківськими кредитами і умови їхнього надання; величина сектору ринку, на який орієнтоване виробництво високотехнологічної продукції; обрана стратегія рекламування високотехнологічної продукції; приналежність високотехнологічної продукції до груп товарів з еластичним або нееластичним попитом; рівень інтелектуальності високотехнологічної продукції суб'єктів господарювання; рівень екологічності високотехнологічної продукції; наявність правових обмежень щодо виробництва високотехнологічної продукції; тривалість циклу виробництва високотехнологічної продукції в організації; захищеність високотехнологічної продукції правами інтелектуальної власності.

Як відомо, податкові преференції є одним з факторів, який характеризує інвестиційну привабливість національних і регіональних ринків. У неокласичній теорії прямих іноземних інвестицій, теорії монополістичної переваги, інтернаціоналізації та інших теоріях цей чинник розкрито з позиції його впливу на порівняльну перевагу однієї країни відносно іншої. Аргументами й доказами для обґрунтування положень цих теорій виступала офіційна статистична інформація багатьох країн, а також провідних міжнародних фінансових організацій.

Вказані аспекти значною мірою залежать від ризиків, пов'язаних з комерціалізацією інноваційних продуктів. Якщо ризики дуже високі, то комерційні банки утворюють банківський конгломерат або консорціум, який фінансує проект комерціалізації інновацій на пайових засадах. Рішення щодо встановлення відсоткової ставки за проектами комерціалізації є полікритеріальним. Воно базується на врахуванні фінансових перспектив реалізації кредитного проекту, стратегічної важливості позичальника кредитних ресурсів, кон'юнктури ринку, грошово-кредитної політики національного банку тощо.

Враховуючи вищевказане, факторами, які суттєво впливають на комерціалізацію інноваційних продуктів підприємств, є кількість джерел фінансування процесу комерціалізації високотехнологічної продукції, а також рівень відсоткових ставок за банківськими кредитами і умови їхнього надання. Чим більша кількість джерел фінансування комерціалізації високотехнологічних продуктів і нижчий рівень відсоткових ставок за банківськими кредитами, тим оптимальніші умови для впровадження інновацій у виробництво і просування високотехнологічної продукції на ринку.

Серед факторів, які впливають на стан комерціалізації високотехнологічної продукції промислових підприємств доцільно виокремити також величину

сектору ринку, на який орієнтоване виробництво високотехнологічної продукції. Цей фактор без посередньо пов'язаний з типом виробництва, який матиме місце на підприємстві – одиничне, серійне, масове. У цьому випадку тип виробництва визначальний для ідентифікування витрат, пов'язаних з виробництвом, особливо поточних, а також із терміном окупності інвестицій та рівнем їхньої прибутковості. Так, одиничне виробництво передбачає створення обладнання, виробничого оснащення, технології виробництва під окремий продукт, який, як правило, виготовляється під конкретного замовника. При такому типі виробництва витрати на комерціалізацію високотехнологічної продукції мають бути покриті ціною інноваційного продукту. Очевидно, що одиничне виробництво є надзвичайно дорогим, тому що всі витрати, пов'язані з ним, а також очікувані прибутки мають бути забезпечені разовим актом купівлі-продажу. Своєю чергою, при серійному і масовому виробництві, незважаючи на прогнозні оцінки величини сектору ринку, на який орієнтується виробник, перспективи постійного збільшення обсягу реалізації завжди існують, оскільки збут товарів, виробництво яких спрямоване на масове споживання, значною мірою залежать від об'єктивності обрання суб'єктами комерціалізації високотехнологічної продукції рекламних стратегій, резервів зниження ціни, креативності виробника високотехнологічної продукції у напрямку зниження її собівартості тощо. Враховуючи це, чим більші перспективи розширення сектору ринку зі збуту високотехнологічної продукції, тим ймовірнішим є оптимізація умов комерціалізації високотехнологічної продукції.

Щодо обраних стратегій рекламування високотехнологічної продукції, як фактору, який впливає на комерціалізацію, то загальновідомо, що обрання цих стратегій лінійно пов'язане із видом продукту, який рекламується і цільовою аудиторією, на яку спрямована реклама.

На основі дотримання принципів рекламування високотехнологічної продукції підприємства суб'єкт комерціалізації здатен виробити таку рекламну стратегію, яка уможливуватиме галузеву і географічну диверсифікацію цільових секторів ринку.

До факторів, які впливають на стан комерціалізації високотехнологічної продукції, належить також приналежність високотехнологічної продукції до груп товарів з еластичним або нееластичним попитом. Чим нижчий рівень еластичності попиту на певний товар, тим ймовірнішим є те, що обсяг збуту продукції буде стабільним у часі. Щоправда, більшість високотехнологічних товарів є продуктами еластичного попиту, тому під час їхнього просування на ринку важливу увагу необхідно приділяти пошуку можливостей набуття конкурентних переваг, зокрема, цінових і якісних.

Щодо рівня інтелектуаломісткості високотехнологічної продукції, а також рівня її екологічності, то ці фактори важливі для реалізації проекту комерціалізації високотехнологічного продукту за рахунок виходу підприємства на ринку збуту економічно розвинутих країн. Як відомо, за оцінками різних фахівців Україна володіє досить високим науково-технологічним по-

тенціалом, який викликає значний інтерес США, ЄС, Японії, Ізраїлю тощо. Українські технологи, конструктори, інженери тощо здатні створювати інтелектуаломістну, технологічно складну продукцію, яка, до того ж, характеризується високим рівнем якості і є дешевшою, ніж подібна продукція, що виробляється у цих країнах. Крім того, в Україні часто створюються зразки високотехнологічної продукції, які не мають аналогів у світі.

Враховуючи те, що на сьогодні у світі гостро на найвищих рівнях піднімаються питання щодо реалізації заходів із покращання екології, то важливою умовою, яку необхідно враховувати суб'єктам комерціалізації високотехнологічної продукції, є забезпечення високого рівня екологічності виробництва високотехнологічної продукції, дотримання існуючих у цій сфері стандартів, участь у регіональних і глобальних проєктах з оптимізації взаємодії людини і природи. Чим вищим рівнем інтелектуаломісткості та екологічності характеризується високотехнологічна продукція, тим більшою є ймовірність успішності проєкту її комерціалізації.

Наявність правових обмежень щодо виробництва високотехнологічної продукції також суттєво впливає на умови її комерціалізації. Так, як відомо, сьогодні невелика кількість держав світу є ядерними. Інші країни, в тому числі Україна, які мають значний потенціал щодо проведення ядерних розробок і випробувань, фактично позбавлені можливостей розвитку науки і технологій у цьому напрямку. Це значною мірою спричиняє відплив висококваліфікованих кадрів за кордон, зумовлює розпорошення існуючої науково-технічної бази у цьому напрямку, перетворює країну на периферійну на ринку ядерних озброєнь і систем проти ядерної оборони. Враховуючи це, наявність національних правових актів, а також міжнародних домовленостей, які обмежують певні види діяльності, є вагомим чинником, який впливає на умови комерціалізації інновацій. Створення зразка високотехнологічної продукції, який через правові обмеження не може бути комерціалізованим в Україні, в кращому випадку, скоріш за все, може стати причиною трансферу прав власності на цю розробку до суб'єктів, на які не поширюються подібні обмеження.

Тривалість циклу виробництва високотехнологічної продукції також є фактором, який впливає на комерціалізацію високотехнологічної продукції. Як відомо, у таких галузях як важке машинобудування, літакобудування, суднобудування, ракетобудування тривалість циклу виробництва одиниці готової продукції суттєво відрізняється від тривалості циклів виробництва інших продуктів. Він становить не один рік, як зазвичай, а два, чотири і більше років. Причина такої тривалості виробничого циклу у тому, що продукція, яка створюється у цих галузях, хоча і не завжди одинична, проте унікальна за кількісними і якісними параметрами, що часто вимагає проведення багатьох виробничих експериментів і випробувань. З огляду на це, процес комерціалізації високотехнологічної продукції цих підгалузей машинобудування набагато складніший, ніж в інших галузях економіки.

До факторів, які впливають на комерціалізацію високотехнологічної продукції підприємств, належи-

ть також її захищеність правами інтелектуальної власності. Володіння правами інтелектуальної власності на високотехнологічний продукт підвищує ймовірність успішності реалізації проєктів комерціалізації, оскільки позбавляє суб'єктів комерціалізації загроз неправомірної дифузії високотехнологічної продукції.

Виокремлені вище фактори систематизовано у формі побудови класифікації (табл. 1), яка необхідна для прискорення і забезпечення адекватності обробки інформації щодо прийняття рішень, пов'язаних із комерціалізацією високотехнологічної продукції під-

приємств.

Результати виконаних досліджень свідчать, що не всі фактори однаково між собою пов'язані (рис. 1). Так, перший фактор комерціалізації високотехнологічної продукції лінійно пов'язаний лише з третім, а другий – з третім і десятим. Третій, окремі першого і третього, пов'язаний також із четвертим, і десятим. Своєю чергою, четвертий фактор має лінійні зв'язки із третім, п'ятим і шостим. Безпосередньо пов'язаними між собою є п'ятий, шостий і четвертий фактори.

Таблиця 1

Класифікація факторів, які впливають на комерціалізацію високотехнологічної продукції

[запропоновано автором]

Ознаки класифікації	Види факторів
1. За змістом	1.1. Фактори позитивної дії
	1.2. Фактори негативної дії
2. За характером	2.1. Економічні фактори
	2.2. Правові фактори
3. За джерелами виникнення	3.1. Внутрішні фактори
	3.2. Зовнішні фактори
4. За керованістю	4.1. Керовані фактори
	4.2. Некеровані фактори
5. За періодичністю виникнення	5.1. Фактори, які діють постійно
	5.2. Фактори, які діють періодично
6. За способом впливу	6.1. Фактори прямої дії
	6.2. Фактори опосередкованої дії
7. За зв'язками між собою	7.1. Пов'язані між собою фактори
	7.2. Не пов'язані між собою фактори
8. За рівнем впливу на комерціалізацію	8.1. Фактори, які істотно впливають на комерціалізацію високотехнологічної продукції
	8.2. Фактори, які неістотно впливають на комерціалізацію високотехнологічної продукції

Рис. 1. Групи пов'язаних між собою факторів, які впливають на комерціалізацію високотехнологічної продукції [розроблено автором]

Сьомий фактор комерціалізації високотехнологічної продукції, як виявилось, лінійно пов'язаний лише з десятима факторами. У сукупності досліджуваних факторів в окрему групу слід віднести восьмий, дев'ятий і одинадцятий фактори. При цьому, восьмий і одинадцятий фактори пов'язані між собою лише опосередковано через дев'ятий фактор. Тобто фактично йдеться про два кластери. Один з них включає восьмий, дев'ятий і одинадцятий фактори, а другий – усі інші фактори. Цей розподіл доцільно враховувати під час моделювання проекту комерціалізації високотехнологічних продуктів, зокрема під час вибудовування стратегії і формування тактики впровадження інновацій у виробництво і просування високотехнологічної продукції на ринку.

ВИСНОВКИ

Розвинуто класифікацію та змістове наповнення чинників комерціалізації високотехнологічної продукції промислових підприємств на засадах конкретизації чинників змістового наповнення (податкові переваги, кількість джерел фінансування процесу комерціалізації високотехнологічної продукції, рівень відсоткових ставок за банківськими кредитами і умови їхнього надання, величина сектору ринку, на який орієнтоване виробництво високотехнологічної продукції, обрання стратегія її рекламування, належність високотехнологічної продукції до груп товарів з еластичним або нееластичним попитом, рівень її інтелектуаломісткості та екологічності, наявність правових обмежень щодо виробництва високотехнологічної продукції, тривалість циклу її виробництва, а також захищеність цієї продукції правами інтелектуальної власності). Запропоновані рекомендації формують розгалужену інформаційну базу для працівників керівної підсистеми суб'єктів господарювання та аналітиків щодо оцінювання рівня впливу цих чинників, а також їхньої сприятливості з метою забезпечення ефективності як процесів комерціалізації високотехнологічної продукції, так й інноваційної діяльності загалом.

Список використаних джерел

1. Simamora M. *High-Tech Products Commercialization and the Role of Public Policy*. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2735434>
2. Han Ch., Stephen R.-T., Yang M., Ieromonachou P., Zhang H. *Evaluating R&D investment efficiency in China's high-tech industry*. *The Journal of High Technology Management Research*. 2017. Volume 28. Issue 1. pp. 93-109. URL: <https://doi.org/10.1016/j.hitech.2017.04.007>
3. Wonglimpiyarat J. *Government policies towards Israel's high-tech powerhouse*. *Technovation*. 2016. Vol. 52–53. pp. 18-27. URL: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2016.02.001>
4. Lin Y., Wang Y., Kung L. *Influences of cross-functional collaboration and knowledge creation on technology commercialization: Evidence from high-tech industries*. *Industrial Marketing Management*. 2015. Vol. 49. pp. 128-138. URL: <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2015.04.002>
5. Chiesa V., Manzini R. *Organizing for technology collaborations: a managerial perspective*. *R&D management*. 1998. Vol. 28(3). pp. 199-212. URL: <http://dx.doi.org/10.1111/1467-9310.00096>
6. Pellikka J., Malinen P. *Business models in the commercialization processes of innovation among small high-technology firms*. *International Journal of Innovation and*

Technology Management. 2014. Vol. 11. № 2. pp. 81-88.

7. Aslani A., Eftekhari H., Hamidi M., Nabavi B. *Commercialization Methods of a New Product/service in ICT Industry: Case of a Science & Technology Park*. *Organizacija*. 2015. Vol. 48. №. 2. pp. 131-139.
8. Shakeel S., Josu T., Zhu L. *Commercialization of renewable energy technologies: A ladder building approach*. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 2017. Vol. 78. pp. 855-868.
9. Su Y., Song K., Zhang P., Chen X. *Progress of microalgae biofuel's commercialization*. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 2017. Vol. 74. pp. 402-411. URL: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2016.12.078>
10. Parida V., George N., Wicent J. *Strategic diagnosis of information processing structures and commercialization in new ventures*. *Journal of Business Research*. 2018. Vol. 85. pp. 83-90. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.12.018>
11. Shpak N., Knyaz S., Myroshchenko N., Kolomiyats O. *Commercialization of high-tech products: theoretical-methodological aspects*. *ECONTECHMOD. An International Quarterly Journal*. 2014. Vol. 1. № 1. – pp. 81-88.
12. Chandler A. *Commercializing High-Technology Industries*. *Business History Review*. 2005. Vol. 79(3). pp. 595–604. URL: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007680500081460>
13. Gbadegeshin S. *Commercialization process of high technology: A study of Finnish University Spin-off*. *Academy of Entrepreneurship Journal*. 2017. Vol. 23. Issue 2. pp. 131-139.
14. Kirchberger M., Pohl L. *Technology commercialization: a literature review of success factors and antecedents across different contexts*. *The Journal of Technology Transfer*. June 2016. Vol. 41.

References

1. Simamora M. *High-Tech Products Commercialization and the Role of Public Policy*. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2735434>
2. Han Ch., Stephen R.-T., Yang M., Ieromonachou P., Zhang H. *Evaluating R&D investment efficiency in China's high-tech industry*. *The Journal of High Technology Management Research*. 2017. Volume 28. Issue 1. pp. 93-109. URL: <https://doi.org/10.1016/j.hitech.2017.04.007>
3. Wonglimpiyarat J. *Government policies towards Israel's high-tech powerhouse*. *Technovation*. 2016. Vol. 52–53. pp. 18-27. URL: <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2016.02.001>
4. Lin Y., Wang Y., Kung L. *Influences of cross-functional collaboration and knowledge creation on technology commercialization: Evidence from high-tech industries*. *Industrial Marketing Management*. 2015. Vol. 49. pp. 128-138. URL: <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2015.04.002>
5. Chiesa V., Manzini R. *Organizing for technology collaborations: a managerial perspective*. *R&D management*. 1998. Vol. 28(3). pp. 199-212. URL: <http://dx.doi.org/10.1111/1467-9310.00096>
6. Pellikka J., Malinen P. *Business models in the commercialization processes of innovation among small high-technology firms*. *International Journal of Innovation and Technology Management*. 2014. Vol. 11. № 2. pp. 81-88.
7. Aslani A., Eftekhari H., Hamidi M., Nabavi B. *Commercialization Methods of a New Product/service in ICT Industry: Case of a Science & Technology Park*. *Organizacija*. 2015. Vol. 48. №. 2. pp. 131-139.
8. Shakeel S., Josu T., Zhu L. *Commercialization of renewable energy technologies: A ladder building approach*. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 2017. Vol. 78. pp. 855-868.
9. Su Y., Song K., Zhang P., Chen X. *Progress of microalgae biofuel's commercialization*. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 2017. Vol. 74. pp. 402-411. URL: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2016.12.078>
10. Parida V., George N., Wicent J. *Strategic diagnosis of*

information processing structures and commercialization in new ventures. Journal of Business Research. 2018. Vol. 85. pp. 83-90. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.12.018>.

11. Shpak N., Knyaz S., Myroshchenko N., Kolomiyats O. *Commercialization of high-tech products: theoretical-methodological aspects. ECONTECHMOD. An International Quarterly Journal. 2014. Vol. 1. № 1. – pp. 81-88.*

12. Chandler A. *Commercializing High-Technology Industries. Business History Review. 2005. Vol. 79(3). pp. 595–*

604. URL: <http://dx.doi.org/10.1017/S0007680500081460>.

13. Gbadegeshin S. *Commercialization process of high technology: A study of Finnish University Spin-off. Academy of Entrepreneurship Journal. 2017. Vol. 23. Issue 2. pp. 131-139.*

14. Kirchberger M., Pohl L. *Technology commercialization: a literature review of success factors and antecedents across different contexts. The Journal of Technology Transfer. June 2016. Vol. 41.*

ОВЧАРУК

УДК 338.4:[658:005.5]

Вадим Володимирович
Vadym.V.Ovcharuk@lpnu.ua

СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

ADMINISTRATION SYSTEMS IN ENTERPRISES MANAGEMENT

к.е.н., доцент, Національний
університет "Львівська
політехніка", Навчально-
науковий інститут
економіки і менеджменту

У статті розвинуто теоретико-прикладні положення щодо функціонування систем адміністрування в управлінні підприємствами, а також виокремлено місце цих систем в загальній системі управління. Встановлено, що адміністрування як вид управлінської діяльності за своїм змістом є окремим об'єктом управління. Виявлено, що системи адміністрування тісно пов'язані і з ринковим середовищем та їхні функції набувають форми адміністративної підтримки ухвалення управлінських рішень, яка проникає усіх рівні управління в організації, а також є початковим та кінцевим елементом усіх адміністративних процесів.

* * *

В статье развито теоретико-прикладные положения по функционированию систем администрирования в управлении предприятиями, а также выделено место этих систем в общей системе управления. Установлено, что администрирование как вид управленческой деятельности по своему содержанию является отдельным объектом управления. Вывявлено, что системы администрирования тесно связаны и с рыночной средой и их функции приобретают форму административной поддержки принятия управленческих решений, что проникает все уровни управления в организации, а также есть начальным и конечным элементом всех административных процессов.

* * *

In recent years, the subject area of administration in enterprises management, considering the European integration processes, has significantly expanded its boundaries, which, in some case, affected on the appropriate systems elements interaction. This was also encouraged by the development of paperwork technology, as well as by the appearance of new automating mechanisms for the document and information support of management activities. One of the key tasks of administration systems improvement is streamlining the documentation and information flows, decreasing the time span of management decision-making and, in general, increasing the level of effectiveness of the managing subsystem influence on the managed one throughout all the stages of management technology. Effective administration systems in enterprises management are actually an effective management instrument, which is essential for business in market conditions.

The article developed theoretical and applied foundations regarding the administration systems functioning in the enterprises management, as well as determined these systems place in the general management system. It has been observed that administration as the kind of managerial activities is an individual management object by its context, so it necessitates such a management for ensuring an effective influence of the managing system on the managed one throughout all the levels of organizational structure. Realization of management functions on a case-by-case basis provides for solving the spectrum of diversified tasks of managerial character.

It was identified that the administration systems are also closely linked with market environment, and their functions take the form of administrative support for management decision-making, which infiltrates all the organization management levels and becomes the starting and ending element of all the administrative processes.

It was proved that information, knowledge, experience, skills etc. regarding the administration systems are, in their content, the complex, heterogeneous and semi-structured material, which is frequently difficult for processing, outreaching, understanding and diagnosing. The mentioned above explains uniqueness of the specified systems from a position of business entities uniqueness.

The prospects for further researches in this direction should consist in the development of method of diagnosing the effectiveness of administration systems in enterprises management.

Ключові слова: адміністрування, діловодство, документація, інформація, підприємство, система, управління

Ключевые слова: администрирование, делопроизводство, документация, информация, предприятие, система, управление

Keywords: administrating, office-work, documentation, information, enterprise, system, management

ВСТУП

Вивчення теорії і практики, а також результати виконаних досліджень дають змогу зробити висновок про те, що бізнес в умовах сьогодення є вельми чутливим до помилок управлінського характеру. Відтак, зараз недостатньо ухвалювати управлінські рішення, керуючись лише своєю інтуїцією чи власним досвідом – потрібно володіти повною різновекторною інформацією, що стосується не тільки різних напрямків діяльності підприємства, а й ситуації щодо зовнішнього середовища та його впливу на діяльність су-

б'єкта підприємницької діяльності. Таким чином, керівники і власники бізнес-структур щораз більше акцентують свою увагу на необхідності побудови та використання дієвих систем адміністрування в управлінні.

Протягом останніх років предметна сфера адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів істотно розширила свої межі, що певним чином позначилось і на взаємодії елементів відповідних систем. Сприяли цьому й розвиток технологій діловодства, а також поява нових

механізмів автоматизування документально-інформаційного забезпечення управлінської діяльності. Одне із ключових завдань удосконалення систем адміністрування – це упорядкування документально-інформаційних потоків, скорочення часового періоду ухвалення управлінських рішень та загалом – підвищення рівня ефективності цілеспрямованого впливу керівної підсистеми на керування за усіма етапами технології управління. Ефективні системи адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів – це фактично ефективний інструмент управління, що потрібний у бізнесі в ринкових умовах господарювання.

Вагомий внесок у розроблення теоретико-прикладних положень у сфері адміністрування на рівні підприємств зробило чимало вітчизняних та іноземних науковців, серед яких варто виокремити праці О. Амосова, В. Бакуменко, О. Безбородової, І. Вішки, М. Войнаренко, Н. Гавкалової, Р. Гринюк, О. Давидової, О. Капустяна, О. Костюк, О. Кузьміна, С. Лебедева, Л. Ліпич, Л. Маршавіної, О. Мельник, С. Мосьондза, К. Проскури, Б. Рамазанової та багатьох інших. Цими та іншими авторами обґрунтовано різні підходи до трактування поняття «адміністрування», виокремленого його види, ідентифіковано умови дієвого застосування, відображено взаємозв'язок цього поняття із іншими суміжними поняттями тощо. Попри те, проблема полягає в тому, що сьогодні відсутні комплексні та системні напрацювання щодо розгляду адміністрування з позиції системного підходу. Багато в чому така прогалина зумовлена неоднозначним розумінням цього поняття у науковій літературі.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є розвиток теоретико-прикладних положень щодо функціонування систем адміністрування в управлінні підприємствами, а також виокремлення місця цих систем в загальній системі управління.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для вирішення окреслених завдань у роботі були застосовані різні методи дослідження, а саме: структурно-логічного аналізу – для ідентифікування зв'язку систем адміністрування із іншими системами суб'єкта господарювання; групування – для виокремлення різних систем в межах підприємства; системного аналізу – для розгляду процесів адміністрування в організації з позиції системи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Адміністрування як вид управлінської діяльності за своїм змістом є окремим об'єктом управління, відтак, зумовлює необхідність такого управління для забезпечення ефективності впливу керівної системи на керування за усіма рівнями організаційної структури. Реалізація функцій управління у кожному окремому випадку передбачає розв'язання спектру різновекторних завдань управлінського характеру. Ці обставини висувають додаткові вимоги до рівня кваліфікації персоналу. Як свідчить вивчення теорії і практики, нерідко у цьому контексті компанії залучають зовнішніх консультантів та експертів. Водночас, слід зауважити, що інформація, знання, досвід, вміння тощо

щодо систем адміністрування за своїм змістом становлять складний, різномірний та слабоструктурований матеріал, який нерідко є складним з позиції його опрацювання, охоплення, розуміння та діагностування. Вищезазначене пояснює унікальність зазначених систем з позиції унікальності суб'єктів господарювання.

Характерною ознакою систем адміністрування в управлінні підприємствами може бути наявність або відсутність зовнішніх посередників. Такі посередники, як відомо з теорії і практики, можуть надавати різноманітні послуги чи виконувати низку робіт, пов'язаних із забезпеченням належної побудови та використання систем адміністрування (наприклад, прокладання мережі, впровадження систем електронного документообігу, проектування каналів поширення інформації, побудова інформаційних баз даних тощо). Також за певних умов системи адміністрування можуть бути такими, які передбачають чи не передбачають контактів із зовнішніми стейкхолдерами (наприклад, із засобами масової інформації, постачальниками, споживачами тощо).

З позиції персоналу, що безпосередньо задіяний у системах адміністрування, слід розрізняти системи, що потребують для свого ефективного функціонування працівників з високим, середнім чи низьким рівнем компетентності. За необхідності такі системи можна розрізняти і з позиції умов функціонування, виокремлюючи системи адміністрування, що функціонують в умовах невизначеності, ризику чи визначеності.

Характер інформації та документації, що знаходиться в межах систем адміністрування в управлінні підприємством, дає змогу класифікувати такі системи на ті, які пов'язані більшою мірою із конфіденційною чи неконфіденційною інформацією [1; 2; 3; 4]. Системи адміністрування можна розрізняти і за рівнями управління, виокремлюючи системи, що функціонують на інституційному, управлінському чи технічному рівні управління. Вони також можуть бути як однорівневими, так і багаторівневими за особливостями побудови. Водночас, виокремлені додаткові ознаки типології систем адміністрування з практичних міркувань не можна вважати такими, які дають змогу трактувати їх істотними і такими, які варто включати у загальну типологію.

Результати виконаних досліджень дають змогу обґрунтувати зв'язок систем адміністрування із іншими системами суб'єкта господарювання (рис. 1).

Як видно, системи адміністрування відіграють важливу роль у формуванні та розвитку виробничої, збутової, облікової, фінансової, логістичної, інформаційної та інших видів систем. Враховуючи результати досліджень А.П. Тяпухіна та М.Н. Сатарової [5, с. 114], слід зауважити, що, залежно від горизонту планування діяльності систем адміністрування та завдань, які ставляться перед ними, щодо цих систем можуть вчинятися різні дії, а саме:

– оптимізування систем адміністрування (за умови стратегічного горизонту планування та традиційних завдань, які ставляться перед системами);

– проектування систем адміністрування (за умови стратегічного горизонту планування та радика-

льних завдань, які ставляться перед системами);

– формування систем адміністрування (за умови тактичного горизонту планування та радикальних завдань, які ставляться перед системами);

– забезпечення діяльності систем адміністрування (за умови тактичного горизонту планування та традиційних завдань, які ставляться перед системами).

Рис. 1. Зв'язок систем адміністрування із іншими системами суб'єкта господарювання [побудовано автором]

Важливою характеристикою систем адміністрування в умовах євроінтеграційних процесів є їхня здатність сприяти підвищенню рівня зовнішньоекономічного потенціалу суб'єкта господарювання, економії часу та ресурсів під час пошуку нових іноземних ринків збуту та виходу на них, правильному позиціонуванню діяльності організації на міжнародному ринку тощо. Забезпечення ефективності систем адміністрування перш за все здійснюється шляхом навчання персоналу (як внутрішнього, так і зовнішнього), акумулювання відповідних знань, а також їхнього застосування під час впливу керівної системи на керовану за усіма етапами технології управління.

Інтегрування різних процесів у межах компанії, що стосуються діловодства, інформаційного забезпечення, документації та формалізування управлінських процедур, в єдиний простір передбачає використання системного підходу. Системи адміністрування повинні проектуватися на основі комплексності та збалансованості усіх відповідних елементів з цієї предметної сфери. Завдяки таким системам вхідні потоки інформації набувають форми релевантності з позиції керівників різних рівнів управління. Також, очевидно, системи адміністрування тісно пов'язані і з ринковим середовищем (рис. 2). Таким чином, їхні функції

набувають форми адміністративної підтримки ухвалення управлінських рішень, яка проникає усіх рівні управління в організації, а також є початковим та кінцевим елементом усіх адміністративних процесів.

Рис. 2 свідчить про те, що функціонування систем адміністрування в управлінні підприємствами пов'язано не лише із зовнішнім середовищем і впливом на нього, а й з відстеженням внутрішніх процесів компанії (внутрішніх змінних). У цьому контексті з метою досягнення позитивних ефектів важливим є використання технічних засобів управління у формі комунікаційних, комп'ютерних чи інформаційних механізмів тактичного характеру. Тим самим нівелюється стратегічний чинник. Водночас, в аналізованому контексті важливо акцентувати увагу на тому, що в реаліях вітчизняного бізнесу системи адміністрування формуються і вдосконалюються в умовах істотної обмеженості ресурсів (часових, кадрових, інформаційних, фінансових тощо). Окрім того, не слід забувати і про те, що нерідко такі системи мають коротку тривалість життєвого циклу. Це призводить до необхідності врахування динамічних якостей систем адміністрування і ще більшого затребування ресурсного забезпечення.

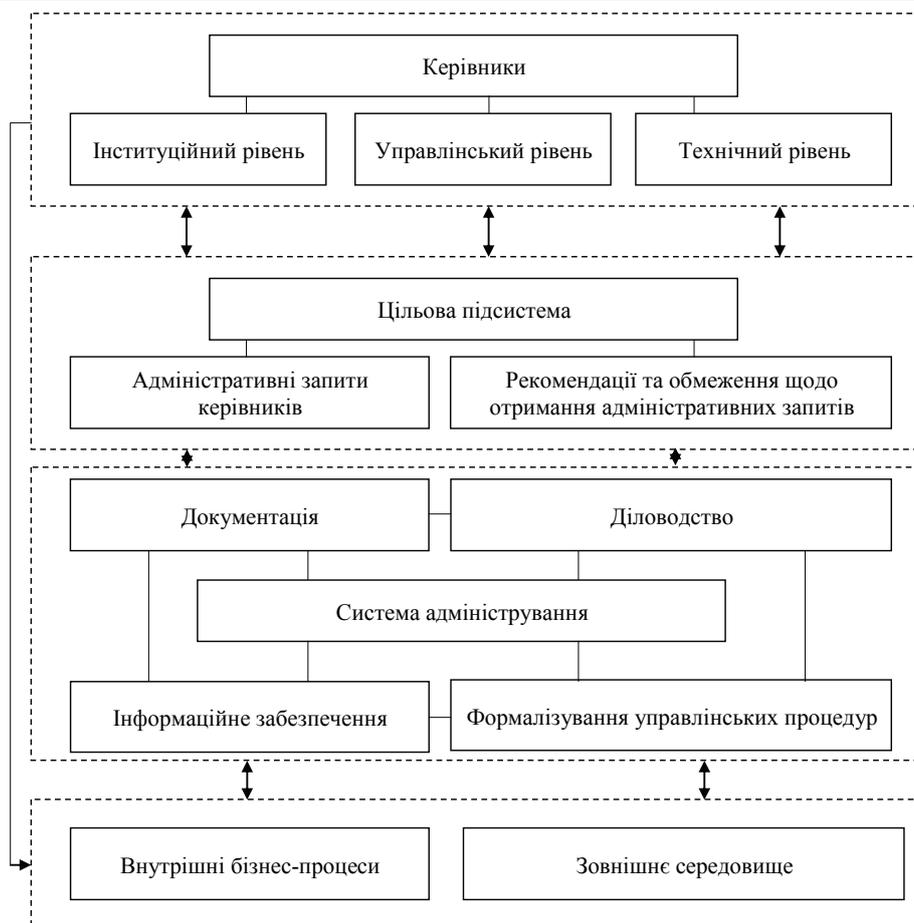

Рис. 2. Зв'язок систем адміністрування із середовищем функціонування підприємства [побудовано автором]

Як свідчить вивчення теорії і практики, у сучасних умовах системи адміністрування в управлінні підприємствами передбачають здебільшого виконання рутинних завдань тактичного характеру, тим самим знижується рівень пріоритетності стратегічного спрямування зазначених систем. Цікавим є те, що теорія і практика адміністрування в управлінні підприємствами ґрунтується на спеціальних знаннях (системний аналіз, моделювання, прогнозування, нечіткі множини тощо), які більшою мірою не регламентовані як з позиції управлінської практики і стандартів, так і з позиції нормативно-правової бази.

ВИСНОВКИ

Таким чином, структура, зміст, функції, завдання, а також, що основне, – рівень розвитку систем адміністрування в управлінні підприємствами – визначається рівнем розвитку системи управління загалом в організації. Завдяки таким системам керівники і власники мають змогу мінімізувати ризики та невизначеність під час ухвалення управлінських рішень за усіма етапами технології управління.

З позиції наукової концепції адміністрування – це одна з концепцій управління, яка змінює традиційну концепцію документально-інформаційного забезпечення управлінських процесів. Трактують систем адміністрування як таких дає змогу поглянути на процеси впливу керівної системи на керовану системно, комплексно та цілеспрямовано. Управління підприємством на засадах використання дієвих систем адмініс-

трування дає змогу виявити пропорції і залежності між ринковими явищами та чинниками, що на них впливають.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку повинні полягати у розробленні методу діагностування ефективності систем адміністрування в управлінні підприємствами.

Список використаних джерел

1. Бакуменко В.Д. Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень. Наукові розвідки з державного та муніципального управління. 2015. № 1. С. 8-26.
2. Лебедев С.Н. «Управление», «менеджмент», «администрирование»: проблема концептов. Вестник РУДН, серия «Социология». 2011. № 4. С. 143-151.
3. Мазнева Ю.В., Щеколдин В.А. Регламентация и нормирование работы по кадровому администрированию. Проблемы совершенствования организации производства и управления промышленными предприятиями. 2010. № 1. С. 205-209.
4. Петричко М.М. Теоретичні засади функціонування системи адміністрування в Україні. Бізнес-навігатор. 2015. № 2. С. 30-34.
5. Тяпухин А.П., Сатарова М.Н. Формирование и функционирование маркетинговых информационных систем. Вестник ОГУ. 2005. № 8. С. 110-119.

References

1. Bakumenko V. Public administration as a process of developing, adopting and implementing managerial decisions. Scientific Intelligence from State and Municipal Management, 2015. № 1. pp. 8-26 (in Ukrainian)

2. Lebedev S. «Management», «management», «administration»: the problem of concepts. *Vestnik RUDN, series «Sociology»*. 2011. № 4. pp.143-151 (in Russian)

3. Mazneva Yu., Shchekoldin V. Regulation and rationing of work on personnel administration. *Problems of improving the organization of production and management of industrial enterprises*. 2010. № 1. pp. 205-209 (in Russian)

4. Petrychko M. Theoretical principles of functioning of the administration system in Ukraine. *Business Navigator*. 2015. № 2. pp. 30-34 (in Ukrainian)

5. Tiapuchin A., Satarova M. Formation and functioning of marketing information systems. *Herald of OGU*. 2005. № 8. pp.110-119 (in Russian)

Аудиторська фірма «Аналітик» пропонує аутсорсинг бухгалтерських послуг!

Аутсорсинг бухгалтерського обліку – це передача ведення бухгалтерського обліку сторонній фірмі.

Які ж переваги аутсорсингу бухгалтерських послуг?

1. **Значна (!) економія коштів** на ведення бухобліку:

- економія за бухгалтерські послуги, за які **Ви нам платитимете принаймні на 1000 гривень менше, ніж штатному бухгалтеру**;
- економія на програмне забезпечення (1С, Медок, Ліга Закон тощо);
- економія на утримання офісу, комп'ютерної техніки.

2. Відтепер податкові та інші інспекції – це наші проблеми!

Ми беремо на себе повну матеріальну відповідальність за якість наданих бухгалтерських послуг, включаючи можливі санкції.

3. З нами Ви можете забути про головний біль з постійними пошуками бухгалтера, який у будь-який час може піти від Вас на іншу роботу.

4. Ми не йдемо у відпустку та не беремо лікарняний. Наша фірма справді гарантує безперервне та якісне ведення бухгалтерського обліку.

І нарешті – з нами Ви не тільки отримаєте якісні бухгалтерські послуги. За додатковою домовленістю ми забезпечимо Вас необхідними податковими, юридичними консультаціями, аудиторськими послугами різного характеру.

Все що Вам потрібно – це:

- періодично передавати нам первинну бухгалтерську документацію;
- щомісячно отримувати від нас інформацію про податки та інші обов'язкові платежі;
- укласти із нами договір.

Зробіть вибір, вигідний для Вас!

(044)278-05-88

(097)178-90-89

(066)178-20-42

www.af-analitik.com.ua